

378. 199

๙๙42๑

ความคิดเห็นของมหาบัณฑิตการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีต่อหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

30 ก.ค. 2552

ภาควิชาการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2549

S 350789

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จาก
หมวดงบประมาณรายจ่าย จากเงินรายได้ของคณะศึกษาศาสตร์
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2548

ประกาศคุณูปการ

การทำงานวิจัยครั้งนี้มีแรงกระตุ้นสองประการ คือความประสงค์ที่จะพยายามหาแนวทางในการแก้ปัญหาการขาดแคลนผู้เรียนในระดับปริญญาโทของสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ และ การใช้เงินสนับสนุน เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยของคณะศึกษาศาสตร์ให้เป็นประโยชน์แก่สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ในภาพรวมมากที่สุด

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นำชัย เลวลีย์ อาจารย์ประจำภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยาณี คุณมี อาจารย์ประจำโครงการบัณฑิตศึกษาการพัฒนาศักยภาพกรมมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และอาจารย์สมจิตร ยิ่งยงดำรงฤทธิ์ อาจารย์ประจำวิทยาลัยพลนิชยกการเชตุพน ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณอาจารย์สมพันธ์ อภิรักษ์ ที่ช่วยรวบรวมและสืบค้นเอกสารต่าง ๆ และอาจารย์
สมจิตร ยิ่งยงดำรงฤทธิ์ ที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดงใหญ่ ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ขอบคุณคุณวิชุดา นาคเถื่อน ที่ช่วยในเรื่องการพิมพ์ตั้งแต่แบบสอบถามจนกระทั่งงานวิจัยสำเร็จเป็นรูปเล่ม

สุดท้าย ผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าของเอกสารทุกชิ้นที่ได้กล่าวอ้างถึงในงานวิจัยฉบับนี้ที่ผู้วิจัยได้อ่าน เกิดความคิด และนำไปวิเคราะห์ จนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สมบูรณ์ในที่สุด

เสาวนีย์ เลวลย์

ជួយ

เสาวนีย์ เลวลีย์. (2549). *ความคิดเห็นของมหาบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่ที่มีต่อหลักสูตรการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ:
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*

งานวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสถานภาพปัจจุบันของมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การศึกษาผู้ใหญ่ 2) ศึกษาความคิดเห็นของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ เกี่ยวกับการ
ปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต รวมทั้งความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและ
การเรียนการสอน และ 3) รวบรวมข้อเสนอแนะของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ที่เข้าศึกษาใน
ปีการศึกษา 2541 และสำเร็จการศึกษาภายในปี 2548 โดยใช้หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 จำนวน 81 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ
ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพปัจจุบันของมหาบัณฑิต มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ ปฏิบัติงานในหน่วยงาน
ราชการในตำแหน่งเดิม เคยเข้ารับการฝึกอบรมทางวิชาการ ไม่ได้ศึกษาต่อเพราะไม่พร้อม
ด้านการเงินและเวลา ติดต่อกับมหาวิทยาลัยเป็นครั้งคราว ไม่มีปัญหาในการปฏิบัติงาน ยกเว้น
ที่ต้องรับผิดชอบงานมากเกินไป แต่ก็ชอบและสนุกกับงานที่ทำ เมื่อพบปัญหาก็นำความรู้ที่เรียนมา
ผนวกกับประสบการณ์ในการทำงานเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหา และสามารถนำความรู้ไป
ประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี

2. มหาบัณฑิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต
โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ย
เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพ
และด้านวิชาการ

3. ความคิดเห็นของมหาบัณฑิต เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชา
การศึกษาผู้ใหญ่ โดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก
ทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียน
การสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ด้านการเลือกและการจัดเนื้อหาวิชา และ
ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

4. มหาวิทยาลัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้ดังนี้
 - 4.1 หมวดวิชาบังคับ โดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก
 - 4.2 หมวดวิชาเลือก ทั้งแผน ก และแผน ข โดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก
 - 4.3 หมวดประสบการณ์วิจัย แผน ก มีเพียงวิชาเดียวคือ ปริญญาานิพนธ์ ซึ่งเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วน แผน ข โดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก
5. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรมหาวิทยาลัย
 - 5.1 ควรปรับชื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
 - 5.2 ควรเพิ่มรายวิชาเกี่ยวกับการบริหาร เช่น บริหารองค์กร บริหารโครงการ และทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น

Sauwanee Lewan. (2006). *Opinions of Adult Education Masters Toward the Master Degree Adult Education Curriculum of Srinakharinwirot University*. Bangkok: Faculty of Education, Srinakharinwirot University.

The purposes of this research were; 1) to study the present status of Adult Education Masters; 2) to study the opinions of Adult Education Masters concerning with working after graduation, curriculum and instruction; 3) to collect the suggestions of Adult Education Masters about the Adult Education Curriculum of B.E.2541.

The sample were 81 Adult Education Masters who enrolled in academic year 1998 and finished their study within 2005. The questionnaires with 5 levels of rating scales were used to collect data. The data were then analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation.

The research findings were as follows:

1. The present status of Adult Education Masters were that most of them have worked in government offices in the same positions. Most of them participated in academic trainings. Most of them did not continue their studies because they lacked of money and time. They have contacted the university from time to time. They had no problems with their works, if they did not have to do too much works. However, they enjoyed working with their jobs. When problems occurred, they used the knowledge they learned from the university combining with their working experiences to solve the problems. They could also apply their knowledge into their works.

2. The opinions of Adult Education Masters in working after graduation were at high level as a whole. When considering in each aspect, it was found that every aspect was also at high level. Those aspects were shown from high to low means respectively as follows, human relation, working ability, personality, and academic.

3. The opinions of Adult Education Masters toward curriculum and instruction were at high level as a whole. When considering in each aspect, it was found that every aspect was also at high level. Those aspects were shown from high to low means respectively as follows, instruction management, instruction evaluation, selecting and providing courses' details, and curriculum objectives.

4. The opinions of Adult Education Masters in applying the knowledge from the courses they learned from the university to their works were as follows:

4.1 Required course: They agreed as a whole at a high level.

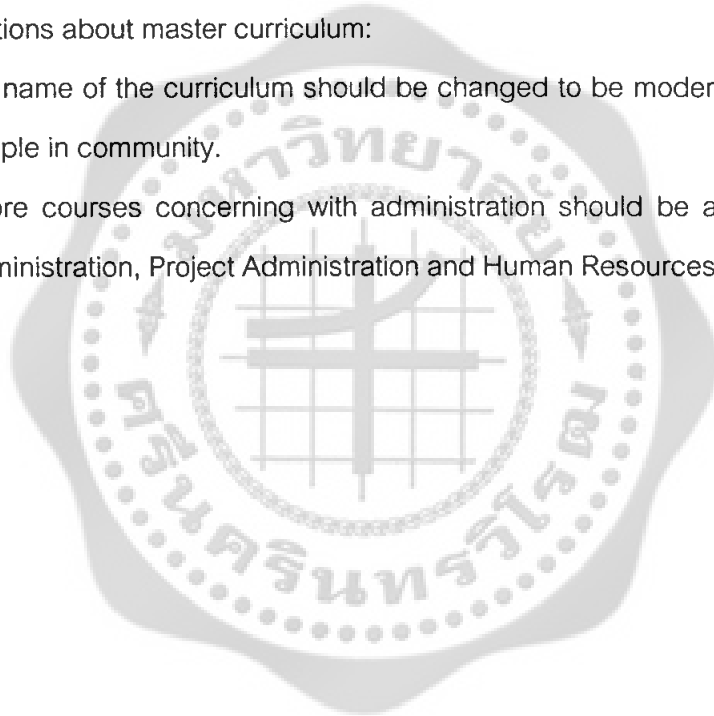
4.2 Elective course: Both plan A and plan B were agreed as a whole at high level.

4.3 Research experience: There was only one thesis course in plan A and Adult Education Masters as a whole agreed at highest level. While plan B were agreed as a whole at high level.

5. Suggestions about master curriculum:

5.1 The name of the curriculum should be changed to be modern and meet the requirement of people in community.

5.2 More courses concerning with administration should be added, such as Organizational Administration, Project Administration and Human Resources.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
ความสำคัญของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
ประเด็นที่วิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แผนงานการพัฒนากระบวนทัศน์การศึกษาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9	8
การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา	11
เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ.2548	15
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร	20
การติดตามผล	32
หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	54
3 วิธีดำเนินการวิจัย	62
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	62
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	63
การเก็บรวบรวมข้อมูล	64
การวิเคราะห์ข้อมูล	65
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	66

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	67
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวและสถานภาพปัจจุบันของ ผู้ตอบแบบสอบถาม	68
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจาก สำเร็จการศึกษามหาบัณฑิตของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์	76
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์	81
ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์	91
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	94
ความมุ่งหมายของการวิจัย	94
ความสำคัญของการวิจัย	94
วิธีดำเนินการวิจัย	94
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	96
การอภิปรายผล	100
ข้อเสนอแนะ	103
บรรณานุกรม	104
ภาคผนวก	110
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ	111
ภาคผนวก ข จดหมายขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม	113
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม	115
ประวัติย่อผู้วิจัย	129

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เปรียบเทียบลักษณะของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกับ การเรียนการสอนแบบดั้งเดิม	27
2 จำนวนมหำบัณฑิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	62
3 ข้อมูลส่วนตัวของมหำบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	68
4 ข้อมูลสถานภาพปัจจุบันของมหำบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	72
5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่ประสบในที่ทำงาน	75
6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหำบัณฑิต ของมหำบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่ โดยรวมและรายด้าน	76
7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหำบัณฑิต ของมหำบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านวิชาการ	77
8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหำบัณฑิต ของมหำบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านการปฏิบัติงาน	78
9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหำบัณฑิต ของมหำบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านบุคลิกภาพ	79
10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหำบัณฑิต ของมหำบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านมนุษยสัมพันธ์	80
11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชา การศึกษาผู้ใหญ่ของมหำบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่ โดยรวมและรายด้าน	81
12 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชา การศึกษาผู้ใหญ่ของมหำบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านวัตถุประสงค์ของ หลักสูตร.....	82
13 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชา การศึกษาผู้ใหญ่ของมหำบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านการเลือกและ การจัดเนื้อหาวิชา	83

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

14	ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชา การศึกษาผู้ใหญ่ของมหาวิทยาลัยการศึกษาคณะครู ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน	84
15	ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชา การศึกษาผู้ใหญ่ของมหาวิทยาลัยการศึกษาคณะครู ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนการสอน	86
16	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้ หมวดวิชาบังคับ	87
17	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้ หมวดวิชาเลือก และหมวดประสบการณ์วิจัย (สำหรับแผน ก)	88
18	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้ หมวดวิชาเลือก และหมวดประสบการณ์วิจัย (สำหรับแผน ข)	89
19	ข้อเสนอแนะของมหาวิทยาลัยการศึกษาคณะครูเกี่ยวกับหลักสูตรมหาวิทยาลัย สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2541	91

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา คือ ต้องการพัฒนาคคนให้เจริญงอกงาม ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับคนในสังคม รวมทั้งสร้างความเจริญให้กับสังคมที่อยู่อาศัยได้เหมือนดังเช่นที่ ไอวาน อิลลิช (สันต์ สิงห์ภักดี; และสันติสุข โสภณสิริ. 2543: 5; อ้างอิงจาก Invan Eillich) ให้ความหมายการศึกษาว่าเป็นกระบวนการปลูกมโนธรรมสำนึกของแต่ละคนให้ดีขึ้น เพื่อรู้จักศักยภาพที่แท้จริงของตนเองแล้วนำมาประกอบสัมมาชีพเพื่อประโยชน์ของตนเองและผู้อื่นให้เกิดความยุติธรรมในสังคม โดยมุ่งที่ความงาม ความดี และความจริง สอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (อุมาพร หล่อสมฤดี. 2545: 1; อ้างอิงจาก พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต. 2541: 188) ที่กล่าวถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนว่าต้องให้การศึกษาเพื่อพัฒนาคคนให้ครบทั้งพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ในด้านพฤติกรรม ได้แก่ วินัย การทำมาหาเลี้ยงชีพ และวิธีปฏิบัติในการผลิต เศพ บริโภค แบ่งปัน และอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมด้านจิตใจ ได้แก่ คุณธรรม ความรู้สึก แรงจูงใจ และสภาพจิตใจ เช่น ความสุข ความพอใจ ความสดชื่นเบิกบาน ด้านสติปัญญาหรือปรีชาญาณ เป็นความรู้ เข้าใจเหตุผล การเข้าถึงความจริง ความเชื่อถือ ทศนคติ ค่านิยม แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาของไอวาน อิลลิช และแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) รวมทั้งแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540: 3) ที่กล่าวว่าการศึกษาคเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้กับสังคม เนื่องจากการศึกษาคเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิต แต่จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ที่มีการติดต่อสื่อสาร การเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ อย่างไม่เคยมีมาก่อน ฉะนั้นการศึกษาคจึงจำเป็นต้องรับภาระหน้าที่สำคัญ 2 ประการ นั่นก็คือ การศึกษาคจะต้องถ่ายทอดความรู้ที่เพิ่มขึ้นและวิวัฒนาการอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งปรับวิธีดำเนินงานให้สอดคล้องกับยุคสมัยแห่งความใฝ่รู้ เพื่อให้การถ่ายทอดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และกว้างขวาง เพราะสิ่งเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต ในขณะที่เดียวกัน การศึกษาคต้องแสวงหาและกำหนดหลักการต่าง ๆ อีกด้วย หลักการเหล่านี้ช่วยให้คนทั่วไปไม่ล้าล้าข้อมูลที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งล้าล้าล้าล้าไปทั่วทุกหนทุกแห่ง การศึกษาคมีจุดประสงค์พัฒนาปัจเจกชนและชุมชน การให้การศึกษาคเปรียบเหมือนการให้เข็มทิศเพื่อช่วยให้เดินทางไปด้วยตัวเองได้ การจัดการศึกษาคด้วยวิธีการดั้งเดิม ซึ่งมุ่งในเรื่องปริมาณและอาศัยความรู้เป็นหลัก ย่อมไม่เหมาะสมอีกต่อไป ต้องสอนทุกคนให้พร้อมที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเป็นการเพิ่มพูนทั้ง

ความรู้ ทักษะ และเจตคติของตน ตลอดจนรู้จักปรับตนไปตามกระแส ต่าง ๆ ในโลกซึ่งยุ่งยาก ซับซ้อน และแปรผันอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งทุกคนต่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (อุมพร หล่อสมฤดี. 2545: 1)

การดำเนินการเพื่อให้ประสบผลสำเร็จควรจะมีการจัดการศึกษาโดยอาศัยวิธีเรียนรู้ใน 4 แบบ ซึ่งดำเนินไปตลอดชีวิต วิธีเรียนรู้นี้ดังกล่าวก็คือ เสาหลักแห่งองค์ความรู้นั่นเอง (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 1997: 106-107) ได้แก่

1. การเรียนเพื่อรู้ เป็นการผสมผสานความรู้ทั่วไปที่กว้างขวางเพียงพอเข้ากับโอกาส ศึกษาบางวิชาอย่างละเอียดลึกซึ้ง การเรียนเพื่อรู้หมายถึงรวมถึงการฝึกฝนในวิธีเรียนรู้เพื่อตักตวง ประโยชน์จากการศึกษาไปจนตลอดชีวิต

2. การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง ไม่เพียงแต่มีความชำนาญทางด้านวิชาชีพเท่านั้น แต่ต้อง สามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ และปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะ เป็นการเรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมและในการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจเป็นการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน จากสภาพในท้องถิ่นหรือประเทศนั้น ๆ หรืออาจเป็นการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน โดยใช้หลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้ในภาคทฤษฎีสลับกับการฝึกปฏิบัติงาน

3. การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน ด้วยการสอนให้เข้าใจผู้อื่น และตระหนักดีว่ามนุษย์เรา ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ดำเนินโครงการร่วมกันและเรียนรู้วิธีแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ โดยชี้ให้เห็นว่า ความหลากหลาย ความเข้าใจอันดีต่อกัน และสันติภาพนั้นล้ำค่าและคู่ควรแก่การหวงแหน

4. การเรียนรู้เพื่อชีวิต สามารถปรับปรุงบุคลิกภาพของตนได้ดีขึ้น ดำเนินงานต่าง ๆ โดย อิสระเสรียิ่งขึ้น มีดุลยพินิจ และความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น เกี่ยวกับเรื่องนี้ในการจัด การศึกษาต้องไม่ละเลยศักยภาพในด้านใดด้านหนึ่ง ได้แก่ ความจำ การใช้เหตุผล ความซาบซึ้ง ในสุนทรียภาพ สมรรถนะทางร่างกาย และทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น

สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งผลิตกำลังคนและทรัพยากรทางปัญญาระดับสูงของประเทศ ทั้งนี้หน้าที่ผลิตกำลังคนถือเป็นภารกิจโดยตรง ซึ่งได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติ ทุกมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา จากหน้าที่ดังกล่าวสถาบันอุดมศึกษาจึงมีเป้าหมายใน การจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งฝึกฝนคนให้เป็นคนสมบูรณ์ คือ มีความรู้ มีคุณธรรม ประการ สำคัญคือ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพนั้นบัณฑิตจะต้องเป็น ผู้ที่มีความรู้ความสมบูรณ์ทั้งด้านวิชาการ สติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย จิตใจ และ มีความรับผิดชอบต่อสังคม กระบวนการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยจึงไม่เพียงแต่สอนนิสิต นักศึกษาด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการพัฒนานิสิต นักศึกษาให้เป็นคนที่

มีความสมบูรณ์ดังกล่าว เพื่อประโยชน์ต่อตนเองและประเทศชาติ (ประนอม ภูมิรัตนจรินทร์. 2534: 1)

ด้วยเหตุนี้จึงมีนักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการจัดการศึกษาได้พยายามชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพนั้นเป็นส่วนที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศซึ่ง สมกุล ถาวรกิจ (2543: 1) เห็นว่าการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นฐานและกลไกจำเป็นสำหรับการพัฒนาประเทศ ซึ่งขณะนี้ประเทศไทยต้องการกำลังคนที่มีคุณภาพและมีสติปัญญามาช่วยกันพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน

นอกจากการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะมีความสำคัญต่อการพัฒนากำลังคนในการพัฒนาประเทศแล้ว การจัดการศึกษาที่ดียังมีความสำคัญในด้านอื่นอีก เช่น การสร้างคุณภาพและมาตรฐานแก่สถาบัน การสร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชน การจัดสรรงบประมาณ ตลอดจนการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ (สมกุล ถาวรกิจ. 2543 : 19-21) ซึ่งความเป็นเลิศทางวิชาการขั้นสูงเป็นหน้าที่และอุดมการณ์ที่สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอยู่แล้ว แต่ในสภาพที่เป็นจริงก็ยังมีปัจจัยต่าง ๆ หลายประการที่กระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ดังเช่นที่ อดุลย์ วิริยะเวชกุล (2541: 22) ได้กล่าวถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษามีคุณภาพต่ำลง 2 ประการ คือ (1) ความไม่มีเอกภาพในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของเมืองไทยที่มีหลายหน่วยงานรับผิดชอบทำให้ไม่มีมาตรฐานเดียวกัน และ (2) บทบาทหน้าที่ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยไม่ได้มีการกำหนดหน้าที่ที่ชัดเจน ทำให้อาจารย์บางคนมุ่งแต่สอนไม่ได้ทำงานวิจัย ในขณะที่อีกคนมุ่งแต่ทำการวิจัยแต่ไม่สนใจการสอน และนอกจากนี้ยังมีนักวิชาการที่กล่าวถึงปัญหาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย คือ จรัส สุวรรณเวลา (2539: 12) ที่เห็นว่ามหาวิทยาลัยสอนมุ่งเน้นเนื้อหาวิชามากกว่าการสร้างวิจรณ์ญาณและการใช้ความคิดสร้างสรรค์ จึงทำให้ผลผลิตทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีคุณภาพด้อยกว่ามาตรฐานสากลและในอนาคตข้างหน้าจะยิ่งด้อยลงไปอีก เพราะมหาวิทยาลัยต้องรับภาระนักศึกษาในจำนวนที่มากขึ้น ซึ่งสามารถสรุปสาเหตุที่เป็นเช่นนี้ได้ 3 ประการ คือ (1) มหาวิทยาลัยไม่ได้ให้ความสำคัญต่องานวิจัยและงานการสร้างองค์ความรู้ใหม่อย่างจริงจัง (2) การขยายตัวเชิงปริมาณของผลผลิตเกิดขึ้นมากและรวดเร็วกว่าการขยายตัวของทรัพยากรและประสิทธิภาพของระบบ และ (3) ปรัชญาการศึกษาแคบและคลาดเคลื่อน

คุณภาพของบัณฑิตขึ้นอยู่กับกระบวนการผลิตโดยเฉพาะหลักสูตรและผู้สอน ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญที่สุด การศึกษาจะบรรลุจุดมุ่งหมายได้ย่อมขึ้นอยู่กับหลักสูตร และหลักสูตรเป็นหัวใจของการเรียนการสอน เป็นข้อกำหนดว่าผู้เรียนจะเรียนอะไร เพื่ออะไร โดยปกติหลักสูตร

มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่เสมอ การพัฒนาหลักสูตรจะกระทำได้อีกเมื่อต้องมีการประเมินหลักสูตรเป็นระยะ ๆ ตลอดเวลา เพราะผลจากการประเมินเป็นตัวบ่งชี้ว่าหลักสูตรควรแก้ไขตรงไหนอย่างไร

การประเมินเป็นกระบวนการที่ชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษาได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ระบุไว้หรือไม่ (ส.วาสนา ประวาลพุกษ์. 2544: 98) ดังนั้นการตรวจวัดหรือประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาจึงมีความสำคัญมากในการที่จะบ่งบอกว่าสถาบันต่างๆ เหล่านั้นได้ทำการผลิตบัณฑิตได้ดีหรือยัง ซึ่งนอกจากจะได้ประโยชน์จากสิ่งนี้แล้วยังมีประโยชน์อื่นอีกหลายประการที่จะได้จากการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา ดังที่ เอชเวอร์ทและฮาเวย์ (Ashworth; & Harvey. 1994: 130) ได้สรุปไว้คือ ทำให้นักศึกษาเกิดการพัฒนารูปแบบองค์รวม (Holistic development) กระตุ้นให้ผู้สอนเกิดการพัฒนารูปแบบของตนเอง เกิดการปรับกระบวนการวิชาให้ทันสมัย สังคมเกิดความมั่นใจในมาตรฐานของหลักสูตร และทำให้บัณฑิตมีความพร้อมที่จะทำงานในสถานที่ต่าง ๆ โดยแนวคิดในการประเมินคุณภาพที่นำไปใช้ในการประเมินสถาบันอุดมศึกษานั้นมีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการใช้แนวคิดเกี่ยวกับความมีชื่อเสียง (Reputation) แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากร (Resources) แนวคิดเกี่ยวกับผลผลิต (Outcome) แนวคิดเกี่ยวกับมูลค่าเพิ่ม (Value-Added) (Astin. 1988: 25-37) หรือบางแนวคิดใช้เกณฑ์ความสำเร็จของอาจารย์ เกณฑ์ความสำเร็จในชีวิตของนักศึกษา เกณฑ์จำนวนการอ้างอิงเอกสารทางวิชาการ และเกณฑ์คะแนนสอบเข้ามหาวิทยาลัยของนักศึกษา

การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น ไม่มีรูปแบบใดดีที่สุด และจะใช้เพียงเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งก็คงไม่ได้อีกเช่นกัน วิธีการที่ดีที่สุดก็คือ การใช้หลาย ๆ เกณฑ์ประกอบกัน (Multiple Criteria) การคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ทั้งผู้สอนและผู้เรียน การคำนึงถึงภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา และการกำหนดเกณฑ์ต้องเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้เป็นอันดับแรก อย่างไรก็ตามแม้แต่ในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเรื่องการประเมินทางการศึกษาเองก็ยังไม่มียึดถือตกลงใด ๆ ที่จะบอกได้ว่าวิธีการประเมินใดดีที่สุด (บุญส่ง นิลแก้ว; และคณะ. 2542: 7) แต่คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานของการประเมินทางการศึกษาที่มีดาเนียล สตัฟเฟิลบีม (Daniel Stufflebeam) เป็นประธาน ได้มีการกำหนดมาตรฐานสำหรับการพิจารณาว่าการประเมินทางการศึกษานั้น ๆ จะดีมีคุณภาพหรือไม่จากเกณฑ์ 4 ข้อ คือ การนำไปใช้ความเป็นไปได้ ความแม่นยำ และความถูกต้อง (บุญส่ง นิลแก้ว; และคณะ. 2542: 7-8)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การศึกษาคือเครื่องมือพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งการศึกษาจะดีหรือไม่อยู่ที่องค์ประกอบสำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง คือ หลักสูตร เพราะหลักสูตรมีความสำคัญในการช่วยพัฒนาบุคคลในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย การที่จะทราบว่าคุณภาพหลักสูตรที่

สร้างขึ้นมาแล้วนำไปใช้นั้นมีความเหมาะสมกับสภาวการณ์เพียงใด มีข้อดีหรือข้อบกพร่องอย่างไรนั้น ต้องอาศัยการประเมินหลักสูตร เพราะการประเมินหลักสูตรจะเป็นตัวชี้ว่าหลักสูตรควรปรับปรุงแก้ไขตรงไหนอย่างไร ดังนั้นเมื่อมีการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใช้แล้วควรมีการประเมินหลักสูตรนั้นเพื่อนำผลมาพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นปัจจุบันและทันสมัย

จุดมุ่งหมายประการหนึ่งในการประเมินหลักสูตร คือ การประเมินผลที่เกิดขึ้นที่ตัวผู้เรียนหรือความสำเร็จของผู้เรียนว่าตรงหรือสอดคล้องกับเป้าหมายและจุดประสงค์ของหลักสูตรมากน้อยเพียงใด (วัลลภ กันทรพย. 2526: 1-3) ดังนั้นเพื่อให้การประเมินหลักสูตรได้ผลแน่นอนเชื่อถือได้ จึงควรมีการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรนั้น ๆ เพื่อจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์สำหรับการประเมินผลและเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เปิดสอนระดับมหาบัณฑิต ในปีการศึกษา 2524 และในปีการศึกษา 2532 ได้เปิดสอนระดับมหาบัณฑิตภาคพิเศษด้วย ในปี 2541 ภาควิชาได้ปรับปรุงหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ และใช้หลักสูตรนี้มาจนถึงปัจจุบัน

จากการใช้หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุงมาเป็นเวลา 7 ปีแล้ว ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา ซึ่งมีการปฏิรูปการศึกษา มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จึงน่าจะมีการสอบถามความคิดเห็นของมหาบัณฑิตในสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ว่ามหาบัณฑิตได้นำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนในหลักสูตรสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด และมีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน หรือข้อเสนอแนะอะไรบ้างเพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ เกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยรวมและรายด้าน
4. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ เกี่ยวกับการหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2541

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบสถานภาพของมหابัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
2. ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและผู้รับผิดชอบหลักสูตร สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ในการทบทวนปรัชญาของภาควิชาและเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและมีประสิทธิภาพสูงสุด
3. ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบแนวทางที่จะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่และมหابัณฑิตเพื่อสานประโยชน์ในการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของมหابัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ที่มีต่อหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2541 ซึ่งใช้หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุงจนถึงปัจจุบัน มีผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว จำนวน 109 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มประชากรทั้งหมด จำนวน 109 คน

ประเด็นที่วิจัย

1. ข้อมูลส่วนตัวและสถานภาพปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังสำเร็จการศึกษา
 - 2.1 ด้านวิชาการ
 - 2.2 ด้านการปฏิบัติงาน
 - 2.3 ด้านบุคลิกภาพ
 - 2.4 ด้านมนุษยสัมพันธ์
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน
 - 3.1 ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
 - 3.2 ด้านการเลือกและการจัดเนื้อหาวิชา
 - 3.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 3.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
4. ข้อเสนอแนะ

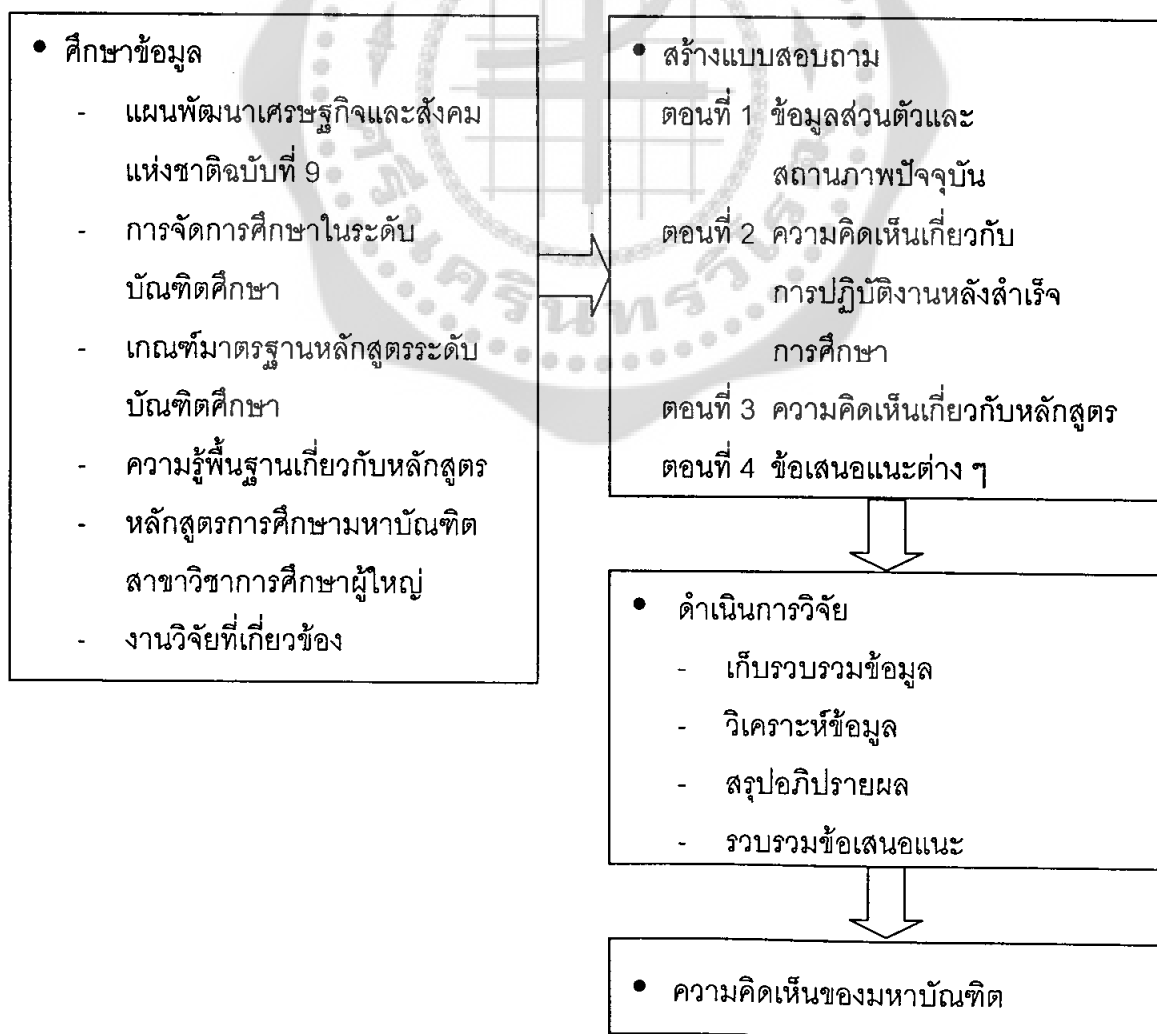
นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต หมายถึง การแสดงออกถึงความคิดเห็น ปฏิกริยาที่ได้รับ แล้วเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุงปี 2541 ในด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ด้านการเลือกและการจัด เนื้อหาวิชา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

2. หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ หมายถึง การจัดประสบการณ์ การเรียนการสอนในระดับปริญญาโท ซึ่งจัดโดยภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ใช้มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2541 จนถึงปัจจุบัน

3. มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่เข้า ศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2541 เป็นต้นมา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาความคิดเห็นของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ที่มีต่อหลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาโดยนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

1. แผนงานการพัฒนาระบบอุดมศึกษาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9
2. การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา
3. เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548
4. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร
5. การติดตามผล
6. หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แผนงานการพัฒนาระบบอุดมศึกษาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานั้น จะมีรายละเอียดอยู่ในส่วนของยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาจารย์และการคุ้มครองทางสังคม โดยยุทธศาสตร์ด้านนี้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไทยทุกคนให้มีคุณภาพ มีสุขภาพแข็งแรง เป็นคนเก่ง คนดี มีระเบียบวินัย รู้จักหน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งการที่จะทำให้คนไทยได้รับการพัฒนาศักยภาพในทุกด้าน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แนวทางในการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 นี้ ให้ความสำคัญกับเรื่องของการสร้างระบบสุขภาพที่ง่ายต่อการเข้าถึง รวมทั้งมีการพัฒนาคณาจารย์ที่มีอยู่ควบคู่กับการปรับกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพและคุณธรรม การปรับหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนปฏิบัติได้จริง และสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต นอกจากนั้นในส่วนของการผลิตกำลังคนและฝึกอบรมทักษะฝีมือทางด้านแรงงานก็ต้องให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน เทคโนโลยีสมัยใหม่ และมีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่เศรษฐกิจยุคใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรการทางด้านการศึกษาที่สำคัญในส่วนของยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคมจะเน้นในเรื่องของการปฏิรูปการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเตรียมความพร้อมและยกระดับทักษะในการทำงาน ซึ่งมีมาตรฐานในการดำเนินการดังต่อไปนี้ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) (2545: 66-67)

1) ปฏิรูปกระบวนการพัฒนาครูที่มีอยู่ควบคู่กับการปรับปรุงกระบวนการผลิตครู เพื่อให้ได้คนดีคนเก่งมาเป็นครู โดยพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาวิชาการและทักษะในการถ่ายทอดความรู้ที่มีระบบการประกันคุณภาพที่ได้มาตรฐานในทุกขั้นตอน พร้อมทั้งสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันความก้าวหน้าทางวิทยาการอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีระบบและกลไกส่งเสริมให้ครูที่มีผลงานดีเด่นด้านการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเรียนรู้อย่างมีความสุข และครูภูมิปัญญาไทยได้รับการยกย่องเชิดชู และมีกองทุนสนับสนุนให้สามารถขยายผลงานได้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง

2) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ได้มีการทดลองปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ สามารถแสวงหาและสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองที่นำไปสู่การรู้จักคิด วิเคราะห์ กลั่นกรอง เลือกรับข้อมูลข่าวสารและวัฒนธรรมใหม่ ๆ อย่างรู้เท่าทันควบคู่ไปกับการปรับปรุงวิธีการสอบและการวัดผลให้สะท้อนถึงความรู้ ความเข้าใจ และสติปัญญาของนักเรียนนักศึกษา

3) ปรับปรุงการจัดหลักสูตรให้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น สามารถปรับให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นโดยเพิ่มเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่น ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น รวมทั้งเนื้อหาสาระทางด้านศีลธรรม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์อย่างจริงจัง

4) สนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันทางศาสนา มีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น เพื่อสร้างทางเลือกที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพ ความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายได้อย่างหลากหลายและเหมาะสม

5) ปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์และเสริมสร้างพื้นฐานความคิดตามหลักวิทยาศาสตร์ทั้งในและนอกระบบโรงเรียนควบคู่กับการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้เพียงพอ เพื่อให้ นักเรียนและประชาชนมีวิถีคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมทั้งการแก้ไขปัญหาสังคม

6) ใช้สื่อเพื่อการศึกษาทุกรูปแบบให้กระจายสู่ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ คนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เป็นต้น รวมทั้งการพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

7) ผลิตและพัฒนาบุคลากรและนักวิจัย โดยเฉพาะในสาขาที่มีศักยภาพสูงและมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ เช่น การเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร การแพทย์ และสาธารณสุข พลังงาน เทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

8) เสริมสร้างความพร้อมของสถาบันการศึกษาและฝึกอบรมทั้งในด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ ด้านระบบการเรียนการสอนและหลักสูตร และด้านบุคลากรให้ได้มาตรฐานเป็นสากลมากขึ้น เพื่อสนับสนุนบทบาทของประเทศในการเป็นศูนย์กลางการศึกษาและวิทยาการของภูมิภาค

9) ผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลาง โดยผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ทักษะชีวิตกับความรู้พื้นฐาน เช่น ภาษา คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ การจัดการ เป็นต้น รวมทั้งให้มีบริการการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานที่หลากหลายและทั่วถึง

10) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและฝึกอบรมกับสถานประกอบการทั้งในประเทศและที่ต่างชาตินำมาลงทุนในการแลกเปลี่ยนทรัพยากรการประสานพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในการปรับหลักสูตรและการกำหนดเป้าหมายการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

11) สนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีการนำประสบการณ์ในการทำงานมาเทียบโอนเพื่อเข้ารับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพที่เน้นสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ควบคู่กับการส่งเสริมให้แรงงานในสถานประกอบการ มีพื้นฐานการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น

12) ส่งเสริมให้ภาครัฐและเอกชนร่วมมือกันจัดการฝึกอบรมเพิ่มเติมให้ผู้ที่กำลังทำงานอยู่ในสถานประกอบการในสาขาต่าง ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพให้แรงงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น มีทักษะทันต่อการเปลี่ยนแปลงของการค้าเสรี และนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

13) ส่งเสริมให้ภาครัฐและเอกชนทำการวิจัย และพัฒนาเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ มาพัฒนาการเรียนและการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจยุคใหม่และการพัฒนาเทคโนโลยีในอนาคตบนพื้นฐานการพึ่งตนเอง

การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา

สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา (2542 : 1-5) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาว่าการแข่งขันระหว่างประเทศในด้านต่าง ๆ ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นและบีบบังคับให้ประเทศไทยต้องนำเข้าเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตสินค้าและเพิ่มความหลากหลายของสินค้า เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้โครงสร้างของอุตสาหกรรมในประเทศเปลี่ยนแปลง มีผลให้โครงสร้างกำลังแรงงานและคุณภาพของกำลังแรงงานกลายเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ ซึ่งไม่สามารถปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงระยะสั้นดังกล่าวได้ ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนกำลังคนระดับสูงทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีดังเป็นที่ทราบกันในช่วงสิบปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ทำให้การแข่งขันระหว่างประเทศมีความรุนแรงยิ่งขึ้น ความเจริญ ความมั่งคั่งของประเทศขึ้นอยู่กับศักยภาพของประเทศในการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการผลิตและบริการให้ได้รวดเร็วและมีคุณภาพ สังคมดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นสังคมแห่งความรู้ (Knowledge based Society) ดังนั้น การพัฒนาองค์ความรู้ในระดับที่สูงขึ้นและการวิจัยจึงเป็นปัจจัยผลักดันให้ความต้องการการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (Graduate Education) ขยายตัวมากขึ้นตลอดเวลา

จากการศึกษาของธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) พบว่า ระบบการศึกษาของประเทศที่ประสบความสำเร็จทางด้านอุตสาหกรรมในภาคพื้นเอเชีย แบ่งการพัฒนาออกเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 ระยะเริ่มแรกจะมุ่งพัฒนาการศึกษาในระดับล่างและต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากต่างประเทศในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาและการวิจัย

ระยะที่ 2 รัฐบาลเป็นผู้ริเริ่มในการสร้างเสริมสมรรถนะการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและการวิจัย เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างฐานการวิจัยและพัฒนาของประเทศ

ระยะที่ 3 การระดมสรรพกำลังจากภาคเอกชนมาสนับสนุนการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและการวิจัยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการวิจัยและพัฒนาเพื่อการแข่งขันต่อไป

สำหรับประเทศไทยการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเริ่มต้นขึ้นพร้อม ๆ กับการจัดตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เมื่อปี 2477 โดยกำหนดเปิดหลักสูตรถึงระดับปริญญาโทและเอกในสาขาวิชานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์และการทูต แต่ก็มีผู้เรียนจำนวนน้อย ในปี 2487 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เปิดหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิตเป็นหลักสูตรแรก หลังจากนั้นวิทยาลัยวิชาการศึกษา (ประสานมิตร) ก็เปิดหลักสูตรจิตวิทยาพัฒนาการระดับปริญญาโททางการศึกษา ด้วยความช่วยเหลือจากต่างประเทศในการจัดสรรทุนไปศึกษาในต่างประเทศทำให้มีอาจารย์ระดับปริญญาโท เอก เพิ่มมากขึ้น จนในปี 2506 มหาวิทยาลัยที่จัดการสอนระดับปริญญาโท 3 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท รวม 99 คน

การกระจายโอกาสอุดมศึกษาไปสู่ภูมิภาคระหว่างปี 2503 – 2508 ที่มีการจัดตั้ง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ทำให้ความต้องการอาจารย์ระดับปริญญาโท เอก มีมากขึ้น คณะรัฐมนตรีจึงได้อนุมัติโครงการพัฒนามหาวิทยาลัย ในปี 2510 โดยมีวัตถุประสงค์จะเร่งรัดปรับปรุงคุณภาพอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาเป็นลำดับแรก งานที่ต้องทำขั้นต้นคือ การผลิตบัณฑิตชั้นปริญญาโท เอก มาเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย เพื่อสนองบัณฑิตที่ประเทศต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โครงการพัฒนามหาวิทยาลัยได้รับความช่วยเหลือจากโครงการ AID ของสหรัฐอเมริกา และมหาวิทยาลัยมิชิแกนสเตตที่ส่งอาจารย์มาช่วยพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทย โครงการดังกล่าวมีเป้าหมายผลิตอาจารย์ปริญญาเอก จำนวน 400 คน และปริญญาโท 2,300 คน วิธีดำเนินการเริ่มต้นจากการกำหนดเป้าหมายการผลิตและพัฒนาอาจารย์ แล้วจึงคัดเลือกมหาวิทยาลัยฝ่ายผลิตซึ่งอาจจะร่วมมือกันมากกว่า 1 สถาบันก็ได้ โดยจัดสรรงบประมาณอุดหนุนในการจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ และค่าจ้างอาจารย์ต่างประเทศ โครงการดังกล่าวสิ้นสุดเมื่อปี 2520 โครงการพัฒนามหาวิทยาลัยจึงเป็นโครงการพัฒนาบัณฑิตศึกษา โครงการแรกที่มุ่งเสริมสร้างสมรรถภาพของมหาวิทยาลัยในการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาโท เอก ให้มีมาตรฐานเทียบเท่ากับการศึกษาในต่างประเทศ

จากการขยายตัวของความต้องการทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาทำให้รัฐบาลมุ่งขยายบริการอุดมศึกษาทั้งในระดับจำกัดรับและไม่จำกัดรับ โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นหลัก ทำให้การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นเพียงเพื่อสนองความต้องการในการพัฒนาวิชาการของอาจารย์บางกลุ่มเท่านั้น ขาดความสนใจที่จะมีการพัฒนาอย่างจริงจัง ในช่วงปลายแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534) เศรษฐกิจของประเทศกำลังขยายตัวจนเกิดภาวะการขาดแคลนกำลังคนระดับสูงเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทบวงมหาวิทยาลัยได้เสนอแผนการเร่งรัดการผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาขาดแคลนรวม 16 สาขา ให้เพียงพอต่อความต้องการในการพัฒนาประเทศ แต่การขยายการรับนักศึกษากระทำได้อย่างจำกัด เนื่องจากในมหาวิทยาลัยก็มีสภาพการขาดแคลนอาจารย์ที่มีคุณภาพด้วยเช่นกัน ดังนั้นทบวงมหาวิทยาลัยจึงเสนอโครงการพัฒนาอาจารย์เพื่อขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรีควบคู่กันไปด้วย จำนวน 16 สาขา ได้แก่ วิศวกรรมศาสตร์ แพทยศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ เกษตรศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ครุศาสตร์อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมเกษตร อัญมณีและเครื่องประดับ

สหเวชศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ ภาษา และบัญชี คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้จัดสรรทุนพัฒนาอาจารย์สาขาขาดแคลนให้ศึกษาปริญญาโท เอกต่างประเทศ จำนวน 5,330 ทุน พร้อมทั้งทุนวิจัยทุนฝึกอบรมดูงานต่างประเทศ ทุนศึกษาหลังปริญญาเอก และทุนเชิญผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศอีกจำนวนหนึ่ง ในปีงบประมาณ 2541 ประเทศไทยต้องประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจการส่งอาจารย์ไปศึกษาต่อต่างประเทศต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว จึงจำเป็นต้องชะลอการส่งนักเรียนทุนไปศึกษาต่อต่างประเทศ

การชะลอการศึกษาต่อในต่างประเทศจึงส่งผลกระทบต่อแผนพัฒนาอาจารย์สาขาขาดแคลนตามมติคณะรัฐมนตรี เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทบวงมหาวิทยาลัยจึงเสนอโครงการขยายการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในช่วงเศรษฐกิจชะลอตัว เพื่อจัดสรรทุนศึกษาต่อระดับปริญญาโท เอก ในประเทศทดแทนการศึกษาต่อต่างประเทศ ทั้งในหลักสูตรปกติและหลักสูตรนานาชาติที่เปิดโอกาสให้นักเรียนทุนเหล่านั้นไปศึกษาในต่างประเทศด้วยประมาณ 1 ปี ในปี 2541 นักเรียนทุนพัฒนาอาจารย์สาขาขาดแคลนได้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยในประเทศ จำนวน 139 คน โดยทบวงมหาวิทยาลัยได้คัดเลือกหลักสูตรที่มีศักยภาพในการจัดการศึกษาถึงระดับปริญญาเอกนานาชาติ เพื่อสนับสนุนให้พัฒนาเป็นหลักสูตรร่วมกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ จำนวน 19 หลักสูตร

ทบวงมหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบัณฑิตศึกษาในปี 2537 ได้ริเริ่มโครงการพัฒนาศูนย์แห่งความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัย (Centre of Excellence) มีวัตถุประสงค์จะพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท เอก ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีคุณภาพสูง กระตุ้นให้มหาวิทยาลัยร่วมมือกับภาคเอกชน/ภาคอุตสาหกรรมในการวิจัยและพัฒนาที่จะนำไปสู่กระบวนการผลิตสินค้าและกระบวนการใหม่ ๆ โดยมีเป้าหมายให้พัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศในระดับนานาชาติ โครงการดังกล่าวได้เสนอขอกู้เงินจากธนาคารพัฒนาเอเชีย จำนวน 59 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และเงินบาทสมทบ จำนวน 1,190 ล้านบาท ในระหว่างปีงบประมาณ 2542 – 2546

ในปี 2539 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้เสนอโครงการกาญจนาภิเษก : การสนับสนุนการผลิตงานวิจัยและนักวิจัยระดับปริญญาเอกให้ทันความต้องการของประเทศใน 25 ปีข้างหน้า โดยในช่วง 10 ปี แรกมีเป้าหมายจะผลิตบัณฑิตปริญญาเอก จำนวน 5,000 คน โดยให้ทุนการศึกษาในมหาวิทยาลัยในประเทศและมีโอกาสไปทำวิจัยในต่างประเทศ 1 ปี โดยไม่มีข้อผูกพันการใช้ทุนใด ๆ ทั้งสิ้น จึงเป็นการผลิตนักวิจัยที่มีความรู้และประสบการณ์ในระดับสากล โครงการดังกล่าวได้รับความสนใจจากมหาวิทยาลัยเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นโครงการแรกที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศ

การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้มีการขยายตัวมาอย่างต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยหลายแห่งเริ่มชะลอการขยายตัวในระดับปริญญาตรีแล้วพยายามเพิ่มศักยภาพในระดับบัณฑิตศึกษา โดยกำหนดนโยบายที่จะพัฒนาไปสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย (Research University) ซึ่งจะจัดการศึกษาระดับปริญญาโท เอกเป็นหลัก มุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศอย่างจริงจัง

ในช่วงปี 2540 – 2541 มหาวิทยาลัยของรัฐได้เสนอขอเปิดหลักสูตรใหม่ในระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 193 หลักสูตร เป็นระดับปริญญาเอก จำนวน 58 หลักสูตร และระดับปริญญาโท จำนวน 135 หลักสูตร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ในปี พ.ศ. 2542 มหาวิทยาลัยของรัฐได้จัดการสอนระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 1,044 หลักสูตร เป็นหลักสูตรระดับปริญญาโท จำนวน 893 หลักสูตร และหลักสูตรระดับปริญญาเอก จำนวน 151 หลักสูตร ถ้าจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาจะพบว่าส่วนใหญ่จะเป็นสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

นอกจากนั้นมหาวิทยาลัย/สถาบันหลายแห่งได้เปิดสอนในหลักสูตรนานาชาติ (International Programs) โดยเฉพาะในระดับบัณฑิตศึกษาในปี 2541 จำนวนทั้งสิ้น 206 หลักสูตร เป็นระดับปริญญาโท จำนวน 152 หลักสูตร และปริญญาเอก จำนวน 54 หลักสูตร หลักสูตรนานาชาติกำลังเป็นที่นิยมและสถาบันอุดมศึกษาต่างพยายามพัฒนาหลักสูตรปกติให้เป็นหลักสูตรนานาชาติเพิ่มมากขึ้น

ข้อจำกัดในการพัฒนาบัณฑิตศึกษา

ในอดีตที่ผ่านมาแม้จะพบว่าบัณฑิตศึกษาได้มีการขยายตัวไปอย่างกว้างขวาง ทั้งในด้านจำนวนหลักสูตร สถาบันที่จัดการเรียนการสอนและจำนวนนักศึกษา ในการส่งเสริมพัฒนาบัณฑิตศึกษามักจะพบข้อจำกัดอันเป็นปัญหาลำคัญดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาบัณฑิตศึกษาเป็นไปอย่างไร้ทิศทาง เมื่อมหาวิทยาลัยใดจัดการสอนระดับปริญญาตรีได้ระยะหนึ่งก็จะเปิดสอนระดับปริญญาโทในสาขาวิชานั้นทันที โดยขาดการวางแผนการพัฒนาและการประสานงานในระดับมหาวิทยาลัย จึงทำให้การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยขาดการสนับสนุนและกำกับดูแลที่จะพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศในแต่ละสาขาหรือความชำนาญพิเศษเฉพาะด้าน

2. หลักสูตรบัณฑิตศึกษาเป็นจำนวนมากจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ทันสมัยทันเหตุการณ์ ทั้งในด้านเนื้อหาสาระและกระบวนการจัดการเรียนการสอนและโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนและการวิจัยอันประกอบด้วยเครื่องมืออุปกรณ์และสื่อการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะมีผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาที่จะนำไปสู่การยอมรับของคนไทยและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติมาศึกษาต่อในประเทศ

3. มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ยังขาดทิศทางการวิจัย ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ขาดอาจารย์ที่มีความรู้ ประสบการณ์ด้านการวิจัยแนวลึกเฉพาะทางที่จะสามารถคิดและนำเสนอหัวข้อวิจัยที่เป็นประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการและการประยุกต์ใช้ในศาสตร์แต่ละด้าน

4. ขาดเงินทุนสนับสนุนการวิจัยและทุนการศึกษาที่จะดึงดูดผู้มีความรู้ความสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาด้วยความเชื่อมั่นในความต่อเนื่องของเงินทุนดังกล่าว

5. การบริหารหลักสูตรซึ่งอยู่ในกรอบของภาคราชการนั้น ทำให้กลไกด้านงบประมาณด้านบริหารงานบุคคลไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานวิจัยและการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ทางวิชาการ รวมทั้งขาดการประสานงานร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมในด้านต่าง ๆ

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548

กระทรวงศึกษาธิการ (2548: 1-9) ได้ประกาศเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับปริญญาโทมาดังต่อไปนี้

4. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

4.2 หลักสูตรปริญญาโท มุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษา ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพที่เป็นสากล เน้นการพัฒนานักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูงในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยกระบวนการวิจัยเพื่อให้สามารถบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ได้อย่างมีอิสระ รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์วงจรความก้าวหน้าทางวิชาการ เชื่อมโยงและบูรณาการศาสตร์ที่ตนเชี่ยวชาญกับศาสตร์อื่นได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ

5. ระบบการจัดการศึกษา ใช้ระบบทวิภาค โดย 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาค การศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์ สถาบันอุดมศึกษา

ที่เปิดการศึกษาภาคฤดูร้อนให้กำหนดระยะเวลาและจำนวนหน่วยกิต โดยมีสัดส่วนเทียบเคียงกัน
ได้กับการศึกษาภาคปกติ

สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบไตรภาคหรือระบบจตุรภาคให้ถือแนวทาง
ดังนี้

ระบบไตรภาค 1 ปีการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ภาคการศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษา
ปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 12 สัปดาห์

ระบบจตุรภาค 1 ปีการศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ภาคการศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษามี
ระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 10 สัปดาห์

สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาระบบอื่น ให้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับระบบ
การศึกษานั้น รวมทั้งรายละเอียดการเทียบเคียงหน่วยกิตกับระบบทวิภาคไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจน
ด้วย

6. การคิดหน่วยกิต

6.1 รายวิชาภาคทฤษฎี ที่ใช้เวลาบรรยายหรืออภิปรายปัญหาไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมง
ต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

6.2 รายวิชาภาคปฏิบัติ ที่ใช้เวลาฝึกหรือทดลองไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมง
ต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

6.3 การฝึกงานหรือการฝึกภาคสนาม ที่ใช้เวลาฝึกไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาค
การศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

6.4 การทำโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้อื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายที่ใช้เวลาทำ
โครงการหรือกิจกรรมนั้นไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต
ระบบทวิภาค

6.5 การค้นคว้าอิสระ ที่ใช้เวลาศึกษาค้นคว้าไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษา
ปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

6.6 วิทยานิพนธ์ ที่ใช้เวลาศึกษาค้นคว้าไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ
ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

7. โครงสร้างหลักสูตร

7.2 ปริญญาโท ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต
โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 แผน คือ

แผน ก เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัย โดยมีการทำวิทยานิพนธ์ ดังนี้

แบบ ก 1 ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบได้ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต สถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดให้เรียนรายวิชาเพิ่มเติมหรือทำกิจกรรมทางวิชาการอื่นเพิ่มขึ้นก็ได้ โดยไม่นับหน่วยกิต แต่จะต้องมีผลสัมฤทธิ์ตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด

แบบ ก 2 ทำวิทยานิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบได้ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต และศึกษารายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

แผน ข เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการศึกษารายวิชา โดยไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์แต่ต้องมีการค้นคว้าอิสระไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต และไม่เกิน 6 หน่วยกิต

8. การรับและเทียบโอนหน่วยกิต สถาบันอุดมศึกษาอาจยกเว้นหรือเทียบโอนหน่วยกิต รายวิชา หรือวิทยานิพนธ์จากหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต และหลักสูตรระดับ บัณฑิตศึกษาให้กับนักศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ ที่สามารถวัดมาตรฐานได้ ทั้งนี้ นักศึกษา ต้องศึกษาให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร และเป็นไปตาม หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสูการศึกษาระบบและแนวปฏิบัติที่ดี เกี่ยวกับการเทียบโอนของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

9. จำนวนและคุณสมบัติของอาจารย์ ต้องมีอาจารย์ประจำหลักสูตรตลอดระยะเวลาที่จัด การศึกษาตามหลักสูตรนั้น จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน โดยเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรเกินกว่า 1 หลักสูตรในเวลาเดียวกันก็ได้ นอกจากนี้อาจารย์ประจำหลักสูตรแต่ละหลักสูตรจะต้องทำหน้าที่ เป็นอาจารย์ประจำตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรหนึ่งหลักสูตรใดเท่านั้นและต้องมีคุณสมบัติดังนี้

9.1 ปริญญาโท

9.1.1 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ต้องเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรมีคุณสมบัติ ปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ใน สาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน จำนวนอย่างน้อย 3 คน

9.1.2 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ต้องเป็นอาจารย์ประจำมีคุณสมบัติ ปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่น้อยกว่ารองศาสตราจารย์ใน สาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีส่วนหนึ่งของการ ศึกษาเพื่อรับปริญญา

2) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) ต้องเป็นอาจารย์ประจำ หรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน มีคุณสมบัติปริญญาเอกหรือเทียบเท่าหรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่ง

ทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

9.1.3 อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ ต้องประกอบด้วยอาจารย์ประจำและผู้ที่ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน อาจารย์ประจำและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกดังกล่าวต้องมีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

9.1.4 อาจารย์ผู้สอน ต้องเป็นอาจารย์ประจำหรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบันมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโทหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ด้านการสอนและการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

10. ภาระงานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ

10.1 อาจารย์ประจำ 1 คนให้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโทและปริญญาเอกได้ไม่เกิน 5 คน หากหลักสูตรใดมีอาจารย์ประจำที่มีศักยภาพพร้อมที่จะดูแลนักศึกษาได้มากกว่า 5 คน ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถาบันอุดมศึกษานั้น แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 10 คน

10.2 อาจารย์ประจำ 1 คนให้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระของนักศึกษาปริญญาโทได้ไม่เกิน 15 คน

หากเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ ให้คิดสัดส่วนจำนวนนักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์ 1 คน เทียบได้กับจำนวนนักศึกษาที่ค้นคว้าอิสระ 3 คน ทั้งนี้ให้นับรวมนักศึกษาที่ยังไม่สำเร็จการศึกษาทั้งหมดในเวลาเดียวกัน

10.3 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรต้องทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และ/หรืออาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ และ/หรืออาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรนั้นด้วย

11. คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา

11.3 ปริญญาโท จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

12. การลงทะเบียนเรียนและระยะเวลาการศึกษาให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่เกิน 15 หน่วยกิตในแต่ละภาคการศึกษาปกติ และให้ใช้เวลาศึกษาในแต่ละหลักสูตรดังนี้

12.2 ปริญญาโท ให้ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 5 ปีการศึกษา

การลงทะเบียนเรียนสำหรับผู้เข้าศึกษาแบบไม่เต็มเวลา ให้สถาบันอุดมศึกษา กำหนดจำนวนหน่วยกิตที่ให้ลงทะเบียนเรียนได้ในแต่ละภาคการศึกษาปกติ โดยเทียบเคียงกับ จำนวนหน่วยกิตที่กำหนดข้างต้นในสัดส่วนที่เหมาะสม

หากสถาบันอุดมศึกษาใดมีเหตุผลและความจำเป็นพิเศษ การลงทะเบียนเรียน ที่มีจำนวนหน่วยกิตแตกต่างไปจากเกณฑ์ข้างต้นก็อาจทำได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบกระเทือนต่อ มาตรฐานและคุณภาพการศึกษา

13. เกณฑ์การสำเร็จการศึกษา นักศึกษาจะต้องปฏิบัติดังนี้

13.2 ปริญญาโท

13.2.1 แผน ก แบบ ก 1 เสนอวิทยานิพนธ์และสอบผ่านการสอบปากเปล่า ขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการที่สถาบันอุดมศึกษานั้นแต่งตั้ง และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ หรือเสนอต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceeding)

13.2.2 แผน ก แบบ ก 2 ศึกษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตร โดยจะต้องได้รับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 จากระบบ 4 ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า พร้อมทั้ง เสนอวิทยานิพนธ์และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการที่ สถาบันอุดมศึกษานั้นแต่งตั้ง และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์หรืออย่างน้อย ดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ ทางวิชาการหรือเสนอต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceeding)

13.2.3 แผน ข ศึกษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตรโดยจะต้องได้ ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 จากระบบ 4 ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า และสอบผ่านการสอบ ประมวลความรู้ (Comprehensive Examination) ด้วยข้อเขียนและ/หรือปากเปล่าในสาขาวิชานั้น

14. ชื่อปริญญา

14.3 ปริญญาโท สถาบันอุดมศึกษาที่มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยปริญญาโท สาขาวิชา และอักษรย่อสำหรับสาขาวิชาไว้แล้ว ให้ใช้ชื่อปริญญาตามที่กำหนดในพระราช กฤษฎีกานั้น ในกรณีที่ปริญญาใดยังมิได้กำหนดชื่อไว้ในพระราชกฤษฎีกา หรือกรณีที่ สถาบันอุดมศึกษาใดไม่มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยปริญญาในสาขาวิชา และอักษรย่อ สำหรับสาขาวิชาให้ใช้ชื่อปริญญาตามหลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญาตามที่คณะกรรมการ การอุดมศึกษากำหนด

15. การประกันคุณภาพของหลักสูตร ให้ทุกหลักสูตรกำหนดระบบการประกันคุณภาพของหลักสูตรให้ชัดเจน ซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วยประเด็นหลัก 4 ประเด็น คือ

15.1 การบริหารหลักสูตร

15.2 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอนและการวิจัย

15.3 การสนับสนุนและการให้คำแนะนำนักศึกษา

15.4 ความต้องการของตลาดแรงงาน สังคม และ/หรือความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต

16. การพัฒนาหลักสูตร ให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แสดงการปรับปรุงดัชนีด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี

17. ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวได้หรือมีความจำเป็นต้องปฏิบัติ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่จะพิจารณาและให้ถือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการอุดมศึกษานั้นเป็นที่สุด

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

คำว่า "หลักสูตร" เป็นคำที่คนในแวดวงศึกษานิยมใช้กัน และเป็นคำที่ได้มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย คำว่า "หลักสูตร" แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า "Curriculum" ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า "currere" หมายถึง "running course" หรือเส้นทางที่ใช้วิ่งแข่ง ซึ่งต่อมาได้นำศัพท์นี้มาใช้ในทางการศึกษาว่า "running sequence of courses of learning experiences" การเปรียบเทียบหลักสูตรกับสนามหรือเส้นทางที่ใช้วิ่งแข่งนั้น คนส่วนใหญ่คิดว่าหลักสูตรมีลักษณะเป็นสนามแข่งจริง ๆ คือ นักเรียนหรือนักศึกษาต้องแข่งขันกันเรียนฟันฝ่าความยากของวิชาหรือประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรให้จบ เพื่อที่จะได้รับประกาศนียบัตรหรือปริญญา เช่นเดียวกับนักวิ่งที่ต้องวิ่งแข่งและฟันฝ่าอุปสรรค เพื่อชัยชนะและความสำเร็จ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. 2539: 1; และชมพวันธุ์ ฤกษ์ ฤณ อยุธยา. 2540: 1)

ในการนิยามคำว่าหลักสูตร บางคนก็นิยามแบบกว้าง บางคนก็นิยามแบบแคบ ขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละคน และขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ปรัชญา ความเชื่อของแต่ละคน ความหมายที่แคบของหลักสูตร คือ วิชาที่สอน ส่วนความหมายที่กว้างของหลักสูตรก็คือ มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งเป็นทั้งทางตรงและ

ทางอ้อม (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2538: 46) ซึ่งความหมายของคำว่าหลักสูตรนั้นก็รวมทั้งทักษะของคนไทยและต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

โอลิวา (Oliva. 1992: 9) ได้นิยามว่า หลักสูตรคือแผนหรือโปรแกรมการจัดประสบการณ์ทั้งหมดที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับภายใต้นโยบายของโรงเรียน

แพรทท์ (Pratt. 1994: 5) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง แผนการที่แสดงถึงการสอนและการเรียน

พอสเนอร์ (Posner. 1995: 4-7) ได้สรุปความหมายของคำว่าหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตร คือ ขอบเขตและลำดับของผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่กำหนดออกมาในรูปของวัตถุประสงค์ว่าผู้เรียนควรทำอะไรได้บ้าง

2. หลักสูตร คือ แผนการเรียนที่จัดให้กับผู้เรียนว่ามีหลักการและเหตุผลอย่างไร มีหัวข้ออะไรที่ต้องเรียน มีแหล่งการเรียนรู้อะไรบ้าง รวมทั้งมีวิธีการวัดและประเมินผลว่าควรดำเนินการอย่างไร

3. หลักสูตร คือ รายการหัวข้อที่จัดไว้กับผู้เรียน

4. หลักสูตร คือ วัสดุการสอนที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนในชั้นเรียน

5. หลักสูตร คือ ชุดของรายวิชาที่ต้องเรียน

6. หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดวางแผนให้กับผู้เรียน ซึ่งโรงเรียนเป็นผู้วางแผน

ธำรง บัวศรี (2542: 7) ได้กำหนดความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหากิจกรรม และมวลประสบการณ์ ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

ชูศรี สุวรรณโชติ (2542: 41-42) ได้กล่าวว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทุกชนิดที่ครูสร้างสรรคให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและความเจริญงอกงาม

จากการนิยามคำว่า "หลักสูตร" ทั้งของไทยและต่างประเทศ สามารถสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึงแผนหรือโปรแกรมที่จัดมวลประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายกำหนด

ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา จึงมีความสำคัญและมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตร สรุปเป็น 2 ประเด็น (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539: 10-13) คือ ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและต่อการเรียนการสอน ดังนี้

1. ความสำคัญต่อการจัดการศึกษา คือ หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาแห่งชาติลงสู่การปฏิบัติในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ หรืออาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรจะเป็นเสมือนกับหางเสือที่จะคอยกำหนดทิศทางให้การเรียนการสอนเป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษา หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา และเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ คนในประเทศนั้นก็ย่อมมีความรู้และศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่

2. ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน คือ หลักสูตรเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือซึ่งบอกให้กับต้นหรือครูผู้สอนว่าจะต้องตั้งเข็มทิศไปทิศทางใด และจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนคืออะไร และระหว่างทางที่ไปจะต้องทำอะไรบ้าง เป็นต้นว่าต้องใช้สื่อหรืออุปกรณ์ช่วยหรือต้องมีการตรวจสอบ ประเมินผล หรือต้องปรับปรุงวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ครูผู้สอนต้องอาศัยหลักสูตรเพื่อช่วยในการสอนโดยศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ แล้วนำไปแปลงเป็นภาคปฏิบัติหรือการสอนเพื่อให้ได้ผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังไว้

องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

สังกัด อุทรานันท์ (2532: 244) ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 7 องค์ประกอบ คือ 1) เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาสาระและประสบการณ์ 4) การเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน 5) การเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิชาการในชุมชน 6) การประเมินผล 7) การเสนอแนะเกี่ยวกับการช่วยเหลือและส่งเสริมผู้เรียน

ปราณี สังขะตะวรรณ; และสิริวรรณ ศรีพหล (2536: 94) กล่าวถึง กรมวิชาการซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตรในระดับต่าง ๆ ได้กำหนดองค์ประกอบของเอกสารหลักสูตรไว้ ดังนี้ 1) หลักการ 2) จุดหมาย 3) โครงสร้าง 4) แนวดำเนินการ 5) หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร 6) รายละเอียดของเนื้อหาสาระ (คำอธิบายรายวิชา)

อ้าง บัวศรี (2542: 8-9) กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร ไว้ดังนี้

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา (Education Goals and Policies) หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตร หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว
3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชา หรือกลุ่มวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์
4. จุดประสงค์ของวิชา หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว
5. เนื้อหา หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มีรวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้
6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้
7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม และมีหลักเกณฑ์เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้
8. การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม วิดิทัศน์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

แพรวท์ (Pratt. 1994: 5-6) ได้เสนอหัวข้อที่ควรบรรจุลงในเอกสารหลักสูตรมี 14 องค์ประกอบ คือ 1) จุดมุ่งหมายทั่วไป 2) เหตุผลและความจำเป็น 3) จุดมุ่งหมายเฉพาะ 4) เกณฑ์ในการวัดพฤติกรรม 5) การประเมินผลเพื่อให้คะแนน 6) เนื้อหาสาระ 7) ลักษณะของผู้เรียน 8) การเรียนการสอน 9) การจัดการเรียนเกี่ยวกับความแตกต่างของผู้เรียน 10) รายละเอียดในการปฏิบัติ 11) การทดลองหลักสูตร 12) การประเมินผลโครงการ 13) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 14) ผลผลิต

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรข้างต้น สามารถนำมากำหนดเป็นลักษณะหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยปรัชญาของหลักสูตร จุดประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผล การบริหารหลักสูตร และการประเมินหลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ปรัชญาของหลักสูตร

ปรัชญา คือ ทฤษฎีหรือความเชื่อทางการศึกษาที่ยึดเป็นหลักและเป็นแนวทางในการปฏิบัติในการสร้างหลักสูตรหรือพัฒนาหลักสูตร (ปราณี สังขะตะวรรณ; และสิริวรรณ ศรีพล. 2536: 58) และในการเขียนปรัชญาของหลักสูตรจะเขียนในลักษณะข้อความที่แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์หรือสิ่งที่ตั้งใจจะให้เกิดกับผู้เรียนที่สะท้อนถึงจุดประสงค์ของหลักสูตรทั้งหมด รวมทั้งทิศทางของการจัดการเรียนการสอนโดยรวม และมีแนวคิดทฤษฎีหรือความเชื่อที่ใช้ยึดเป็นหลักในการทำหลักสูตร

2. จุดประสงค์ของหลักสูตร

จุดประสงค์ของหลักสูตรเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งของหลักสูตร เพราะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงเป้าหมาย และเจตนารมณ์ของหลักสูตรว่าต้องการผลิตผู้เรียนให้เป็นบุคคลประเภทใด มีคุณลักษณะอย่างไร และยังมีความสำคัญมากต่อการนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผล ทั้งนี้แคนนอนและนิวเบิล (Cannon; & Newble. 2000: 150-154) ได้กล่าวว่า ในการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรนั้น ควรจะครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และด้านเจตคติ และควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- 2.1 วิเคราะห์ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน
- 2.2 วิธีการคิด และทักษะการแก้ปัญหาที่ต้องการจะพิจารณา
- 2.3 ความสนใจ ความต้องการ และคุณลักษณะของผู้เรียน
- 2.4 ความต้องการของสังคม
- 2.5 เนื้อหาวิชาที่มีอยู่ในตำรา เอกสาร
- 2.6 ความต้องการทางด้านการรับรองของวิชาชีพหรือตลาดแรงงาน
- 2.7 จุดประสงค์ของสาขาวิชาหรือของคณะ

3. เนื้อหาวิชา

เนื้อหาวิชาเป็นข้อมูลหรือความรู้หรือความคิดรวบยอดที่ครอบคลุมทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เกี่ยวข้องกับวิชา ซึ่งได้ถูกเลือกสรรมาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร อารง บัวศรี (2542: 225) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเนื้อหา ไว้ดังนี้

3.1 เนื้อหาเป็นดัชนีชี้พื้นฐานของหลักสูตร เป็นตัวกำหนดลักษณะของประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะต้องจัดให้แก่ผู้เรียน อันได้แก่ กิจกรรมทั้งในและนอกชั้นเรียน และยังเป็นตัวกำหนดเครื่องมือการประเมินผลด้วย

3.2 เนื้อหาที่เป็นความรู้ เป็นสิ่งจำเป็นต่อการใช้เหตุผล

3.3 เนื้อหาที่เป็นความรู้ย่อมส่งเสริมให้เกิดความรู้เพิ่มขึ้น เพราะความรู้ใหม่ย่อมอาศัยความรู้เดิมเป็นพื้นฐาน ถ้าไม่มีพื้นฐานความรู้เดิมอยู่เลยก็เปรียบเสมือนคนตาบอด ซึ่งแม้สิ่งรอบ ๆ ตัวก็ยังมองไม่เห็น แล้วก็จะไม่มีวันมองเห็นสิ่งที่อยู่ไกล ๆ ได้เลย

3.4 เนื้อหาที่เป็นความรู้จะช่วยขยายขอบเขตของประสบการณ์ให้กว้างขวางขึ้น เพราะเมื่อเกิดความรู้ ก็จะทำให้เกิดความต้องการแสวงหาความรู้เพิ่มขึ้น ผลก็คือ ได้รับประสบการณ์ใหม่ซึ่งจะทำให้เข้าใจประสบการณ์เดิมยิ่งขึ้น ทำให้เกิดทัศนคติที่กว้างไกลและนำไปสู่ความรู้ที่กว้างขวางยิ่งขึ้นและสิ่งนี้เองที่จะช่วยสร้างพลังทางปัญญาเพิ่มขึ้น

การกำหนดเนื้อหาวิชามีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้ (Cannon; & Newble. 2000: 144-146)

1. เกณฑ์ทางด้านปรัชญา เกณฑ์ในด้านนี้มุ่งเน้นในเรื่องของการนำทฤษฎี วิธีการที่เน้นเหตุผลและคุณค่าที่จะไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา เช่น เนื้อหาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาทางด้านสติปัญญา เนื้อหาควรจะมีการพิจารณาศีลธรรมและจริยธรรม เนื้อหาควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง เป็นต้น

2. เกณฑ์ทางด้านวิชาชีพ เกณฑ์ในด้านนี้มุ่งเน้นด้านเนื้อหาที่สะท้อนคุณลักษณะของวิชาชีพที่ต้องการ และอยู่ภายใต้กฎหมายวิชาชีพ เช่น เนื้อหาควรจะมีการจัดแบ่งให้ชัดทั้งทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติ เนื้อหาควรจะมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมทางด้านวิชาชีพ

3. เกณฑ์ทางด้านจิตวิทยา เกณฑ์ในด้านนี้สัมพันธ์กับการนำหลักการทางจิตวิทยาไปใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีการเรียนรู้ เช่น เนื้อหาควรส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาวิธีการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งขึ้น การเลือกเนื้อหาควรส่งเสริมหรือพัฒนาทักษะการคิดในระดับสูง (การคิดเชิงเหตุผล การแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความคิดสร้างสรรค์) เนื้อหาควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางด้านเจตคติและคุณค่า และเนื้อหาควรส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4. เกณฑ์ทางการนำไปปฏิบัติ มุ่งเน้นด้านการนำไปปฏิบัติจะเกี่ยวข้องกับแหล่งทรัพยากร เช่น เนื้อหาควรได้มาจากตำรา 1 – 2 เล่ม และเนื้อหาที่มีอิทธิพลต่อวัสดุ เอกสารในห้องสมุด แหล่งข้อมูล ข่าวสารทางเทคโนโลยี ประชาชน สิ่งแวดล้อม

5. เกณฑ์ทางด้านผู้เรียน เกณฑ์ในด้านนี้มุ่งเน้นความสัมพันธ์กับคุณลักษณะของผู้เรียนที่จะสอน คือ เนื้อหาที่เลือกจะต้องสะท้อนภูมิหลัง ความต้องการและความสนใจของผู้เรียนทั้งหมด และเนื้อหาควรเชื่อมโยงกับระดับสติปัญญาและวุฒิภาวะของผู้เรียน นอกจากนี้แล้วเนื้อหาควรสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียนที่แตกต่างกัน

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

แคนนอนและนิวเบิล (Cannon; & Newble. 2000: 9,156) กล่าวว่า ในการเลือกวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการที่จะทำให้ผู้เรียนมีผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (Learning outcome) ที่มีคุณภาพนั้นครูจะต้องปฏิบัติและควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- 4.1 การประกันว่าผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม
- 4.2 ความชำนาญในการใช้วิธีการสอนและกิจกรรมที่แตกต่างกัน
- 4.3 มีแหล่งสนับสนุนทั้งในเรื่องของการเรียน อุปกรณ์ที่จะสนับสนุนวิธีการจัดการกิจกรรมที่ปรารถนา
- 4.4 กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจภายในและมีความสงสัยใคร่รู้
- 4.5 ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- 4.6 ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือก
- 4.7 ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 4.8 จัดสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ให้ท้าทายที่จะเรียน มีการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้
- 4.9 มีการให้ข้อมูลป้อนกลับบ่อย ๆ และสร้างสรรค์ความสามารถที่จะไปปรับปรุงแก้ไขได้
- 4.10 มีการจัดระบบการเรียนการสอนที่ชัดเจน
- 4.11 มีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการจะให้เรียนรู้
- 4.12 มีการเน้นย้ำจุดประสงค์ในระดับที่สูงขึ้น
- 4.13 มีการฝึกปฏิบัติและการเสริมแรง

นอกจากนี้แคนนอนและนิวเบิล (Cannon; & Newble. 2000: 17) ยังได้เสนอแนวคิดเพิ่มเติมว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษานั้น อาจจัดในลักษณะผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งเป็นลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากกว่าครู ซึ่งได้สรุปเป็นตารางเปรียบเทียบระหว่างการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกับการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม ดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 เปรียบเทียบลักษณะของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกับการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม

การเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	การเรียนการสอนแบบดั้งเดิม
ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและมีบทบาทในการทำกิจกรรมมากขึ้น (ในด้านการวางแผนการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อน การวิจัย การประเมิน)	ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ (ไม่มีบทบาทในการวางแผนการเรียนรู้ นั่งฟังการบรรยาย)
ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเกี่ยวกับสิ่งที่จะเรียนและวิธีการที่จะเรียนรู้	การตัดสินใจในการเลือกเนื้อหาและวิธีการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับผู้สอน
เน้นการบูรณาการหรือเชื่อมโยงเนื้อหาไปยังวิชาอื่น	เน้นการเรียนรู้เพียงเฉพาะวิชาที่เรียนเท่านั้น
เน้นการแสวงหาความรู้	เน้นการรับข้อมูลข่าวสาร
ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะ สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการถ่ายทอดความรู้และเป็นผู้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน
ใช้แรงจูงใจภายในกระตุ้นผู้เรียน (ความสนใจ, ความสงสัย, ความรับผิดชอบ)	ใช้แรงจูงใจภายนอก (เกรด, การลงโทษของครู)
มุ่งการจัดกิจกรรมแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน	มุ่งการเรียนรู้แบบรายบุคคลและการแข่งขันระหว่างผู้เรียน
การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่	การเรียนรู้จำกัดสถานที่ (ห้องเรียน, ห้องสมุด, ห้องทดลอง)
มีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	ไม่มีความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนการสอน
มีความยืดหยุ่นในการประเมินผล โดยให้ประเมินตนเองและให้เพื่อนประเมิน	การประเมินผล ผู้สอนเป็นผู้รับผิดชอบโดยทำการทดสอบ
เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต	เน้นการเรียนรู้ระยะสั้น มุ่งการแข่งขัน การเรียนรู้เป็นลักษณะการเรียนรู้เพื่อสอบ

5. สื่อการเรียนการสอน

แคนนอนและนิวเบิล (Cannon; & Newble. 2000: 120-122) กล่าวว่า หลักการในการออกแบบและเลือกใช้สื่อ ให้มีประสิทธิภาพนั้นควรยึดหลักการดังนี้

5.1 มีความเกี่ยวข้อง (Relevance) กับจุดประสงค์ของหลักสูตรและพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนในเรื่องนั้น ๆ

5.2 ความเชื่อมโยง (Linkage) คือ สามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้และตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

5.3 ความสะดวก (Simplicity) คือ ความสะดวกในการใช้

5.4 มีจุดเน้น (Emphasis) คือ มีลักษณะเด่นที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ

5.5 มีความสอดคล้องเหมาะสมกับรูปแบบการใช้ (Consistency in the use of pattern style)

5.6 มีความสอดคล้องเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน

นอกจากนี้แล้วยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่าวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้การประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษานั้นประกอบด้วย เครื่องฉายข้ามศีรษะ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายวีดิทัศน์ กระดานไวท์บอร์ดและกระดานดำ วีดิทัศน์และภาพยนตร์ เอกสารตำรา และวัสดุสิ่งพิมพ์ทางเว็บไซต์

6. การประเมินผล

แคนนอนและนิวเบิล (Cannon; & Newble. 2000: 166,173) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายและวิธีการประเมินผลไว้ดังนี้

6.1 จุดมุ่งหมายของการประเมิน ในการประเมินผลนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

- 6.1.1 ตัดสินความรอบรู้ในด้านทักษะที่จำเป็นและความรู้ในเนื้อหาวิชา
- 6.1.2 วัดความก้าวหน้าตลอดเวลา
- 6.1.3 ตรวจสอบข้อบกพร่องของผู้เรียน
- 6.1.4 เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับกับผู้เรียน
- 6.1.5 ประเมินประสิทธิภาพของรายวิชาหรือหลักสูตร
- 6.1.6 เพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้อยากเรียน

6.2 วิธีการประเมินผลในการประเมินผลนั้น วิธีการประเมินผลที่ควรใช้มีดังนี้

- 6.2.1 การทดสอบด้วยข้อเขียน
- 6.2.2 การทดสอบโดยการให้เขียนตอบสั้น ๆ
- 6.2.3 แบบทดสอบแบบปรนัย ซึ่งอาจเป็นแบบให้เลือกตอบ จับคู่ เปรียบเทียบ-ผิด
- 6.2.4 การสังเกตโดยตรง
- 6.2.5 การสอบปากเปล่า
- 6.2.6 การประเมินผลการปฏิบัติอย่างมีโครงสร้าง
- 6.2.7 การประเมินตนเอง
- 6.2.8 การประเมินแฟ้มการเรียนรู้

7. การบริหารหลักสูตร

ในการพัฒนาหลักสูตรหรือจัดทำหลักสูตร การบริหารหลักสูตรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากประการหนึ่ง ที่จะทำให้หลักสูตรนั้นมีสัมฤทธิ์ผล ซึ่งวิชัช วงษ์ใหญ่ (2543: 25) ได้กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรเป็นการวางแผน การควบคุมกำกับดูแลการจัดระบบข้อมูล เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โครงการวิชาการที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการใช้หลักสูตร และการสอนโดยสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนตามลักษณะธรรมชาติการเรียนรู้และตอบสนอง เจตนารมณ์ของหลักสูตร หลักการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่

7.1 เอกสารหลักสูตร มีความชัดเจน สมบูรณ์ ทันสมัย ชี้แนวทางในการวางแผน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน

7.2 ผู้สอนมีคุณภาพ คือ มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อหลักสูตร สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้ตรงกับความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนและบรรลุ เป้าหมายของหลักสูตร

7.3 ผู้เรียนมีความพร้อมเกี่ยวกับความรู้ ทักษะพื้นฐานพร้อมที่จะเรียนหลักสูตรนี้ได้

7.4 มีบริการสนับสนุน มีทรัพยากรหลักสูตรที่ดีและเพียงพอที่เอื้อต่อการใช้ หลักสูตร

7.5 มีคณะกรรมการบริหารที่ดีและดำเนินการจัดระบบบริหารจัดการหลักสูตรอย่าง มีประสิทธิภาพ

7.6 ระบบอาจารย์ที่ปรึกษามีประสิทธิภาพ พร้อมที่จะให้ข้อมูลและช่วยเหลือ แนะนำเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนกับผู้เรียน

7.7 มีบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้ออำนวยต่อการแสวงหาความรู้และบรรยากาศ ทางสังคม เพื่อเสริมสร้างทักษะทางวิชาการและทักษะทางสังคมของผู้เรียน

7.8 ระบบควบคุมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร การติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างมี ประสิทธิภาพ

8. การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร หมายถึง การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจข้อบกพร่องหรือปัญหา เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขส่วนประกอบทุกส่วนของ หลักสูตรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น หรือตัดสินคุณค่าของหลักสูตรนั้น ซึ่งในการประเมินหลักสูตรนั้นไม่ว่าจะเป็นการประเมินผลความก้าวหน้า (Formative evaluation) หรือจะเป็นการประเมินผลสรุป (Summative evaluation) ควรจะมีการประเมินให้ต่อเนื่องกัน และสิ่งที่ต้องประเมิน ได้แก่

การประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร การประเมินระบบหลักสูตร (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. 2539: 190,195)

สิ่งกำหนดหลักสูตร

ในการพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่จำเป็น ซึ่งวิทยากรใหญ่ (2543 : 3 – 10) ได้กล่าวถึง ข้อมูลพื้นฐานทางด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับนำมาใช้เป็นสิ่งกำหนดหลักสูตรในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ เป้าหมายและอุดมการณ์ของชาติ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิชาการ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี จิตวิทยาและคุณธรรม สิ่งกำหนดหลักสูตรในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านเป้าหมายและอุดมการณ์ของชาติ

การศึกษาแผนการศึกษาของชาติ จะทำให้คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรทราบเป้าหมาย และอุดมการณ์ของชาติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของประเทศ ภารกิจหลักของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรจะต้องวิเคราะห์แผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อนำสาระสำคัญหรือประเด็นหลักมาใช้ในการวางแผนหลักสูตรให้มีความสอดคล้องและเห็นภาพรวม

2. ด้านนโยบายการจัดการศึกษา

นโยบายการจัดการศึกษาเป็นนโยบายที่รัฐบาลกำหนดขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหา เนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ ดังนั้นในการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงนโยบายการจัดการศึกษา

3. ด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

ปัญหาต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีผลต่อการจัดการศึกษา การจัดทำหลักสูตรและการสอน จะต้องปรับเปลี่ยนให้ทันต่อปัญหาและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม ฐานข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจะเป็นส่วนสำคัญให้ภาพที่ชัดเจนของลักษณะหลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตร รวมทั้งคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรจะสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศในอนาคต

4. ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วซึ่งมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา ดังนั้นการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนจะสะท้อนสิ่งเหล่านี้ อยู่ในหลักสูตรให้มีความสอดคล้องและสมดุลที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

5. ด้านจิตวิทยา

การออกแบบหลักสูตรจะต้องศึกษาพัฒนาการของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนรวมทั้งศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มพฤติกรรมนิยม กลุ่มปัญญานิยม และกลุ่มมนุษยนิยม เพื่อวิเคราะห์ประเด็นหลัก ๆ นำมาจัดให้เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย

6. ด้านคุณธรรมจริยธรรม

การจัดการศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม การออกแบบหลักสูตรก็จะมี การกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ ซึ่งจะมีทั้งความรู้และคุณธรรม

7. ด้านวิชาการ

เนื่องด้วยองค์ประกอบของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรมาจากนักวิชาการที่หลากหลาย จึงทำให้สิ่งกำหนดหลักสูตรทางด้านวิชาการจะมีอิทธิพลมากเพราะคณะกรรมการแต่ละคนจะมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ

จากการศึกษาสิ่งกำหนดหลักสูตรข้างต้น พบว่า สิ่งกำหนดหลักสูตรเหล่านี้มีผลต่อการสร้างหลักสูตรหรือพัฒนาหลักสูตรรวมทั้งการมองอนาคตของหลักสูตรด้วย

การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์ (Outcomes-based curriculum)

การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์ หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นว่าผู้เรียนควรมีความสามารถที่จะทำอะไรได้บ้างในชีวิตประจำวัน มีความรู้อะไรบ้าง รวมทั้งสมรรถภาพที่บูรณาการ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยแสดงออกมาในรูปของสมรรถภาพ รวมทั้งมีมาตรฐานที่ชัดเจน และที่สำคัญหลักสูตรที่ได้จะต้องได้มาจากการปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในชุมชนและรัฐบาล เช่น ศิษย์เก่า นายจ้าง ผู้ปกครอง เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้หลักสูตรมีความเป็นปัจจุบัน มีความสอดคล้องกับสังคม มีความสำคัญและมีความเป็นสากลหรือเป็นที่ยอมรับ และผู้ที่จบจากหลักสูตรก็必将มีความน่าเชื่อถือที่จะสามารถบูรณาการความรู้ความสามารถและทักษะได้ ดังนั้นในขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผลลัพธ์นั้นก็คือการออกแบบผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตรซึ่งผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นนั้นควรจะต้องตอบคำถามว่า ผู้เรียนควรจะมีหรือเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้างเมื่อเรียนจบหลักสูตร และผู้เรียนควรสามารถทำอะไรได้บ้างโดยอาศัยความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนมา

นอกจากนี้แล้วผลลัพธ์ที่สร้างขึ้นมามีลักษณะดังนี้

1. มีความชัดเจน เข้าใจง่ายว่าผู้เรียนควรจะมีรู้อะไรและทำอะไรได้
2. ผลลัพธ์จะต้องสามารถที่จะวัดได้

3. วิธีการวัดผลควรใช้รูปแบบอย่างหลากหลายรวมทั้งใช้แบบดั้งเดิม
4. วิธีการวัดต้องมีความเที่ยงตรง
5. หลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์ต้องสนับสนุนหรือส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและมีทักษะการคิดในระดับสูง

การติดตามผล

ดาวน์นิง (Downing, 1968 : 209) ได้กล่าวถึงการติดตามผลผู้เรียนไว้ว่า การติดตามผลเป็นกิจกรรมหลักที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกระดับ เพื่อจะได้ทราบผลของความมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ ทั้งในด้านการฝึกฝนอาชีพหรืองานต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดให้ รวมทั้งผลการศึกษาทุกระดับ

เชอร์ทเซอร์ และสโตน (Shertzer; & Stone, 1971: 374-375) ได้ให้ความหมายของการติดตามผลว่า การติดตามผลคือวิธีการหนึ่งที่น่ามาใช้เพื่อเป็นเครื่องกำหนดว่าบุคคลมีการพัฒนาในหน้าที่การงานของเขาหรือไม่ รวมทั้งการนำไปใช้สำหรับผู้เรียนที่จบการศึกษาไปแล้วว่าสามารถเรียนรู้ เข้าใจหรือปรับตัวกับสภาพการณ์ต่าง ๆ และมีการพัฒนาหลังสำเร็จการศึกษาหรือไม่เพียงใด นอกจากนี้การติดตามผลยังเป็นทางหนึ่งที่จะทำให้ทราบถึงความคิดเห็นต่าง ๆ ของเขา

สำหรับจุดมุ่งหมายของการติดตามผลโดยทั่วไปมีผู้ให้ข้อบ่งชี้ไว้หลายคนดังนี้

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2520 : 57) ได้ให้จุดมุ่งหมายของการติดตามผลไว้ว่า

1. เพื่อศึกษาถึงความต้องการในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน
2. เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงโครงการแนะแนวของหลักสูตรสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของชุมชนในการผลิตนักศึกษา เพื่อที่จะได้ตรงกับความต้องการของชุมชนต่อไป
4. เพื่อศึกษาดูว่าผู้สำเร็จออกไปแล้วประสบความสำเร็จในการทำงานหรือไม่เพียงใด
5. เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาและชุมชนได้เป็นอย่างดี
6. เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิจัยในการแนะแนวต่อไป

วัชร ทรัพย์มี (2523: 92-93) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาไว้ 5 ประการ คือ

1. เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนต่อไป หลังจากที่คุณเรียนได้รับบริการแนะแนวไปแล้ว จะต้องมีการติดตามผลว่าผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเองได้มากน้อยเพียงใด ถ้ายังประสบปัญหาใด ๆ อยู่จะได้หาทางให้ความช่วยเหลือต่อไป

2. เพื่อเป็นการประเมินผลบริการแนะแนวว่า บริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนนั้นได้ผลมากน้อยเพียงใด โดยปกติจะติดตามผลหลังจากผู้เรียนจบจากสถานศึกษาไปแล้ว 3 ถึง 4 ปี เพราะเป็นระยะที่ผู้เรียนได้ศึกษาต่อหรือทำงานและมีความเป็นผู้ใหญ่ขึ้น จะได้ตัดสินใจประเมินสิ่งต่าง ๆ โดยใช้การไตร่ตรองอย่างรอบคอบ

3. เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร เป็นต้นว่าวิชาใดมีประโยชน์แก่ผู้เรียนในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ วิชาใดสมควรจะคงไว้ในหลักสูตร ควรจะปรับปรุงการสอนหรือเนื้อหาวิชาใด

เช่นเดียวกับ จำเนียร ช่วงโชติ (2532: 154-155) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อทราบข้อสนเทศหรือข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้เรียนซึ่งออกจากสถานศึกษาแล้วต้องประสบ

2. เพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการประเมินผลงานแนะแนวและเพื่อพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและโครงการเรื่องการสอนของสถานศึกษาให้ดีขึ้น โดยถือว่าประสบการณ์ของศิษย์เก่าเป็นแนวทาง

3. เพื่อตรวจสอบดูว่าศิษย์เก่าของสถานศึกษามีความพร้อมในการศึกษาต่อ เพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ ตามความต้องการในโลกของงานหรือยัง

4. เพื่อติดต่อกับผู้เรียนที่ออกจากสถานศึกษาไปแล้ว ทั้งหมดเป็นระยะ ๆ เช่น 1 ปี 3 ปี หรือ 5 ปี สำหรับการให้ความช่วยเหลือต่อไป

5. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษา ผู้เรียน และชุมชน

6. เพื่อรวบรวมข้อสนเทศเกี่ยวกับโอกาสในงานอาชีพต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนปัจจุบัน

7. เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของศิษย์เก่า สำหรับมาปรับปรุงโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้สนองความต้องการของผู้เรียน

8. เพื่อจัดบริการปรึกษาแก่ศิษย์เก่าของสถานศึกษาอันเป็นบริการต่อเนื่อง

9. เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้เรียนปัจจุบัน เช่น การติดตามผลหลังจากการให้คำปรึกษา การเลือกวิชาเรียน การเลือกศึกษาต่อและอาชีพไปแล้ว

10. เพื่อศึกษาพิจารณาความต้องการของชุมชนและสถานศึกษาในระดับชั้นสูงต่อไป

สตูป; และวาล์ลคิสท์ (พัฒนา จันทนา. 2540: 5; อ้างอิงจาก Stoops; & Wahlquist. 1958: 196) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการติดตามผลไว้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อเป็นกำลังใจให้แก่ผู้เรียนเก่าว่า สถาบันการศึกษายังมีความสนใจในความก้าวหน้าและความสะดวกสบายของตน

2. เพื่อเป็นการวิเคราะห์ผลของหลักสูตร

3. เพื่อให้ทราบเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับงานอาชีพ

4. เพื่อใช้เก็บข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตร

5. เพื่อใช้ฝึกฝนผู้เรียนตามความต้องการของสังคม

6. เพื่อให้เป็นข้อมูลในการพิจารณาป้องกันการออกจากโรงเรียนกลางคัน

7. เพื่อฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวและพอใจในการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน

8. เพื่อจัดบริการแนะแนวและจัดการศึกษา

วิรัตน์ ไวยกุล; และบรรเทา อุทัยทัศน์ (2542: 6; อ้างอิงจาก ทองเรียน อมรัชกุล; และคนอื่น ๆ. 2528: 265) กล่าวว่าดาวนิง (Downing) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายเฉพาะในการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาไว้ดังนี้

1. สนับสนุนความก้าวหน้าและสถานภาพของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านหลักสูตร เนื้อหาวิชาเรียน รวมทั้งกิจกรรมในชั้นเรียน เพื่อจัดการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับความต้องการที่จำเป็น

2. ข้อมูลที่จะช่วยผู้เรียนในการวางแผนในอนาคต และการตัดสินใจอย่างฉลาดเป็นสิ่งจำเป็นรวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโอกาสต่าง ๆ ทางการศึกษา และความมุ่งหวังทางด้านอาชีพของผู้เรียนด้วย

3. เพื่อกำหนดขอบเขตความเหมาะสมในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการเลือกวิชาเรียนหรือในการเลือกกิจกรรมนอกห้องเรียน

4. เพื่อทราบว่าการทำงานพิเศษของผู้เรียนมีผลต่อผู้เรียนอย่างไร

5. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนสภาพและความก้าวหน้าในงานต่าง ๆ ของผู้เรียนที่หลังจากจบแล้วมีงานทำ และรวมถึงผู้เรียนที่จบออกไปก่อนที่จะจบการศึกษาจริง ๆ จะช่วยให้คำแนะนำทางในการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงแรงจูงใจใฝ่อาชีพของเขาได้ดีขึ้นได้

6. เพื่อทราบว่าผู้เรียนที่จบไปแล้วประสบความสำเร็จและความก้าวหน้าในงานอาชีพและสังคม หลังจากที่ได้รับการฝึกฝนอบรมจากสถานศึกษาไปแล้วมากนักน้อยเพียงใด

7. เพื่อทราบข้อมูลที่เป็นจุดอ่อนในด้านต่าง ๆ ของโปรแกรมทั้งหมดของสถาบันการศึกษา

8. เพื่อวิจัยปัญหาต่าง ๆ และสรุปผลการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะในการจัดบริการต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา โดยทั่วไปแล้วปัญหาต่าง ๆ มีมากมาย การวิจัยปัญหาจึงควรเป็นปัญหาที่มีอิทธิพลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

กล่าวได้ว่าการติดตามผลเป็นกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสนเทศหรือข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่ผ่านมา โดยข้อสนเทศนั้นจะนำมาใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

เทคนิคการติดตามผล

ฮอลลิส; และฮอลลิส (ทองเรียน อมรชุกุล; และคนอื่น ๆ. 2528: 274-276; อ้างอิงจาก Hollis; & Hollis. 1965) ได้เสนอเทคนิควิธีที่ใช้ในการติดตามผล ดังนี้

1. การเขียนติดต่อกับบุคคล (Written Contact with the Individual)

1.1 แบบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) แบบถามความคิดเห็นใช้เพื่อทราบทัศนคติและความรู้สึกต่าง ๆ ของบุคคลมากกว่าต้องการข้อเท็จจริง เหมือนแบบสอบถามในแง่ที่เป็นเครื่องมือเพื่อให้ได้ข้อมูล แต่อาจจำเป็นต้องใช้ผสมกับเทคนิคอื่น ๆ เพื่อบริการบุคคล

1.2 แบบสำรวจ (Survey) เทคนิคการสำรวจใช้ได้หลายทาง ที่นำมากำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางในการติดต่อกับบุคคลและแนวทางในการสำรวจหัวข้อเรื่องหรือข้อมูลเฉพาะอย่าง

1.3 จดหมาย (Letter) เพื่อช่วยให้การติดต่อเริ่มต้นได้ เมื่อใช้จดหมายแล้วอาจตามมาด้วยการติดต่อโดยการพูดได้

2. การติดต่อเป็นการส่วนตัว (Personal Contact with the Individual)

2.1 การให้คำปรึกษา (Counseling) สามารถนำมาใช้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของบริการติดตามผลได้ เมื่อบุคคลจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือเพิ่มเติมในภายหลัง

2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อช่วยให้ทราบได้ว่าบุคคลใดต้องการบริการเพิ่มเติมหรือไม่ และยังทำให้ได้ข้อมูลจากบุคคลที่ต้องการด้วย ถ้ากลุ่มผู้แนะแนวซึ่งปฏิบัติงานในการสัมภาษณ์เฉพาะเจาะจงลงไป

2.3 การสนทนาทางโทรศัพท์ (Telephone Conversation) เพื่อความสะดวกทั้งฝ่ายแนะแนวและฝ่ายผู้รับบริการ โทรศัพท์อาจทำให้การให้ข้อมูลและการติดต่อง่ายและรวดเร็วขึ้น

2.4 การประชุมอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Meetings) การประชุมที่ได้รับ การวางแผนและเตรียมพร้อม ทำให้มีโอกาสเกิดผลที่น่าพอใจได้มาก แต่การช่วยเหลือเพิ่มเติมให้กับบุคคลอาจให้ได้โดยอาศัยการประชุมอย่างไม่เป็นทางการได้

2.5 การประชุมกลุ่มและอภิปรายแบบ Forum (Group Meeting and Forum Discussion) ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มและทัศนคติที่ดี อาจได้รับการสนับสนุนให้เกิดขึ้น บุคคลก็อาจเห็นคุณค่าที่มีต่อบุคคลของบริการติดตามผลได้มากขึ้น

2.6 การสังเกต (Observation) เพื่อจัดบริการเพิ่มเติมให้กับบุคคลได้ถูกต้อง หรือ เพื่อดัดสินว่ากิจกรรมหรือบริการแนะแนวอย่างไหนจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคล การสังเกตบุคคล ในขณะทำงานหรือขณะเล่นอาจทำให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ เทคนิคนี้ใช้มากในระดับประถมศึกษา

3. การติดต่อกับบุคคลที่เขารู้จัก (Contact with Others Who Know the Individual)

3.1 การประชุมบิดามารดาหรือผู้ปกครอง (Parent Conference) เพื่อจัดบริการ พิเศษเพิ่มเติมให้เป็นสำคัญและจำเป็น บิดามารดาหรือผู้ปกครองอาจเป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา

3.2 การประชุมครู (Teacher Conference) เป็นการติดตามผลการเปลี่ยนแปลงทาง พฤติกรรมและเพื่อได้รับข้อเสนอแนะจากเพื่อนร่วมงานในระดับวิชาชีพ

3.3 การประชุมนายจ้าง (Employer Conference) นายจ้างของผู้ที่เคยได้รับการบริการ จากโปรแกรมแนะแนว อาจเป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและความต้องการของบุคคล ดังกล่าวได้

3.4 การเยี่ยมสถาบันการศึกษา (Visit of Educational Institutions) อาจได้รับข้อมูล จากการสัมภาษณ์บุคลากรของสถาบันนั้น ๆ และจากที่เคยได้โปรแกรมแนะแนวในระดับท้องถิ่น นั้นมาก่อน

3.5 การตัดข่าวจากหนังสือพิมพ์ (Newspaper Clippings) หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นลง ข่าวกิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคล เช่น การเข้าเรียนในวิทยาลัย การรับบริการ การสมัครทุน เป็นต้น ข่าวเหล่านี้อาจตัดมาใส่ในแฟ้มของแนะแนว ซึ่งเป็นวิธีการในการติดตามผลและช่วยให้ปรึกษาใน ด้านทำงานต่อเนื่องร่วมกับบุคคลที่ต้องการบริการได้

สำหรับ เอกราช อุตรระ (พัชรวิวรรณ กิจมี. 2539: 13; อ้างอิงจาก เอกราช อุตรระ. 2520: 13-14) ได้กล่าวถึงเทคนิคในการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ ว่ามีการปฏิบัติอยู่ 3 วิธี คือ

1. ศึกษาติดตามโดยส่งแบบสอบถามความคิดเห็น ทั้งผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จ การศึกษากับตัวผู้สำเร็จการศึกษา เป็นการศึกษาแบบกว้าง ๆ ทั่วไป

2. ศึกษาติดตาม โดยส่งแบบสอบถามความคิดเห็นเฉพาะตัวผู้สำเร็จการศึกษาเพียง ด้านเดียว เป็นการศึกษารายละเอียดของหลักสูตรเน้นหนักในรายวิชา

3. การศึกษาติดตาม โดยส่งแบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานเพียงด้านเดียว เป็นการศึกษาเพื่อทราบผลในบางจุดเท่านั้น จึงเป็นการศึกษาที่แคบและมีไม่มากนัก

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า เทคนิคในการติดตามผลนั้น นอกจากจะเป็นการสอบถามความคิดเห็นจากผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว ยังสามารถสอบถามได้ทั้งผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษากับตัวผู้สำเร็จการศึกษาเอง หรือสอบถามจากผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานเพียงด้านเดียวก็ได้

ความสำคัญของการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา

การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษเป็นมาตรการสำคัญที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่ต้องการที่จะนำไปพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษา ซึ่งนอกจากจะนำไปใช้ปรับปรุงหลักสูตรและการสอนแล้ว ส่วนประกอบอื่น ๆ เช่น การบริหารจัดการ การเรียนการสอน การให้บริการอื่น ๆ ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพตามที่ต้องการ ตลอดจนจะเป็นการพัฒนาผู้สำเร็จการศึกษอย่างต่อเนื่องและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สำเร็จการศึกษา ข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ เนื่องจากผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้ที่อยู่ในกระบวนการจัดการศึกษาและสามารถให้ข้อมูลได้อย่างเป็นอิสระ การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาจึงมีความสำคัญดังนี้

1. การประเมินผลหลักสูตรและการสอน หลักสูตรที่ใช้ในการผลิตนิสิตนักศึกษา ล้วนมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีสมรรถนะ เนื้อหาสาระที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรและการสอนที่จะทำเนื้อหาสาระให้บรรลุวัตถุประสงค์ อาจมีอุปสรรคหรือข้อบกพร่อง ที่จะมีผลต่อคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา การตรวจสอบคุณภาพหรือผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้จากข้อมูลการทำงาน และประสิทธิภาพในการทำงานจึงเท่ากับเป็นการประเมินผลหลักสูตรและการสอนโดยตรง

2. การบริหารจัดการของสถาบันการศึกษา ส่วนประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การผลิตบัณฑิต เช่น การลงทะเบียน การสอน การรับเข้าศึกษา การจัดตารางสอน วัสดุ อุปกรณ์ การจัดห้องเรียน อาคารสถานที่ การจัดบริการอาหารและเครื่องดื่ม ฯลฯ ล้วนเป็น องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาและมีส่วนเกี่ยวข้องที่จะมีผลต่อคุณภาพของบัณฑิตที่จะสำเร็จการศึกษากออกไป การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษจะทำให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3. การพัฒนาผู้สำเร็จการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าสถาบันการศึกษาจะได้ดำเนินการจนผู้เข้าศึกษาสำเร็จการศึกษาไปแล้วก็ตามที่ แต่อาจมีความจำเป็นที่มีความก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ ๆ เกิดขึ้นภายหลัง ทำให้เกิดเป็นภารกิจของสถาบันการศึกษาที่จะต้องเข้าไปรับภาระในการพัฒนาผู้เรียนอยู่ต่อไปอีก ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาเมื่อเข้าไปสู่โลกของการทำงานหรือ แม้แต่การดำรงชีวิตทั่วไปจะทราบดีว่ามีความต้องการในการได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมอะไรอีก รวมทั้งในระหว่างที่ผู้เรียนอยู่ในระหว่างการศึกษาอาจมีสิ่งบกพร่องที่จะทำให้การเรียนการสอนได้ผลไม่สมบูรณ์ ผู้เรียนอาจมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาให้เต็มที่ การตรวจสอบติดตามจากผู้สำเร็จการศึกษาจะทำให้สถานศึกษาได้ทำหน้าที่พัฒนาผู้สำเร็จการศึกษาได้อย่างถูกต้องต่อไป

4. การประกันคุณภาพการศึกษา ในปัจจุบันการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นความสำคัญในการพัฒนาการศึกษา เนื่องจากที่ผ่านมามีการผลิตบัณฑิตของสถาบันการศึกษาอาจมีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิตอยู่มาก จนมีผลทำให้มีการปฏิรูปการศึกษาเกิดขึ้น นอกจากนั้นบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาออกไป แม้จะได้รับการยกย่องยอมรับว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนที่จะสำเร็จการศึกษาออกไปได้ แต่คุณภาพของบัณฑิตจำเป็นที่จะต้องมีการรับรองว่ามีคุณภาพได้มาตรฐานตามหลักการสากล การติดตามข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงความสามารถหรือประสิทธิภาพการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา จึงเป็นมาตรการสำคัญที่จะทำให้เชื่อมั่นถึงคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาได้

5. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สำเร็จการศึกษา ผู้เข้าศึกษาจะมีความผูกพันกับสถานศึกษาเพราะเป็นสถานที่ที่ผู้สำเร็จการศึกษาเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง ไม่เฉพาะแต่การเข้ามารับรู้จากอาจารย์เท่านั้น การได้รับประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา การเข้าสังคมกับเพื่อนร่วมสถาบัน ล้วนเป็นส่วนสำคัญที่เป็นประโยชน์และอยู่ในความทรงจำของผู้สำเร็จการศึกษา การได้สอบถามข้อมูลจากผู้สำเร็จการศึกษาจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบัณฑิตกับสถาบันการศึกษา แสดงให้เห็นความใส่ใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและให้ความสำคัญต่อผู้สำเร็จการศึกษา

หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541

ประวัติภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

คณะศึกษาศาสตร์ทำหน้าที่ผลิตครูให้กับสังคมโดยเน้นคุณภาพของบัณฑิต การวิจัยและการพัฒนาสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษา นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2492 ในฐานะโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงได้เปลี่ยนฐานะเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ต่อมาคณะวิชาการศึกษาได้เปลี่ยนชื่อเป็นคณะศึกษาศาสตร์

ในปี พ.ศ. 2517 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้จัดตั้งภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาพิเศษในคณะศึกษาศาสตร์ ภารกิจหลักของภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คือ การผลิตบุคลากร และทำการวิจัยด้านการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการพัฒนาชุมชน ในปีแรกภาควิชาได้เปิดสอนวิชาการศึกษาออกโรงเรียน (Non-Formal Education) เป็นวิชาเลือกในระดับปริญญาตรี ปีต่อมาได้เปิดสอนวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ 5 วิชา เป็นวิชาเลือกในระดับปริญญาโท ในปี พ.ศ. 2523 เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรี และวิชาโทการศึกษาผู้ใหญ่ ในปี พ.ศ. 2524 ได้เปิดสอนหลักสูตรวิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ในระดับปริญญาโท ภาคปกติ และในปี พ.ศ. 2532 ได้เปิดสอนหลักสูตรวิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ในระดับปริญญาโท ภาคพิเศษ จนถึงปัจจุบันมีนิสิตระดับปริญญาโท แบ่งเป็นภาคปกติ รวม 23 รุ่น (301 คน) และภาคพิเศษ รวม 20 รุ่น (361 คน) รวมจำนวนนิสิตปริญญาโททั้งหมดถึงปัจจุบันจำนวน 662 คน และในปี พ.ศ. 2544 ได้เปิดสอนหลักสูตรวิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ระดับปริญญาเอก จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2549 รวม 4 รุ่น (37 คน) มีอาจารย์ประจำภาควิชา 5 ท่าน อาจารย์พิเศษ 1 ท่าน ซึ่งภารกิจของภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คือ ให้บริการการศึกษาต่อเนื่องแก่ผู้เรียนที่ต้องการพัฒนาทักษะ และความรู้เพิ่มเติม มีโปรแกรมการศึกษาในรูปแบบการเรียนวิชาใดวิชาหนึ่ง (Course) หรือหลายวิชาเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อสนองความต้องการด้านวิชาชีพของตน และมีโครงการที่ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ นำนิสิตปริญญาโทไปร่วมกิจกรรมที่บริการชุมชน เช่น โครงการพัฒนาชนบท การไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำประสบการณ์ที่นิสิตได้รับไปใช้ภาคปฏิบัติต่อหน่วยงานและใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งมีกระบวนการสอนให้นิสิตตระหนักถึงการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติด้วย

หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541

ชื่อหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

Master of Education Program in Adult Education

ชื่อปริญญา

ชื่อเต็ม : การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาผู้ใหญ่)
Master of Education (Adult Education)

ชื่อย่อ : กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่)
M.Ed. (Adult Education)

ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ โดยนำความรู้สาขาต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อผลิตบุคลากรให้เป็นผู้นำทางวิชาการด้านการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียนที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรดังต่อไปนี้

1. ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักการและแนวคิดต่าง ๆ ในงานการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกโรงเรียน และการพัฒนาชุมชนทั้งในและต่างประเทศ
2. ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงจากการเรียน การฝึกปฏิบัติในชุมชนและในหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน
3. ให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการจัดทำหลักสูตร การวางแผน การกำหนดโครงการ และแผนงานในการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน
4. ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเป็นผู้บริหารโครงการ และนิเทศงานการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกโรงเรียน
5. ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ วิจัย ทดลองและประเมินผลการจัดการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
6. ให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีตามแนวคิดและปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน สนใจใฝ่หาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและสังคมอยู่เสมอ รักที่จะคิดค้นหานวัตกรรมและเทคโนโลยีในการให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชน

โครงสร้างของหลักสูตร

1. โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

		แผน ก (2)	แผน ข
1. หมวดวิชาพื้นฐานทางการศึกษา	ไม่น้อยกว่า	8	8
2. หมวดวิชาเอก	ไม่น้อยกว่า	18	28
วิชาเอกบังคับ		18	18
วิชาเอกเลือก	ไม่น้อยกว่า	-	10
3. หมวดวิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า	2	4
4. วิทยานิพนธ์		12	-
5. ประสบการณ์การวิจัย		-	6
รวมจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร		40	46

1. หมวดวิชาพื้นฐานทางการศึกษา

วิชาพื้นฐานทางการศึกษาเป็นวิชาที่เป็นรากฐานของการศึกษาในหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตทุกสาขาวิชา และไม่เป็นวิชาพื้นฐานของวิชาเอกใด ๆ

2. หมวดวิชาเอก

วิชาเอกเป็นวิชาที่ฝึกนิสิตให้มีคุณลักษณะตามความมุ่งหมายของแต่ละวิชาเอก

3. หมวดวิชาเลือกเสรี

วิชาเลือกเสรีเป็นวิชาที่ส่งเสริมให้นิสิตมีความรู้กว้างขวางขึ้น นิสิตจะเลือกเรียนรายวิชาใดที่เปิดสอนในระดับปริญญาามหาบัณฑิตเป็นวิชาเลือกเสรี ต้องได้รับอนุมัติจากอาจารย์ที่ปรึกษาและหัวหน้าภาควิชาของรายวิชานั้น ๆ

4. วิทยานิพนธ์

นิสิตต้องเขียนวิทยานิพนธ์เป็นการวิจัยปัญหาที่เกี่ยวกับการศึกษา หรือวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งการศึกษาและวิชาการ

5. ประสบการณ์การวิจัย

นิสิตแผน ข เน้นการศึกษางานรายวิชา โดยไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ แต่ต้องมีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและเสนอเป็นรายงานมีลักษณะเป็นสารนิพนธ์หรือผลงานอื่นที่มีลักษณะเทียบเท่าสารนิพนธ์

หมวดวิชาพื้นฐานทางการศึกษา

หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตทุกสาขากำหนดให้นิสิตเรียนรายวิชาในหมวดวิชาพื้นฐานทางการศึกษา ไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นิสิตมีโลกทัศน์กว้างไกล เข้าใจโลก รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย และสังคมโลก และเป็นผู้มีจริยธรรม
2. เพื่อให้นิสิตเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา กับมิติต่าง ๆ ของสังคม เช่น การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม
3. เพื่อให้นิสิตสามารถประยุกต์ความรู้ ทฤษฎี และหลักการพื้นฐานของศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาได้
4. เพื่อให้นิสิตเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างศาสตร์ต่างๆ เพื่อสามารถวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการศึกษา และแสวงหาทางเลือกได้
5. เพื่อให้นิสิตเกิดความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าในกระบวนการวิจัย มีความสามารถในการอ่านผลการวิจัยและใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้

กลุ่มวิชาพื้นฐานทางการศึกษา

กำหนดให้เรียน ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต จากรายวิชาต่อไปนี้

พฐ 501 พื้นฐานทางปรัชญาของการศึกษา	2(2-0)
FE 501 Philosophical Foundations of Education	
พฐ 502 พื้นฐานทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	2(2-0)
FE 502 Social Foundations of Education	
พฐ 503 พื้นฐานทางจิตวิทยาของการศึกษา	2(2-0)
FE 503 Psychological Foundations of Education	
พฐ 504 พื้นฐานทางเทคโนโลยีของการศึกษา	2(2-0)
FE 504 Technological Foundations of Education	

กลุ่มวิชาวิจัยทางการศึกษา

กำหนดให้เรียนไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิต โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรจากรายวิชาดังนี้

พฐ 511	วิธีการวิจัยทางการศึกษา	3(3-0)
FE 511	Research Methods in Education	
พฐ 512	การวิจัยเชิงคุณภาพ	3(3-0)
FE 512	Qualitative Research	
พฐ 521	สถิติเพื่อการวิจัย 1 (สำหรับผู้ไม่มีพื้นฐานทางคณิตศาสตร์)	3(3-0)
FE 521	Statistics for Research 1	
พฐ 522	สถิติเพื่อการวิจัย 2 (สำหรับผู้ไม่มีพื้นฐานทางคณิตศาสตร์)	3(3-0)
FE 522	Statistics for Research 2	
พฐ 531	คอมพิวเตอร์สำหรับการศึกษาและวิจัย	2(2-0)
FE 531	Computer for Education and Research	

คำอธิบายรายวิชาในหมวดวิชาพื้นฐานทางการศึกษา

พฐ 501	พื้นฐานทางปรัชญาของการศึกษา	2(2-0)
--------	-----------------------------	--------

FE 501	Philosophical Foundations of Education	
--------	--	--

ศึกษาและวิเคราะห์ระบบความคิดและหลักการทางปรัชญา ความคิดทางการศึกษาของนักปรัชญา นักการศึกษาและนักคิดคนสำคัญ ๆ ของไทยและต่างประเทศ รวมถึงแนวคิดใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน โดยเน้นกระบวนการคิดและการนำปรัชญามาประยุกต์ในการจัดการศึกษาไทย

พฐ 502	พื้นฐานทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	2(2-0)
--------	---	--------

FE 502	Social Foundations of Education	
--------	---------------------------------	--

ศึกษาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเกี่ยวกับระบบสังคมและโครงสร้างสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการศึกษากับระบบเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อความเข้าใจถึงปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ศึกษาอิทธิพลของโครงสร้างสังคมที่มีต่อพฤติกรรมของคนและแนวคิดว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการพัฒนาประเทศ ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของการศึกษา ทั้งในฐานะที่เป็นระบบผลิตกำลังคนที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และในฐานะที่เป็นกระบวนการสร้าง ถ่ายทอด และกระจายความรู้ อันส่งผลให้เกิดการรักษาและเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม โดยเน้นการประยุกต์ความรู้เพื่อใช้กับการศึกษาไทย

พฐ 503 พื้นฐานทางจิตวิทยาของการศึกษา 2(2-0)

FE 503 Psychological Foundations of Education

ศึกษาวิเคราะห์หลักการทางจิตวิทยาที่มีความเชื่อมโยงกับการศึกษา โดยเน้นหลักพัฒนาการมนุษย์ ความแตกต่างระหว่างบุคคล บุคลิกภาพ สุขภาพจิต และการปรับตัว การเรียนรู้ การรับรู้ แรงจูงใจ โดยมุ่งให้เกิดความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างหลักการทางจิตวิทยากับกระบวนการให้การศึกษาและการจัดการศึกษา

พฐ 504 พื้นฐานทางเทคโนโลยีของการศึกษา 2(2-0)

FE 504 Technological Foundations of Education

ศึกษาและวิเคราะห์ความหมาย ขอบข่าย ลักษณะ คุณค่า และบทบาทของเทคโนโลยี ความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อการพัฒนาระบบงานสาขาต่าง ๆ แนวคิดในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดระบบการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ รวมทั้งการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาองค์การและบุคลากรทางการศึกษาในยุคสังคมข่าวสาร

พฐ 511 วิธีการวิจัยทางการศึกษา 3(3-0)

FE 511 Research Methods in Education

ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติการวิจัยประเภทต่าง ๆ ขั้นตอนการวิจัยการเลือกปัญหาในการวิจัย การค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตัวแปร และสมมติฐาน เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง การรวบรวมและจัดกระทำกับข้อมูล สถิติเพื่อการทดสอบสมมติฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การหาคุณภาพ เครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผลข้อมูลการเขียนเค้าโครงการวิจัยและรายงานการวิจัย

พฐ 512 การวิจัยเชิงคุณภาพ 3(3-0)

FE 512 Qualitative Research

ศึกษาปรัชญาและหลักการสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ ลักษณะประเด็นคำถาม การวิจัยที่ควรรู้ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพประเภทต่าง ๆ การวางแผนการวิจัย การกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย หลักการและวิธีการรวบรวมข้อมูลที่สำคัญประเภทต่าง ๆ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ระดับลึก การจัดกลุ่มสนทนา การจดบันทึกข้อมูล การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนรายงาน

พฐ 521 สถิติเพื่อการวิจัย 1 3(3-0)

FE 521 Statistics for Research 1

พารามิเตอร์และสถิติ การประมาณค่าแบบจุดและแบบช่วง การทดสอบสมมติฐาน ประเภทและลักษณะเฉพาะของสถิติพรรณนาประเภทและลักษณะเฉพาะของสถิติเพื่อการทดสอบสมมติฐาน ข้อควรคำนึงในการเลือกใช้สถิติเพื่อการทดสอบสมมติฐาน การอ่านเขียน และการตีความผลการวิเคราะห์ข้อมูล การเตรียมข้อมูลและการแปลผล การวิเคราะห์ข้อมูลจากคอมพิวเตอร์

พฐ 522 สถิติเพื่อการวิจัย 2 3(3-0)

FE 522 Statistics for Research 2

ความน่าจะเป็น ตัวแปรสุ่ม และการแจกแจงความน่าจะเป็นแบบต่าง ๆ เช่น การแจกแจงแบบไบนอมิยัล (Binomial Distribution) การแจกแจงแบบปกติ (Normal Distribution) การสุ่มและการแจกแจงของการสุ่ม สมมติฐานทางสถิติและการทดสอบสมมติฐาน การเลือกใช้และการคำนวณสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานเมื่อต้องการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป และเมื่อต้องการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป การเขียนคำสั่งโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัย

พฐ 531 คอมพิวเตอร์สำหรับการศึกษาและวิจัย 2(2-0)

FE 531 Computer for Education and Research

ศึกษาหลักการทำงานเบื้องต้นของคอมพิวเตอร์ การใช้คอมพิวเตอร์อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นเครื่องมือในการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย ฝึกปฏิบัติการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ สำหรับการพิมพ์เอกสาร การบันทึกข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล การใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือสำหรับการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนการสืบค้นจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อการศึกษา ค้นคว้าและวิจัย

ความหมายของเลขรหัสวิชา

ความหมายของเลขรหัสตัวกลาง

เลข	0	หมายถึง	พื้นฐานด้านต่าง ๆ ของการศึกษา
เลข	1	หมายถึง	พื้นฐานทางการวิจัย
เลข	2	หมายถึง	พื้นฐานทางสถิติ
เลข	3	หมายถึง	พื้นฐานทางคอมพิวเตอร์

รายวิชาในหมวดวิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่

วิชาเอกบังคับ กำหนดให้เรียน 18 หน่วยกิต ทั้งแผน ก (2) และแผน ข จากรายวิชาต่อไปนี้

กญ 511	ปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน	3(3-0)
AE 511	Philosophy of Adult and Nonformal Education	
กญ 512	การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน	3(3-0)
AE 512	Curriculum Development in Adult and Nonformal Education	
กญ 513	การบริหารและการนิเทศการศึกษาผู้ใหญ่	3(3-0)
AE 513	Administration and Supervision in Adult Education	
กญ 521	พัฒนาการในวัยผู้ใหญ่และกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้	3(3-0)
AE 521	Adult Development and Process in Facilitating Adult Learning	
กญ 522	แหล่งวิชาและสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน	3(3-0)
AE 522	Resources and Media for Adult and Nonformal Education	
กญ 541	ปฏิบัติการในการศึกษาผู้ใหญ่	3(3-0)
AE 541	Practicum in Adult Education	

วิชาเอกเลือก แผน ข กำหนดให้เลือกเรียน ไม่น้อยกว่า 10 หน่วยกิต จากรายวิชาต่อไปนี้

กญ 514	การศึกษาผู้ใหญ่เปรียบเทียบ	2(2-0)
AE 514	Comparative Adult Education	
กญ 531	การศึกษาผู้ใหญ่กับปัญหาในสังคมไทย	3(3-0)
AE 531	Adult Education and Problems in Thai Society	
กญ 532	เศรษฐศาสตร์การศึกษาผู้ใหญ่	2(2-0)
AE 532	Economics of Adult Education	
กญ 533	จริยธรรมและค่านิยมของชุมชนสำหรับการพัฒนา	2(2-0)
AE 533	Community Ethics and Values for Development	
กญ 534	นันทนาการสำหรับผู้ใหญ่	2(2-0)
AE 534	Recreation for Adult	
กญ 535	การวางแผนและการประเมินผลโครงการการศึกษาผู้ใหญ่	2(2-0)
AE 535	Planning and Evaluation of Adult Education Programs	

กณ 536 การศึกษาผู้ใหญ่กับการพัฒนาบุคคลและชุมชน	2(2-0)
AE 536 Adult Education for Individual and Community Development	
กณ 537 การศึกษาผู้ใหญ่กับการพัฒนาอาชีพ	2(2-0)
AE 537 Adult Education and Vocational Development	
กณ 538 สูงอายุวิทยาศึกษา	2(2-0)
AE 538 Education Gerontology	
กณ 539 สตรีศึกษา	2(2-0)
AE 539 Women Studies	
กณ 542 สัมมนาปัญหาและการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่	3(3-0)
AE 542 Seminar on Problems and Research in Adult Education	
กณ 543 สัมมนาการพัฒนาผู้นำสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่	2(2-0)
AE 543 Seminar on Leadership Development for Adult Education	
กณ 544 การศึกษาเฉพาะเรื่องทางการศึกษาผู้ใหญ่	2(2-0)
AE 544 Independent Study in Adult Education	
กณ 550 หลักการฝึกอบรมและพัฒนาผู้ใหญ่	2(2-0)
AE 550 Principles of Training for Adult Development	

หมวดวิชาเลือกเสรี

แผน ก (2)	ให้เลือกเรียนไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิต
แผน ข	ให้เลือกเรียนไม่น้อยกว่า 4 หน่วยกิต

ประสบการณ์การวิจัย 6 หน่วยกิต สำหรับหลักสูตรแผน ข

วิชาบังคับ 3 หน่วยกิต

กณ 645 ปฏิบัติการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่	3(3-0)
AE 645 Research Practicum in Adult Education	

วิชาเลือก 3 หน่วยกิต

กณ 542 สัมมนาปัญหาและการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่	3(3-0)
AE 542 Seminar on Problems and Research in Adult Education	
กณ 641 สถิติและการจัดกระทำข้อมูลเพื่องานวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่	3(3-0)
AE 641 Statistics and Data Analysis for Research in Adult Education	

กญ 642 การออกแบบงานวิจัยสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่	3(3-0)
AE 642 Research Design for Adult Education	
ปริญญานิพนธ์ สำหรับหลักสูตร แผน ก (2)	
กญ 699 ปริญญานิพนธ์	12(0-24)
AE 699 Thesis	

คำอธิบายรายวิชาในหมวดวิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่

กญ 511	ปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน	3(3-0)
AE 511	Philosophy of Adult and Nonformal Education	
	แนวความคิดเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต ความสำคัญและหลักการในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา สภาพปัญหาและแนวโน้มในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศไทย	
กญ 512	การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน	3(3-0)
AE 512	Curriculum Development in Adult and Nonformal Education	
	ศึกษาวิวัฒนาการของการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน แนวคิดและทฤษฎีหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและแนวนโยบายของประเทศ ฝึกการศึกษา สำนวจสภาพปัญหา กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการประเมินผลหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน	
กญ 513	การบริหารและการนิเทศการศึกษาผู้ใหญ่	3(3-0)
AE 513	Administration and Supervision in Adult Education	
	ศึกษาทบทวน ขอบเขต และงานของนักการศึกษาผู้ใหญ่และผู้บริหารการศึกษาผู้ใหญ่ ปรัชญาการบริหารทั่วไป ความเป็นผู้นำ การนิเทศ การวางแผนงาน การประสานงาน การประชาสัมพันธ์และมนุษยสัมพันธ์ การเงิน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่ การพัฒนาบุคลากรการศึกษาผู้ใหญ่ การวิเคราะห์ระบบในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่	

กณ 514 การศึกษาผู้ใหญ่เปรียบเทียบ

2(2-0)

AE 514 Comparative Adult Education

ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการจัดการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบในประเทศไทยและต่างประเทศในทวีปเอเชีย ยุโรป อเมริกา ออสเตรเลีย และประเทศในกลุ่มสังคมนิยม เพื่อเปรียบเทียบความคล้ายคลึง ความแตกต่าง ข้อดีและข้อด้อยของแต่ละแห่ง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาผู้ใหญ่ของไทย

กณ 521 พัฒนาการในวัยผู้ใหญ่และกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้

3(3-0)

AE 521 Adult Development and Process in Facilitating Adult Learning

ศึกษาจิตวิทยาและพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจในวัยผู้ใหญ่ ปัญหาในการเปลี่ยนแปลง ความต้องการและลักษณะการเรียนรู้ ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้โดยทั่วไป วิธีต่างๆ ในการจัดกิจกรรมการสอนสำหรับผู้ใหญ่ การฝึกทักษะในการสอนหรือส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ทั้งในลักษณะส่วนบุคคลเป็นกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่

กณ 522 แหล่งวิชาและสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบโรงเรียน 3(3-0)

AE 522 Resources and Media for Adult and Nonformal Education

ศึกษา สำรวจและใช้แหล่งวิชาการในห้องถิ่น สื่อการเรียนประเภทต่าง ๆ สำหรับการศึกษ ผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบโรงเรียน เทคโนโลยีทางการสื่อสารและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ฝึกปฏิบัติงานตามกระบวนการผลิตสื่อการศึกษา รวมทั้งการนำไปทดลองใช้เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ

กณ 531 การศึกษาผู้ใหญ่กับปัญหาในสังคมไทย

3(3-0)

AE 531 Adult Education and Problems in Thai Society

ศึกษาและทบทวนแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สังคมและพุทธปรัชญา ศึกษาปรากฏการณ์ สถานการณ์ที่เป็นจริงในภาวะการณ์ปัจจุบันและอนาคตทั้งชุมชนชนบทและชุมชนเมือง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม โดยใช้กระบวนการวิจัยทางสังคมเชิงวิเคราะห์และการวิเคราะห์ระบบ สร้างกรอบแนวคิดเชิงปฏิบัติการ การชี้ชัดปัญหา การสร้างรูปแบบหรือกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้บังเกิดผลทางรูปธรรม ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาสังคมไทย การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบ ชีวิตและสังคมไทยในอนาคตทั้งในระดับหน่วยงาน องค์การและสถาบัน

- กญ 532 เศรษฐศาสตร์การศึกษาผู้ใหญ่ 2(2-0)
 AE 532 Economics of Adult Education
 ศึกษาหลักเศรษฐศาสตร์ทั่วไปที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา วิเคราะห์ระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนในแง่เศรษฐศาสตร์ การนำหลักและแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ไปใช้ในการวางแผน การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน
- กญ 533 จริยธรรมและค่านิยมของชุมชนสำหรับการพัฒนา 2(2-0)
 AE 533 Community Ethics and Values for Development
 ศึกษาความหมายของจริยธรรมและค่านิยม วิเคราะห์สภาพและปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรม และค่านิยมในแต่ละท้องถิ่นของไทย แนวคิดในการพัฒนาจริยธรรมและค่านิยมของชุมชน แนวทางในการพัฒนาโดยอาศัยการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน
- กญ 534 นันทนาการสำหรับผู้ใหญ่ 2(2-0)
 AE 534 Recreation for Adult
 ศึกษาความหมาย ขอบข่ายของนันทนาการ หลักการกลุ่มสัมพันธ์ วิธีการในการเป็นผู้นำนันทนาการ ลักษณะของผู้ผู้นำนันทนาการที่ดี การใช้กิจกรรมนันทนาการเพื่อสอดคล้องกับพัฒนาการทางด้านร่างกายและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ หลักการจัดกิจกรรมนันทนาการในการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน ตลอดจนการจัดกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ในชุมชน
- กญ 535 การวางแผนและการประเมินผลโครงการการศึกษาผู้ใหญ่ 2(2-0)
 AE 535 Planning and Evaluation of Adult Education Programs
 ศึกษาประวัติของการจัดการศึกษาไทย แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน หลักการ เทคนิคและวิธีการวางแผนการศึกษา การเขียนโครงการทางการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียนและรูปแบบต่าง ๆ ในการประเมินผลโครงการ

- กญ 536 การศึกษาผู้ใหญ่กับการพัฒนาบุคคลและชุมชน 2(2-0)
 AE 536 Adult Education for Individual and Community Development
 ศึกษาบทบาทของการศึกษาผู้ใหญ่ที่มีต่อการปรับเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัยของบุคคล เช่น การยอมรับนวัตกรรมใหม่ การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นปัญหาหรือกำลังเปลี่ยนแปลง การแก้ปัญหาอย่างมีระบบและความคิดอย่างมีเหตุผล กระบวนการที่สำคัญในการทำงานร่วมกันในการดำรงชีวิตในชุมชน การจัดกระบวนการเพื่อการพัฒนาบุคคลและชุมชน การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาผู้ใหญ่กับบุคคลและชุมชน โดยอาศัยการศึกษาค้นคว้าด้วยการวิจัย
- กญ 537 การศึกษาผู้ใหญ่กับการพัฒนาอาชีพ 2(2-0)
 AE 537 Adult Education and Vocational Development
 ศึกษาค่านิยมด้านอาชีพของประชากรผู้ใหญ่ บทบาทของการศึกษาผู้ใหญ่ในการพัฒนาค่านิยมด้านอาชีพ การศึกษา การเลื่อนชั้นลงของอาชีพ กระบวนการปรับเปลี่ยนค่านิยมด้านอาชีพ วิธีการศึกษาค้นคว้าค่านิยมด้านอาชีพ การเปลี่ยนอาชีพ และการปรับตัวเข้ากับอาชีพใหม่ กระบวนการเตรียมบุคคลสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเปลี่ยนอาชีพ
- กญ 538 สูงอายุวิทยาศึกษา 2(2-0)
 AE 538 Education Gerontology
 ศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และสังคมของผู้สูงอายุ ความต้องการของบุคคลในวัยสูงอายุ การฝึกอบรมผู้มีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น ครู เจ้าหน้าที่ในองค์กรเอกชนและรัฐบาล การจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุ การจัดการศึกษาแก่ผู้เรียนวัยสูงอายุ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้สูงอายุ และวิธีการศึกษาวิจัยที่ทำในแนวของสูงอายุวิทยาศึกษา
- กญ 539 สตรีศึกษา 2(2-0)
 AE 539 Women Studies
 ศึกษาโครงสร้างเชิงสังคมและวัฒนธรรมกับบทบาทของสตรีในสังคม บทบาทของสตรีในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เปรียบเทียบบทบาทของสตรีในประเทศต่าง ๆ ทฤษฎีและวิธีการศึกษาวิจัยด้านสตรีศึกษา กระบวนการพัฒนาเพื่อให้เกิดการร่วมมือระหว่างเพศชายหญิงในสังคม บทบาทของการศึกษาผู้ใหญ่ในการพัฒนาสตรี แนวทางการแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศและการพัฒนาเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างเพศกับสังคม

กณ 541 ปฏิบัติการในการศึกษาผู้ใหญ่ 3(3-0)

AE 541 Practicum in Adult Education

ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่หรือการศึกษานอกโรงเรียนในชุมชนหรือในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฝึกปฏิบัติการจัดสัมมนา และ/หรือการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่ จัดทำโครงการศึกษาดูงานการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

กณ 542 สัมมนาปัญหาและการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่ 3(3-0)

AE 542 Seminar on Problems and Research in Adult Education

ศึกษาเทคนิคและวิธีการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่ อภิปรายปัญหาและขอข่ายงานวิจัยด้านการศึกษาผู้ใหญ่ ฝึกการเขียนรายงานส่วนตัวต่าง ๆ ของขั้นตอนกระบวนการวิจัย ฝึกทำโครงการวิจัย แล้วนำเสนอในชั้นเรียนเพื่อการอภิปราย จัดสัมมนาการศึกษาผู้ใหญ่ในหัวข้อต่าง ๆ ที่เหมาะสม

กณ 543 สัมมนาการพัฒนาผู้นำสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่ 2(2-0)

AE 543 Seminar on Leadership Development for Adult Education

ศึกษาบทบาทและหน้าที่ในการเป็นผู้นำ ลักษณะความเป็นผู้นำแบบต่าง ๆ การฝึกความเป็นผู้นำ จัดสัมมนา อภิปรายและวิเคราะห์บทบาทหน้าที่และคุณลักษณะของนักการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน การนำทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาความเป็นผู้นำทางการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน

กณ 544 การศึกษาเฉพาะเรื่องทางการศึกษาผู้ใหญ่ 2(2-0)

AE 544 Independent Study in Adult Education

ให้นิสิตเลือกศึกษาในเรื่องที่สนใจโดยอยู่ ในความดูแลของอาจารย์ประจำวิชาและผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ แล้วเขียนเสนอความรู้ที่ได้รับเป็นภาคินิพนธ์

กณ 550 หลักการฝึกอบรมและพัฒนาผู้ใหญ่ 2(2-0)

AE 550 Principles of Training for Adult Development

ศึกษาแนวคิดที่สำคัญในการฝึกอบรมและการสอนผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ วิธี การพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล พัฒนาการที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของ ผู้ใหญ่ การเตรียมตัวเพื่อการสอนผู้ใหญ่ บทบาทของครูผู้สอนและวิทยากรในการฝึกอบรม เทคนิคต่าง ๆ ที่นิยมใช้ในการฝึกอบรมผู้ใหญ่ และการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

กญ 641 สถิติและการจัดกระทำข้อมูลเพื่องานวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่ 3(3-0)

AE 641 Statistics and Data Analysis for Research in Adult Education

ศึกษาสถิติและวิธีการจัดกระทำข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การเลือกใช้สถิติและวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสมกับงานแต่ละประเภท แนวความคิด เงื่อนไข และข้อจำกัดในการใช้สถิติแต่ละชนิด ผูกทักษะและความเข้าใจเบื้องต้นในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่องานวิจัย

กญ 642 การออกแบบงานวิจัยสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่ 3(3-0)

AE 642 Research Design for Adult Education

ศึกษาธรรมชาติ จุดเน้น จุดเด่น และข้อจำกัดของงานวิจัยด้านการศึกษาผู้ใหญ่ เทคนิคการวิจัยแบบต่าง ๆ เช่น การวิจัยเชิงสำรวจ การวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์งานกรณีศึกษา การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์งานวิจัย เทคนิคเดลฟาย การวิจัยเชิงมานุษยวิทยา การวิเคราะห์แนวโน้มด้านเศรษฐศาสตร์ การวิจัยแบบร่วมพัฒนา การศึกษาในเชิงประสบการณ์ การวิจัยเชิงทดลองและเทคนิคใหม่ๆ ที่ใช้ในการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน

กญ 645 ปฏิบัติการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่ 3(3-0)

AE 645 Research Practicum in Adult Education

ศึกษาค้นคว้าและจัดทำโครงการ ศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทำงานวิจัยขนาดเล็กด้วยตนเองตามความสนใจในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน โดยหัวข้อเรื่องหรือเค้าโครงวิจัยได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาค้นคว้าวิจัยให้อยู่ในความควบคุมดูแลของอาจารย์ 1 ท่านในสาขาวิชา

กญ 699 ปริญญานิพนธ์ 12(0-24)

AE 699 Thesis

ศึกษาค้นคว้าเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์งานวิจัย และปฏิบัติการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ทั้งนี้การดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบและขั้นตอนของบัณฑิตวิทยาลัย มีการเสนอปริญญานิพนธ์ที่เป็นผลงานการเรียบเรียงความรู้อันเนื่องมาจากการศึกษาวิจัยเพื่อการเผยแพร่ งานวิจัยที่ทำความมีความสำคัญ แสดงให้เห็นความคิดริเริ่มความรู้และประสบการณ์ของผู้วิจัย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนางานการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน

ความหมายของเลขรหัสวิชา

ความหมายของเลขรหัสตัวกลาง

เลข	1	หมายถึง	หลักการ ทฤษฎีและปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่
เลข	2	หมายถึง	จิตวิทยา วิธีสอน และสื่อการสอน
เลข	3	หมายถึง	วิชาที่เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ
เลข	4	หมายถึง	สัมมนา ปฏิบัติการ และการวิจัย
เลข	5	หมายถึง	ฝึกอบรม
เลข	9	หมายถึง	ปริญญาโท

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

วันดา เทือกขันธ์ (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาอุตสาหกรรมการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2534 – 2539 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน และผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาในด้านการบริหารและการนิเทศ ด้านการฝึกอบรมและการสอน ด้านวิจัยและพัฒนาทางเทคนิค ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านวิสัยทัศน์ ไม่แตกต่างกัน

สรฤดี หันสันเทียะ (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผลหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2529 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านสถานภาพส่วนตัว มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ยังไม่ได้ศึกษาต่อเพิ่มเติมหลังจบปริญญาโท ใช้เวลาในการศึกษาในระดับปริญญาโทระหว่าง 2 ปี – 2 ปี 6 เดือน 2) ด้านองค์ประกอบของหลักสูตร ความมุ่งหมายของหลักสูตรต้องปรับปรุงแก้ไขด้านความชัดเจนของถ้อยคำที่ใช้สื่อ และควรทันสมัยเหมาะสมกับยุคและความต้องการของผู้เรียน โครงสร้างของหลักสูตรควรเพิ่มจำนวนหน่วยกิตในหมวดวิชาเอกและหมวดวิชาเลือกเสรี เนื้อหารายวิชาและกระบวนการเรียนการสอนในหลักสูตรในส่วน of รายวิชาบังคับหลักมีความเหมาะสมในระดับมาก แต่รายวิชาเลือกโดยเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์ควรปรับปรุงให้มีมากและหลากหลายขึ้น อุปกรณ์การเรียนการสอนยังขาดอุปกรณ์เกี่ยวกับปฏิบัติการในภาคปฏิบัติ ส่วนตำราเรียนมีความเพียงพอในระดับปานกลาง สถานที่เรียนควรมีห้องปฏิบัติการและห้องพักนิสิตของสาขาวิชาโดยเฉพาะ 3) ด้านประสิทธิภาพใน

การปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตอยู่ในเกณฑ์มาก มหาบัณฑิตเสนอแนะว่า ควรมีการปรับปรุงแก้ไขรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรอยู่เสมอ เนื้อหารายวิชาควรเพิ่มเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ประยุกต์และเทคโนโลยีให้มากขึ้น เสนอให้มีการจัดทำทำเนียบรุ่นและจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการเป็นประจำทุกปี

เกศริน มารัตนะ (2541: ออนไลน์) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผลหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ. 2535 (ฉบับแก้ไข) ผลการวิจัยพบว่า ความมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับปัจจัยภายนอก มีความเป็นเอกลักษณ์ในวิชาชีพทหารเรืออยู่ในระดับมาก สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลจริงและมีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในระดับปานกลาง เกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรด้านจำนวนหน่วยกิตรวม จำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป และจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะสาขามากไป ส่วนจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาพื้นฐาน ด้านวิชาชีพทหารเรือและหมวดวิชาเชี่ยวชาญเฉพาะวิชาชีพทหารเรือมีความเหมาะสมด้านความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา เนื้อหาวิชาหมวดวิชาเชี่ยวชาญเฉพาะสาขามากไป เนื้อหาวิชาหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปและหมวดวิชาเชี่ยวชาญเฉพาะวิชาชีพทหารเรือเหมาะสม ส่วนเนื้อหาวิชาหมวดวิชาพื้นฐานด้านวิชาชีพทหารเรือน้อยไป สำหรับเนื้อหาสาระของหลักสูตรมีประโยชน์ต่อ การประกอบอาชีพในระดับมาก ด้านความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ด้านเนื้อหาวิชากับจำนวนหน่วยกิตและด้านการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมน้อย ปัจจัยเบื้องต้นด้านครู – อาจารย์ และด้านนักเรียนนายเรือและปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง กระบวนการผลิตด้านการบริหารและการบริการหลักสูตรและด้านการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ผลผลิตผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ. 2535 (ฉบับแก้ไข) มีคุณลักษณะทั่วไปและคุณลักษณะทางวิชาชีพตรงตามที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายของหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง

บัวพันธ์ กำเนิดสิงห์ (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษาจากภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีการศึกษา 2527 – 2538 ผลการวิจัยพบว่า มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยในตำแหน่งอาจารย์และปฏิบัติงานในห้องสมุด งานที่รับผิดชอบมากที่สุดคือ งานสังเคราะห์ทรัพยากร มหาบัณฑิตส่วนใหญ่มีปัญหาในการนำความรู้ไปใช้ในระดับน้อย ผู้บังคับบัญชาส่วนใหญ่เห็นว่ามหาบัณฑิตมีความสามารถในการปฏิบัติงานในระดับมาก

ภูวดล ศิริวิวัฒนากุล (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตครุศาสตร์ไฟฟ้า สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ผลการวิจัยพบว่า มหาบัณฑิตมีความเห็นว่าตนเองมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ในด้านการสอน ด้านการนิเทศการสอนและด้านการวิจัยทางอาชีพและเทคนิคศึกษา ด้านการบริหารงาน มหาบัณฑิตมีความเห็นว่าตนเองมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

วิรัตน์ ไวยกุล; และบรรเทา อุทัยทัศน์ (2542: ข-ค) ได้ศึกษาสถานภาพการทำงานของบัณฑิตสาขาวิชาการประถมศึกษา ประสพการณ์การศึกษา และความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดด้อย จุดเด่น และสิ่งที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ควรปรับปรุง กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ระหว่างปี 2521 – 2541 จำนวน 150 คน การวิจัยสรุปผลได้ดังนี้

1. บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสวนใหญ่ทำงานในตำแหน่งหน้าที่ครู – อาจารย์ ส่วนน้อยเป็นศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและนักวิชาการศึกษา และมีความพึงพอใจงานที่ทำอยู่ในระดับมาก

2. บัณฑิตประทับใจกับความเอาใจใส่ ช่วยเหลือ สนับสนุนของอาจารย์ การศึกษาค้นคว้าวิจัย การเรียนรู้ด้วยตนเอง การได้รับประสบการณ์จากการฝึกสอนฝึกงานและกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ การได้เพื่อน ประเพณีที่ดีงาม ตลอดจนภูมิใจในเกียรติ ศักดิ์ศรีของสถาบัน

3. บัณฑิตไม่พอใจ (ไม่ประทับใจ) ได้แก่ การสอนของอาจารย์ การเอาใจตนเองเป็นใหญ่ ลำเอียงในการให้เกรด ไม่ยอมรับความคิดเห็นจากนักศึกษา เพื่อนนักศึกษาที่เห็นแก่ตัว ขาดความสามัคคีและการทำวิทยานิพนธ์

4. จุดเด่นของคณะศึกษาศาสตร์ ความสามารถในการผลิตครู – อาจารย์ มีความรอบรู้ด้านวิชาการและงานทั่วไป มีความเป็นครูที่ดี มีเอกภาพในการทำงาน ส่วนจุดด้อยเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องน้ำ โทรศัพท์ ที่จอดรถ มีไม่เพียงพอ การวางตัวของอาจารย์ วิธีสอน สื่อและเทคโนโลยี หนังสือตำราไม่เหมาะสมหรือมีไม่เพียงพอ

5. สิ่งที่บัณฑิตได้รับประโยชน์ คือ ความรู้ ความคิด วิธีการวิจัย และการพัฒนาตนจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนการสอนและกิจกรรม

6. ข้อเสนอแนะจากบัณฑิต ได้แก่ การปรับปรุงการสอนและคุณภาพของอาจารย์ ปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อการเรียนการสอน ปรับปรุงอาคารสถานที่ และการปรับปรุงคุณภาพและการเผยแพร่งานวิจัยไปใช้ประโยชน์

เสริมศรี ไชยศร (2542: ออนไลน์) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์รายวิชาระดับบัณฑิตศึกษาและปัญหาการเรียนการสอนสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์เนื้อหารายวิชาพบว่า ทุกวิชามีเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์กับผู้เรียนและกับเวลาในการเรียน สำหรับปัญหาในการเรียนของนักศึกษาพบว่า ปัญหาที่มีมากที่สุดคือ ปัญหาภาระงานประจำและรองลงมาคือ ปัญหาเงินทุน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนและอาจารย์ในสาขาวิชา กลุ่มตัวอย่างเกือบทุกคนเห็นว่ามีความเป็นกันเองดีมาก

ณรงค์ อมรเทพ (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า ภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ผลการวิจัยพบว่า มหาบัณฑิตมีการนำความรู้และทักษะด้านวิชาการไปใช้ในการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง

ปรารธนา โกวิทยางกูร (2543: ออนไลน์) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจนดี มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมปัจจุบัน สามารถนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสม ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนในเรื่องการบริหารหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรมีความเข้าใจในปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นอย่างดี และแผนการศึกษาของหลักสูตรมีความเหมาะสม บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาทั่วไปที่เป็นการปฏิบัติจริงต่ำกว่าบทบาทที่คาดหวังของนักศึกษา บทบาทของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในภาพที่เป็นจริงสอดคล้องกับบทบาทที่คาดหวังของมหาบัณฑิตและนักศึกษา สำหรับข้อเสนอแนะผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ควรระบุในวัตถุประสงค์ของกระบวนการวิชาทุกวิชาในการปลูกจิตสำนึกที่ดี เจตคติที่ดี และจรรยาบรรณทางการวิจัย และภาควิชาควรมีการปฏิบัติและกำหนดเกณฑ์ในการเร่งรัดนักศึกษาให้สำเร็จการศึกษาในระยะเวลา 2 ปี

ทวี เชื้อสุวรรณทวี (2545: ออนไลน์) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผลหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการให้บริการปรึกษาและแนะแนวในงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ผลการวิจัยพบว่า มีอุปสรรค สื่อ โสตทัศนูปกรณ์และชั้นเรียนที่ทันสมัยและเพียงพอ นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในรายวิชาแล้วนำความรู้ที่ได้ศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมาก ด้านจุดอ่อนพบว่า มิได้ระบุปรัชญาของหลักสูตรไว้ให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร คณาจารย์ประจำหลักสูตรมีพื้นฐานไม่ตรงกับสาขาที่สอน ส่วนใหญ่ยังต้องพัฒนาด้านความรู้หรือศึกษาต่อเพื่อให้มีมาตรฐานตามที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด ตำราและเอกสารอ่านประกอบการเรียน

การสอนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรมีน้อย อาจารย์ยังขาดทักษะและการใช้และผลิตสื่อการสอน นักศึกษามีความรู้ในการปรึกษาฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ (Cognitive domain) ในเกณฑ์ ปานกลาง นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษารายวิชาแล้ว จำนวนประมาณร้อยละ 42.10 ยังมิได้ทำงาน ไม่สามารถใช้ความรู้ได้อย่างเต็มที่ และต้องการเปลี่ยนงาน

มณฑป ไชยชิต (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการติดตามผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า มหาบัณฑิตส่วนใหญ่รับราชการ หลังจากสำเร็จการศึกษส่วนใหญ่ไม่เปลี่ยนงาน ด้านความคิดเห็นของมหาบัณฑิตต่อความเหมาะสมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของ สาขาวิชาอาชีวศึกษา มหาบัณฑิตเห็นว่าอยู่ในระดับเหมาะสมมากและเหมาะสมมากที่สุดทุก กระบวนวิชา ด้านความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน มหาบัณฑิตเห็นว่าอยู่ในระดับเหมาะสมมากทุกข้อ

วลัยพร ศรีเชียงราย (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการติดตามผลบัณฑิตระดับปริญญาโท ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตที่สำเร็จ การศึกษาลงทะเบียนงานทำและปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานของรัฐ ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาตามหลักสูตรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานและชีวิตความเป็นอยู่ บัณฑิตส่วนใหญ่ต้องการให้แต่ละสาขาวิชาปรับปรุงเนื้อหาวิชาในบางกระบวนวิชาให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา อีกทั้งวิธีการสอนของอาจารย์ในบางกระบวน วิชา เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้บัณฑิตสามารถทำงานร่วมกับชุมชน มีความคิดสร้างสรรค์ เชื่อมมั่นในตนเอง มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ และมีวิสัยทัศน์ที่ดี

สุพิพรรณ พัฒนพานิษฐ์; และทัศนา แสงวงศ์ (2545: ออนไลน์) ได้ศึกษาเรื่อง การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาลงทะเบียนบัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา ผลการวิจัย พบว่า การนำความรู้ไปใช้ในการทำงานหลังจากสำเร็จการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก บัณฑิตมีการพัฒนาตนเองหลังจากจบการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อเสนอแนะ ด้านการเรียนการสอน บัณฑิตเสนอแนะให้ใช้กระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์และส่งเสริมการศึกษาวิจัยให้มากขึ้นทั้งหลักสูตรแผน ก และหลักสูตร แผน ข ควรให้นิสิตทำวิจัยเชิงคุณภาพมากกว่าการวิจัยเชิงสำรวจ และการทำวิจัยของนิสิตควรให้อิสระแก่นิสิตในการทำ ไม่ควรทำตามที่อาจารย์คิดและควรให้นิสิตมีส่วนร่วมในการจัด แผนการเรียนของภาควิชาด้วย ในการสอนควรใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ควรมีการสอน ทางไกลโดยจัดชุดวิชาให้เรียนและพบอาจารย์เป็นคราว ๆ การให้งานแก่นิสิตไม่ควรให้ซ้ำกับปี ที่เรียนผ่านมา เพื่อป้องกันการคัดลอกกันและควรฝึกเทคนิคการพูดให้กับนิสิตให้มากขึ้น

ในการสอนให้เชิญอาจารย์จากต่างประเทศมาบรรยายบ้าง และควรมีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในบางวิชาด้วย ควรมีการเผยแพร่กิจกรรมของภาควิชาให้หน่วยงานภายนอก ระหว่างอาจารย์และนิสิตทุกรุ่นเสนอให้มีกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นภาควิชาควรจัดกิจกรรมให้นิสิตได้ศึกษาดูงานต่างประเทศ ให้ภาควิชาจัดสัมมนาวิชาการระดับนานาชาติกับประเทศเพื่อนบ้านและควรมีการสัมมนาเพื่อร่วมกันวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาภาควิชาให้ดีขึ้น คัดเลือกอาจารย์ผู้สอนโดยพิจารณาความเหมาะสมด้านอื่น ๆ ประกอบด้วยนอกเหนือจากคุณวุฒิของอาจารย์ และเสนอแนะให้อาจารย์ของภาควิชาที่มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ควรมีเวลาให้แก่นิสิตในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการทำปริญญานิพนธ์ อาจารย์ควรใช้คำพูดที่เหมาะสมกับนิสิตและไม่ควรเคร่งครัดในสิ่งที่ไม่ควรเคร่งครัด อาจารย์ควรให้กำลังใจแก่นิสิต มีเมตตา เอาใจใส่และวางแผนกับนิสิตในการทำปริญญานิพนธ์ อาจารย์ควรพัฒนาความรู้ให้ทันกับองค์ความรู้ใหม่ ๆ ควรทำงานวิจัยควบคู่ไปด้วย ควรมีเครือข่ายกับสถาบันอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนอาจารย์และควรเชิญผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จมาเป็นอาจารย์ ปรับปรุงสถานที่เรียนให้เหมาะสม ปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ให้ดีขึ้น ควรเพิ่มเครื่องอำนวยความสะดวกและวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ จัดบริการให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียนหรือสถานศึกษาอื่น ๆ

ชรินทร์ มั่งคั่ง; และพนิดา สิ้นสุวรรณ (2546: บทคัดย่อ) ได้ติดตามผลบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศึกษา ระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ที่สำเร็จการศึกษา รุ่นปีการศึกษา 2540 – 2544 จำนวน 70 คน ผลการวิจัยสรุปว่า บัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นหญิงเกินครึ่ง มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ปัญหาที่พบมากในการสมัครงานคือการศึกษาไม่ตรงกับหน่วยงานที่ต้องการ ภาวะการประกอบอาชีพของบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษา พบว่า บัณฑิตประกอบอาชีพครูหรือเจ้าหน้าที่ในสถานศึกษาเอกชน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,001 – 8,000 บาท สำหรับคุณลักษณะที่บัณฑิตไม่พึงพอใจหลังจากจบการศึกษา คือ ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ รองลงมาคือ ด้านความสามารถทางคอมพิวเตอร์

เผด็จ บุญมาทัน (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การติดตามผลมหาบัณฑิต สาขาวิชา การวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2538 – 2544 ผลการวิจัยพบว่า มหาบัณฑิตมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรในด้านปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร การดำเนินงานของสาขาวิชาการวัดผลการศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานพบว่านำไปใช้ได้มาก

แวเนตร แม้นศรีพัฒนกุล (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การติดตามผลผู้สำเร็จ การศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (นานาชาติ) วิทยาลัยปิโตรเลียมและปิโตรเคมี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าตนเองมี คุณลักษณะและความสามารถในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า ด้านวิชาชีพ ด้านทักษะในการทำงาน ด้านความเป็นผู้นำ และด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์; และพรรณณันท์ ละอองผล (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การติดตามผลโปรแกรมปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ในช่วง 20 ปี ผลการวิจัยพบว่า มหาบัณฑิตส่วนมากใช้เวลาเพื่อศึกษาในระดับปริญญาโท 2 ปีการศึกษา และไปเป็นผู้สอนใน ระดับมัธยมศึกษามากที่สุด มหาบัณฑิตนำความรู้ที่ได้ศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ มากที่สุด นอกจากนั้นยังได้ประยุกต์ความรู้จากการทำวิทยานิพนธ์ไปใช้ในการทำวิจัยมากที่สุด สำหรับข้อเสนอแนะคือ คณะศึกษาศาสตร์ควรส่งข่าวสารถึงมหาบัณฑิต ผ่านทางสาร ศึกษาศาสตร์รายเดือน และควรมีการติดตามผลหลังจากที่มหาบัณฑิตได้สำเร็จการศึกษาแล้วเป็น ระยะ ๆ ทุก 1 ปีการศึกษา

สุเทพา สุขวงศ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การติดตามผลมหาบัณฑิต สาขาวิชา การวัดและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า มหาบัณฑิตได้รับความรู้จากการศึกษาในระดับมากและสอดคล้องกับการนำความรู้ไปใช้ใน การปฏิบัติงาน โดยการวัดผลและการประเมินผลและการวางแผนมหาบัณฑิตได้รับความรู้ มากที่สุด และมีการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานมากที่สุด ส่วนการวิจัยมหาบัณฑิตได้รับ ความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด แต่มีการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานในระดับมาก และการใช้ โปรแกรมวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS และการอธิบายข้อมูลจากการประมวลผล มหาบัณฑิต ได้รับความรู้อยู่ในระดับมาก แต่มีการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง สำหรับการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น พบว่า มหาบัณฑิตได้นำความรู้ไปเผยแพร่หรือ แนะนำคนอื่นในระดับมาก การศึกษาสร้างความมั่นใจในการทำงานให้กับมหาบัณฑิตได้มากที่สุด ทั้งนี้มหาบัณฑิตได้ใช้ความรู้มากที่สุดในด้านการสร้างเครื่องมือวัดผลและได้สร้างผลงานมากที่สุด ในด้านการประเมินงานหรือกิจกรรมหรือการประกันคุณภาพการศึกษา และการทำผลงานทาง วิชาการ

งานวิจัยต่างประเทศ

ลิน (Lin. 1996: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการติดตามผลมหำบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จบการศึกษาระหว่างปี 1990 – 1994 ในมหาวิทยาลัยของประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มหำบัณฑิตทำงานหลากหลายอาชีพ โดยมีรายได้ระดับกลางอยู่ที่มากกว่า 40,000 ดอลลาร์ต่อปี มหำบัณฑิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าโปรแกรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ช่วยในการเลือกพิจารณางานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน และเห็นว่าโปรแกรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นโปรแกรมที่มีคุณค่าและมีสมรรถนะสูง ถ้าต้องเลือกเรียนก็จะเลือกเรียนโปรแกรมนี้อีก ข้อเสนอแนะสำหรับนักการศึกษาทาง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เกี่ยวกับมหำบัณฑิต เพื่อให้โปรแกรมประสบความสำเร็จ คือ ความคาดหวังที่ว่า ข้อมูลบางส่วนจะทำให้ครูผู้สอนสามารถช่วยผู้เรียนในการตัดสินใจขณะวางแผนการศึกษาอยู่

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นของมหบัณฑิตเกี่ยวกับหลักสูตรมหบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นมหบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2541 ซึ่งใช้หลักสูตรมหบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 จนถึงสิ้นปี พ.ศ. 2548 มีผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว จำนวน 109 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มประชากรทั้งหมด จำนวน 109 คน ดังรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนมหบัณฑิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	ปีที่เข้าศึกษา	มหบัณฑิต ภาคปกติ	มหบัณฑิต ภาคพิเศษ	รวม
1.	2541	4	12	16
2.	2542	4	15	19
3.	2543	5	20	25
4.	2544	1	16	17
5.	2545	1	13,11	25
6.	2546	-	4	4
7.	2547	-	3	3
รวมทั้งหมด		15	94	109

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำราและผลงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ เกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตรการติดตามผลการใช้หลักสูตร เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา แนวนโยบายการพัฒนาระบบอุดมศึกษา และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามกิจกรรมที่ระบุในขอบเขตด้านเนื้อหา

1.2 นำสิ่งที่วิเคราะห์ได้จากข้อ 1.1 มาสร้างเป็นข้อคำถามในแต่ละด้านให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของงานวิจัย

1.3 นำแบบสอบถามฉบับร่างไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของเนื้อหา

1.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวและสถานภาพปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ มีทั้งหมด 23 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษาของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ช่วงคะแนน ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด 4 ด้าน รวม 51 ข้อ คือ

1. ด้านวิชาการ	จำนวน	10	ข้อ
2. ด้านการปฏิบัติงาน	จำนวน	14	ข้อ
3. ด้านบุคลิกภาพ	จำนวน	15	ข้อ
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์	จำนวน	12	ข้อ

ในคำถามแต่ละข้อได้กำหนดน้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ

5	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด
4	หมายถึง	ปฏิบัติมาก

3	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง
2	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย
1	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ช่วง คะแนน ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด 5 ด้าน รวม 71 ข้อ คือ

1. ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	จำนวน	15 ข้อ
2. ด้านการเลือกและจัดเนื้อหาวิชา	จำนวน	10 ข้อ
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	จำนวน	18 ข้อ
4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน	จำนวน	10 ข้อ
5. ด้านการนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้	จำนวน	18 ข้อ

ในคำถามแต่ละข้อได้กำหนดน้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 25 ธันวาคม 2548 ถึงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2549 โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี คือ

1. ในวันที่ 25 ธันวาคม 2548 ซึ่งมหาบัณฑิต จำนวน 29 คน ได้มาซ่อมใหญ่พิธีรับพระราชทานปริญญาบัตรในช่วงเช้าและพักในตอนบ่าย ผู้วิจัยจึงแจกแบบสอบถามในช่วงพักและขอให้ส่งคืนในตอนกลางคืนที่ทางภาควิชาได้จัดงานฉลองแสดงความยินดีกับมหาบัณฑิตที่โรงแรมไทปิ่น และหากไม่สามารถส่งคืนได้ในวันนั้นขอให้ส่งกลับคืนทางไปรษณีย์ ซึ่งผู้วิจัยได้จำหน่ายซองและติดแสตมป์ไว้เรียบร้อยแล้วภายในวันที่ 31 มกราคม 2549

2. ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม จำนวน 80 ฉบับ ไปยังมหาวิทยาลัยที่ไม่ได้มาในงานฉลองแสดงความยินดีกับมหาวิทยาลัยปี พ.ศ. 2548 โดยขอให้ส่งแบบสอบถามกลับคืนภายในวันที่ 31 มกราคม 2549 ทั้งนี้เมื่อครบกำหนดเวลาส่งคืนแล้วยังไม่ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาผู้วิจัยได้โทรศัพท์ไปสอบถามและส่งแบบสอบถามตามไปให้แก่ผู้ที่ยังไม่ได้รับแบบสอบถามเนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ โดยขอรับคืนภายในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2549

จากแบบสอบถามที่แจกไปจำนวน 109 ฉบับ เมื่อครบกำหนดเวลาแล้วผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 84 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 77.06 ของแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้วได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้ง 84 ฉบับ คัดเลือกไว้เฉพาะที่สมบูรณ์จำนวน 81 ฉบับ นำมาจัดทำรหัสและกรอกตัวเลขในกระดาษรหัส

2. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for Social Sciences / Personal Computer) โดยวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.1 ข้อมูลส่วนตัวและสถานภาพปัจจุบัน วิเคราะห์โดยการหาความถี่และร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

2.2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษาทั้ง 4 ด้าน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลความหมายของระดับคะแนนเป็นค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ต่อไปนี้

1.00 – 1.80	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด
1.81 – 2.60	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย
2.61 – 3.40	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง
3.41 – 4.20	หมายถึง	ปฏิบัติมาก
4.21 – 5.00	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด

2.3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรมหาวิทยาลัย สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 ทั้ง 5 ด้าน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลความหมายของระดับคะแนนเป็นค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ต่อไปนี้

1.00 – 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1.81 – 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย

2.61 – 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
3.41 – 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
4.21 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด

2.4 ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 วิเคราะห์โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าความถี่ แล้วนำเสนอในรูปแบบ
ตารางประกอบคำบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC จำแนกวิเคราะห์ข้อมูล
ดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
2. หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ทางสถิติ ซึ่งมีความหมายดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวและสถานภาพปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิตของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวและสถานภาพปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวและสถานภาพปัจจุบันของมหบัณฑิตการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้นำเสนอในรูปความถี่และร้อยละ ดังปรากฏในตาราง 3 - 4

ตาราง 3 ข้อมูลส่วนตัวของมหบัณฑิตการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รายการ	จำนวน (N = 81)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	25	30.90
1.2 หญิง	56	69.10
2. อายุ		
2.1 น้อยกว่า 35 ปี	18	22.20
2.2 35 – 45 ปี	34	42.00
2.3 มากกว่า 45 ปี	29	35.80
3. ระดับเงินเดือนก่อนเข้าศึกษาต่อ		
3.1 น้อยกว่า 10,000 บาท	30	37.00
3.2 10,000 – 20,000 บาท	36	44.40
3.3 มากกว่า 20,000 บาท	15	18.60
4. ท่านเข้าศึกษาต่อในภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ประเภท		
4.1 ภาคปกติ	12	14.80
4.2 ภาคพิเศษ	69	85.20
5. เมื่อได้ผ่านการสอบคัดเลือกเข้าเป็นนิสิตของภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์แล้วท่านเข้าศึกษาโดย		
5.1 ลาเรียนเต็มเวลาจนจบหลักสูตร	11	13.60
5.2 ลาเรียนบางเวลาเฉพาะช่วงที่มีชั่วโมงเรียน	14	17.30
5.3 ลาเรียนเต็มเวลาจนจบรายวิชาตามหลักสูตรแล้วกลับ เข้าทำงานต่อระหว่างทำปริญญาโท	5	6.10
5.4 ไม่ได้ลาเรียน	51	63.00

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (N = 81)	ร้อยละ
6. ท่านใช้เวลาเรียนจนสำเร็จการศึกษาเป็นเวลา		
6.1 2 ปี	11	13.60
6.2 2½ ปี	49	60.50
6.3 3 ปีขึ้นไป	21	25.90
7. การได้รับการอบรมทางวิชาการหรือศึกษาดูงานก่อนเข้าศึกษาต่อในภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่		
7.1 เคย	66	81.50
7.1.1 ในประเทศ	51	77.27
7.1.2 ต่างประเทศ	2	3.03
7.1.3 ทั้งในประเทศและต่างประเทศ	13	19.70
7.2 ไม่เคย	15	18.50
8. การมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมสัมมนาทางวิชาการให้กับหน่วยงานก่อนเข้าศึกษาต่อระดับมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่		
8.1 เคย	63	77.80
8.2 ไม่เคย เพราะไม่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง, ไม่มีความรู้และไม่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น	18	22.20
9. ก่อนเข้าศึกษาต่อในภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ท่านได้พิจารณาศึกษาความสอดคล้องของหลักสูตรกับลักษณะงานของท่านหรือไม่		
9.1 ได้ศึกษาแล้ว	35	43.20
9.2 ได้ศึกษาบ้างเล็กน้อย	33	40.70
9.3 ไม่เคยศึกษาหลักสูตรมาก่อน	13	16.10

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (N = 81)	ร้อยละ
10. เมื่อตัดสินใจสมัครเข้าศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ท่านทราบจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ผู้ใหญ่มาก่อนหรือไม่		
10.1 ทราบ	37	45.70
10.2 ทราบบ้าง	36	44.40
10.3 ไม่ทราบ	8	9.90
11. ท่านรู้จักภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
11.1 ผลงานของคณาจารย์ภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์	8	9.88
11.2 ผลงานของมหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาจากภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์	37	45.68
11.3 ผลงานของภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ เช่น การจัดสัมมนาวิชาการของบัณฑิต	15	18.52
11.4 ประชาสัมพันธ์ สื่อ แผ่นพับ	29	35.80
11.5 อื่นๆ (การแนะนำจากเพื่อนและรุ่นพี่, ทางอินเทอร์เน็ต)	38	46.91
12. เป้าหมายในการเข้าศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
12.1 ต้องการเพิ่มคุณวุฒิในหน้าที่การงาน	67	82.72
12.2 ต้องการเป็นนักวิชาการเพื่อบุกเบิกความรู้ใหม่	43	53.09
12.3 ต้องการเป็นผู้นำทางวิชาการในสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์	19	23.46
12.4 คาดหวังว่าการเรียนจบปริญญาโทจะทำให้ฐานะทางสังคมดีขึ้น	40	49.38
12.5 ต้องการเปลี่ยนงานหลังจากจบการศึกษาระดับปริญญาโท	31	38.27
12.6 ต้องการเปลี่ยนบรรยากาศในที่ทำงาน	20	24.69
12.7 อื่นๆ (ต้องการเพิ่มพูนความรู้เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง เป็นต้น)	25	30.68

จากตาราง 3 พบว่า มหาบัณฑิตการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ จำนวนทั้งหมด 81 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 56 คน (ร้อยละ 69.10) เป็นเพศชาย จำนวน 25 คน (ร้อยละ 30.90) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 35 – 45 ปี จำนวน 34 คน (ร้อยละ 42.00) รองลงมา มีอายุมากกว่า 45 ปี จำนวน 29 คน (ร้อยละ 35.80) ระดับเงินเดือนก่อนเข้าศึกษาต่อส่วนใหญ่อยู่ที่ 10,000 – 20,000 บาท จำนวน 36 คน (ร้อยละ 44.40) ส่วนใหญ่เข้าศึกษาต่อในภาควิชาประเภทภาคพิเศษ จำนวน 69 คน (ร้อยละ 85.20) เมื่อได้ผ่านการสอบคัดเลือกเข้าเป็นนิสิตของภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์แล้ว ส่วนใหญ่ศึกษาโดยไม่ได้ลาเรียน จำนวน 51 คน (ร้อยละ 63.00) รองลงมา ลาเรียนบางเวลาเฉพาะช่วงที่มีชั่วโมงเรียน จำนวน 14 คน (ร้อยละ 17.30) โดยส่วนใหญ่ใช้เวลาเรียนจนสำเร็จการศึกษาในระยะเวลา 2½ ปี จำนวน 49 คน (ร้อยละ 60.50) รองลงมา ใช้เวลาเรียนจนสำเร็จการศึกษาในระยะเวลา 3 ปีขึ้นไป จำนวน 21 คน (ร้อยละ 25.90)

มหาบัณฑิตการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่เคยได้รับการอบรมทางวิชาการหรือศึกษาดูงานก่อนเข้าศึกษาต่อในภาควิชา จำนวน 66 คน (ร้อยละ 81.50) ซึ่งอบรมหรือดูงานภายในประเทศ เป็นส่วนใหญ่ จำนวน 51 คน และไม่เคยได้รับการอบรมหรือดูงานมาก่อน จำนวน 15 คน (ร้อยละ 18.50) ส่วนใหญ่เคยมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมสัมมนาทางวิชาการให้กับหน่วยงานมาก่อนที่จะเข้าศึกษาต่อระดับมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 63 คน (ร้อยละ 77.80) และก่อนเข้าศึกษาต่อในภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้พิจารณาศึกษาความสอดคล้องของหลักสูตรกับลักษณะงานมาแล้ว จำนวน 35 คน (ร้อยละ 43.20) รองลงมา ได้ศึกษาบ้างเล็กน้อย จำนวน 33 คน (ร้อยละ 40.70)

เมื่อตัดสินใจสมัครเข้าศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่ทราบจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มาก่อน จำนวน 37 คน (ร้อยละ 45.70) รองลงมา ทราบบ้าง จำนวน 36 คน (ร้อยละ 44.40) โดยส่วนใหญ่รู้จักภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์จากการแนะนำของเพื่อน รุ่นพี่และทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 38 คน (ร้อยละ 46.91) รองลงมา รู้จักจากผลงานของมหาบัณฑิตที่จบการศึกษาจากภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 37 คน (ร้อยละ 45.68) และรู้จักจากประชาสัมพันธ์ สื่อ แผ่นพับ จำนวน 29 คน (ร้อยละ 35.80) ตามลำดับ สำหรับเป้าหมายในการเข้าศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ส่วนใหญ่ต้องการเพิ่มคุณวุฒิในหน้าที่การงาน จำนวน 67 คน (ร้อยละ 82.72) รองลงมา ต้องการเป็นนักวิชาการเพื่อบุกเบิกความรู้ใหม่ จำนวน 43 คน (ร้อยละ 53.09) คาดหวังว่าการเรียนจบปริญญาโทจะทำให้ฐานะทางสังคมดีขึ้น จำนวน 40 คน (ร้อยละ 49.38) และต้องการเปลี่ยนงานหลังจากจบการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 31 คน (ร้อยละ 38.27) ตามลำดับ

ตาราง 4 ข้อมูลสถานภาพปัจจุบันของมหบัณฑิตการศึกษาคูใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รายการ	จำนวน (N = 81)	ร้อยละ
1. ระดับเงินเดือนในปัจจุบัน		
1.1 น้อยกว่า 10,000 บาท	4	4.90
1.2 10,000 – 20,000 บาท	42	51.90
1.3 มากกว่า 20,000 บาท	35	43.20
2. ในปัจจุบันท่านปฏิบัติงานในหน่วยงานประเภทใด		
2.1 ราชการ	58	71.60
2.2 เอกชน	13	16.00
2.3 ส่วนตัว	3	3.70
2.4 อื่น ๆ (องค์กรการกุศล, ข้าราชการบำนาญ เป็นต้น)	7	8.60
3. หลังสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ท่านเคยได้รับการเข้า อบรมทางวิชาการ สัมมนา ศึกษาดูงาน กับภาควิชา การศึกษาคูใหญ่หรือที่อื่นๆ หรือไม่		
3.1 เคย	53	65.40
3.1.1 ในประเทศ	41	77.36
3.1.2 ต่างประเทศ	5	9.43
3.1.3 ทั้งในประเทศและต่างประเทศ	7	13.21
3.2 ไม่เคย	28	34.60
4. การศึกษาต่อหลังจากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทแล้ว		
4.1 ยังไม่ได้ศึกษาต่อ	71	87.70
4.2 กำลังศึกษาต่อ	8	9.90
4.3 ศึกษาต่อและสำเร็จการศึกษาแล้ว	2	2.50
5. การติดต่อกับมหาวิทยาลัยหลังจากที่ท่านจบการศึกษา		
5.1 ติดต่อเป็นประจำ	6	7.40
5.2 ติดต่อเป็นบางครั้ง	59	72.80
5.3 ไม่เคยติดต่อเลย	16	19.80

ตาราง 4 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (N = 81)	ร้อยละ
6. ท่านต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก สาขาวิชา การศึกษาผู้ใหญ่หรือไม่ เพราะเหตุใด		
6.1 ต้องการศึกษาต่อ เพราะต้องการเพิ่มพูนความรู้และ เพิ่มคุณวุฒิในหน้าที่การงาน เป็นต้น	29	35.80
6.2 ไม่ต้องการศึกษาต่อ เพราะ ความไม่พร้อมด้าน การเงินและเวลา,ต้องการศึกษาในสาขาอื่น เป็นต้น	52	64.20
7. ตำแหน่งหน้าที่หลังสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท		
7.1 ปฏิบัติหน้าที่ตำแหน่งเดิม	49	60.50
7.2 ปฏิบัติหน้าที่ตำแหน่งใหม่	32	39.50
8. ปัญหาในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้ความรู้ทางการศึกษา ผู้ใหญ่ที่เรียนมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
8.1 ทำงานไม่ตรงกับความรู้ที่ได้ศึกษามา	27	33.33
8.2 ความรู้ที่เรียนมาไม่สามารถประยุกต์ใช้ในการทำงานได้	4	4.94
8.3 ความรู้ที่เรียนมาไม่ทันสมัยไม่สามารถนำไปใช้ใน การทำงานปัจจุบัน	6	7.41
8.4 ความรู้ทางทฤษฎีน้อยเกินไป	13	16.05
8.5 เนื้อหาหลักสูตรไม่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน	18	22.22
8.6 อื่นๆ (ไม่มีปัญหา,สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน การทำงานได้เป็นอย่างดี เป็นต้น)	38	46.91
9. ปัญหาในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับสภาพของงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
9.1 งานที่รับผิดชอบมีมากเกินไป	37	45.68
9.2 ผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานไม่เข้าใจการสื่อสารของท่าน	5	6.17
9.3 ผู้ร่วมงานไม่ให้ความร่วมมือ	7	8.64
9.4 ขาดการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา	23	28.40
9.5 อื่นๆ (ไม่มีปัญหา,บุคลากรไม่เพียงพอกับภาระงานและ ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ เป็นต้น)	32	39.51

ตาราง 4 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (N = 81)	ร้อยละ
10. ความพึงพอใจในงานปัจจุบัน		
10.1 ชอบและสนุกกับงานที่ทำ	66	81.50
10.2 ทำไปเรื่อยๆ แบบนี้ก็สบายดีแล้ว	4	4.90
10.3 ไม่ชอบอยากเปลี่ยนงานใหม่	7	8.60
10.4 อื่นๆ (ต้องการใช้ความรู้ความสามารถให้มากขึ้น)	4	4.90

จากตาราง 4 พบว่า ปัจจุบันมหาวิทยาลัยการศึกษาผู้ใหญ่ส่วนใหญ่มีระดับเงินเดือนอยู่ที่ 10,000 – 20,000 บาท จำนวน 42 คน (ร้อยละ 51.90) รองลงมา มีเงินเดือนมากกว่า 20,000 บาท จำนวน 35 คน (ร้อยละ 43.20) ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในหน่วยงานราชการ จำนวน 58 คน (ร้อยละ 71.60) รองลงมาปฏิบัติงานในหน่วยงานเอกชน จำนวน 13 คน (ร้อยละ 16.00) หลังสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรมทางวิชาการ สัมมนา ศึกษาดูงานกับภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่หรือที่อื่นๆ จำนวน 53 คน (ร้อยละ 65.40) โดยส่วนใหญ่เข้าอบรมหรือศึกษาดูงานภายในประเทศ จำนวน 41 คน และไม่เคยเข้าอบรมหรือศึกษาดูงาน จำนวน 28 คน (ร้อยละ 34.60) หลังจากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทแล้วส่วนใหญ่ยังไม่ได้ศึกษาต่อ จำนวน 71 คน (ร้อยละ 87.70) การติดต่อกับมหาวิทยาลัยหลังจากจบการศึกษา ส่วนใหญ่ติดต่อเป็นบางครั้ง จำนวน 59 คน (ร้อยละ 72.80) ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทแล้วส่วนใหญ่ไม่ต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ เพราะ ความไม่พร้อมด้านการเงินและเวลา จำนวน 52 คน (ร้อยละ 64.20) หลังจากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทแล้วส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเดิม จำนวน 49 คน (ร้อยละ 60.50)

สำหรับปัญหาในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้ความรู้ทางการศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนมา พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้เป็นอย่างดี จำนวน 38 คน (ร้อยละ 46.91) รองลงมาทำงานไม่ตรงกับความรู้ที่ได้ศึกษามา จำนวน 27 คน (ร้อยละ 33.33) และเนื้อหาหลักสูตรไม่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน จำนวน 18 คน (ร้อยละ 22.22) ตามลำดับ ส่วนปัญหาในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับสภาพของงาน พบว่า ส่วนใหญ่มาจากงานที่รับผิดชอบมีมากเกินไป จำนวน 37 คน (ร้อยละ 45.68) และความพึงพอใจในงานปัจจุบันส่วนใหญ่ชอบและสนุกกับงานที่ทำ จำนวน 66 คน (ร้อยละ 81.50)

2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นเพิ่มเติมของมหาบัณฑิตการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่ประสบในที่ทำงานจากข้อคำถามปลายเปิด โดยผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 81 คน มีผู้ตอบคำถามปลายเปิด จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 โดยใช้วิธีนำเสนอในรูปความถี่ประกอบความเรียง ดังปรากฏในตาราง 5

ตาราง 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่ประสบในที่ทำงาน

การแก้ปัญหา	ความถี่
1. นำความรู้ที่ได้เรียนมามาปรับใช้กับประสบการณ์ในการทำงานเพื่อแก้ปัญหา	16
2. ปรึกษาหารือผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่มีประสบการณ์หรือเพื่อนร่วมงาน	14
3. พิจารณาหาสาเหตุและศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อปรับใช้กับสถานการณ์	9
4. ยึดหลักธรรมะและใช้สติปัญญาไตร่ตรองแก้ปัญหา	6
5. จัดลำดับความสำคัญของงานยึดระเบียบแบบแผนและวางแผนงานให้เป็นระบบ	5
6. ปรับจิตใจให้หนักแน่นและอดทนในการปฏิบัติงาน	5
7. ใช้หลักทฤษฎีเชิงบริหารเพื่อสร้างความเข้าใจ	2
8. ใช้ความมีมนุษยสัมพันธ์	1
9. มีการประสานงานกับทุกส่วนทั้งในและนอกหน่วยงานโดยจัดประชุมสัมมนาเพื่อปรึกษาหารือ	1
10. ใช้บุคลากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพ	1
11. จัดบุคลากรเพิ่มให้เพียงพอกับงาน	1
12. พัฒนาบุคลากรโดยส่งไปอบรมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้	1
13. ทำงานนอกเวลา	1
14. สรุปปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขให้ผู้บริหารทราบและพิจารณา	1
15. ทบทวนและเลือกแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่สำคัญก่อน	1

จากตาราง 5 พบว่า การแก้ปัญหาที่ประสบในที่ทำงานที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าควรนำมาใช้ในการแก้ปัญหามากที่สุด คือ การนำความรู้ที่ได้เรียนมามาปรับใช้กับประสบการณ์ในการทำงานเพื่อแก้ปัญหา (16) รองลงมา คือ ปรึกษาหารือผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่มีประสบการณ์หรือเพื่อนร่วมงาน (14) และพิจารณาหาสาเหตุและศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อปรับใช้กับสถานการณ์ (9)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษา
มหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัย สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

ในตอนนี้เป็นวิเคราะห์ความคิดเห็นมหาวิทยาลัยการศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหาวิทยาลัย ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพ และด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกเป็นโดยรวมและรายด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังปรากฏในตาราง 6 - 10

ตาราง 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัย
การศึกษาผู้ใหญ่ โดยรวมและรายด้าน

การปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1. ด้านวิชาการ	3.68	0.51	มาก
2. ด้านการปฏิบัติงาน	4.21	0.38	มาก
3. ด้านบุคลิกภาพ	4.15	0.44	มาก
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.26	0.44	มาก
รวม	4.10	0.36	มาก

จากตาราง 6 พบว่า มหาวิทยาลัยการศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหาวิทยาลัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.26$) รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 4.21$), ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{x} = 4.15$) และด้านวิชาการ ($\bar{x} = 3.68$) ตามลำดับ

ตาราง 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาบัณฑิต
การศึกษาผู้ใหญ่ ด้านวิชาการ

การปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านวิชาการ			
1. ความรู้ทางด้านวิชาการโดยทั่วไป	3.81	0.67	มาก
2. ความรู้เฉพาะวิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่	3.70	0.73	มาก
3. ความเชื่อมั่นตนเองในทางวิชาการ	3.84	0.66	มาก
4. ความสามารถในการผลิตและเป็นผู้ดำเนินการผลิตสื่อ ทางการศึกษา	3.33	0.79	ปานกลาง
5. ความสามารถในการจัดกิจกรรมทางวิชาการ เช่น การอภิปราย ปาฐกถา สัมมนา ฯลฯ	3.72	0.78	มาก
6. ความสามารถในการผลิตเอกสารและตำรา	3.43	0.81	ปานกลาง
7. ความสามารถในการค้นคว้าหาความรู้หรือทำงาน เกี่ยวกับการวิจัยด้วยตนเอง	3.74	0.80	มาก
8. ความกระตือรือร้นในการหาความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ	3.93	0.75	มาก
9. ความสามารถในการให้บริการทางด้านวิชาการ เช่น เป็นวิทยากร หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการกับ หน่วยงานอื่น	3.73	0.82	มาก
10. เริ่มงานวิชาการใหม่ๆ ให้แก่หน่วยงาน	3.52	0.81	มาก
รวม	3.68	0.51	มาก

จากตาราง 7 พบว่า มหาบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน
หลังจากสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต ด้านวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$)
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} 3.52 - 3.93$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ย
สูงสุด คือ ความกระตือรือร้นในการหาความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ ($\bar{X} = 3.93$) รองลงมาคือ
ความเชื่อมั่นตนเองในทางวิชาการ ($\bar{X} = 3.84$) และอยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวน 2 ข้อ ซึ่งข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความสามารถในการผลิตและเป็นผู้ดำเนินการผลิตสื่อทางการศึกษา ($\bar{X} = 3.33$)

ตาราง 8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาบัณฑิต
การศึกษาผู้ใหญ่ ด้านการปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านการปฏิบัติงาน			
1. ความเอาใจใส่และรับผิดชอบในหน้าที่การงานประจำ	4.51	0.53	มากที่สุด
2. ความเอาใจใส่และรับผิดชอบในหน้าที่พิเศษอื่นๆ	4.23	0.64	มาก
3. ความเป็นผู้รักษาระเบียบวินัยและธรรมเนียมของหน่วยงาน	4.26	0.69	มาก
4. ความรวดเร็วและถูกต้องในการปฏิบัติงาน	4.12	0.64	มาก
5. ความละเอียดรอบคอบมีระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติงาน	4.09	0.60	มาก
6. ความพยายามและกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้เสร็จตามกำหนด	4.46	0.57	มาก
7. ความสามารถในการปฏิบัติงานให้เสร็จตามมาตรฐานที่กำหนด	4.30	0.56	มาก
8. ปริมาณงานที่ได้รับมอบหมายเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ที่ปฏิบัติงานคล้ายคลึงกัน	4.00	0.67	มาก
9. ความคิดริเริ่มหรือการค้นคว้าวิธีการเพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานสำเร็จ	4.11	0.65	มาก
10. ความสามารถในการตัดสินใจและใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน	4.23	0.60	มาก
11. ความกล้าและเต็มใจที่จะรับผิดชอบต่อความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน	4.38	0.58	มาก
12. ความสามารถในการอธิบายและได้ตอบปัญหาต่าง ๆ อย่างตรงประเด็นและรัดกุม	4.04	0.66	มาก
13. ความขยันหมั่นเพียรและอุทิศเวลาให้กับงาน	4.36	0.62	มาก
14. การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่ออาชีพ	3.84	0.83	มาก
รวม	4.21	0.38	มาก

จากตาราง 8 พบว่า มหาบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน
หลังจากสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต ด้านการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.21$) เมื่อ
พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความเอาใจใส่และรับผิดชอบในหน้าที่การงานประจำอยู่ในระดับ
มากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$) นอกนั้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ 3.84 – 4.46) โดยข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การใช้
เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่ออาชีพ ($\bar{x} = 3.84$)

ตาราง 9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาบัณฑิต
การศึกษาผู้ใหญ่ ด้านบุคลิกภาพ

การปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านบุคลิกภาพ			
1. การแต่งกายเหมาะสมกับอาชีพ	4.35	0.64	มาก
2. สุขภาพอนามัย	4.06	0.80	มาก
3. กิริยามารยาท	4.25	0.60	มาก
4. การใช้วาจา	4.16	0.66	มาก
5. ความประพฤติ	4.21	0.59	มาก
6. การตรงต่อเวลา	4.21	0.67	มาก
7. ความซื่อสัตย์สุจริต	4.59	0.52	มากที่สุด
8. ความเชื่อมั่นในตนเอง	4.27	0.61	มาก
9. ความเป็นคนมีเหตุผล	4.28	0.64	มาก
10. ความมั่นคงทางอารมณ์	3.96	0.78	มาก
11. ความมีลักษณะเป็นผู้นำ	3.91	0.82	มาก
12. ความสามารถในการเป็นผู้ตามที่ดี	3.81	0.67	มาก
13. ความฉลาดหลักแหลม มีไหวพริบ ปฏิภาณ	3.81	0.45	มาก
14. ความประหยัด	3.77	0.83	มาก
15. ความจริงใจที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น	4.40	0.56	มาก
รวม	4.15	0.44	มาก

จากตาราง 9 พบว่า มหาบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน
หลังจากสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต ด้านบุคลิกภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.15$)
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$) นอกนั้นอยู่ใน
ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{x} 3.77 - 4.40$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความประหยัด ($\bar{x} = 3.77$)

ตาราง 10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาบัณฑิต
การศึกษาผู้ใหญ่ ด้านมนุษยสัมพันธ์

การปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านมนุษยสัมพันธ์			
1. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	4.06	0.71	มาก
2. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	4.20	0.53	มาก
3. ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา	4.07	0.72	มาก
4. ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม	4.21	0.59	มาก
5. การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงาน	4.33	0.65	มาก
6. การสร้างความสามัคคีในหมู่เพื่อนร่วมงาน	4.28	0.58	มาก
7. การยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานและคนอื่นๆ	4.31	0.58	มาก
8. การยอมรับความสามารถของผู้ร่วมงานทุกระดับ	4.31	0.54	มาก
9. การร่วมมือและประสานงานกับบุคคลอื่นใน การปฏิบัติงาน	4.36	0.55	มาก
10. การสร้างชื่อเสียงให้กับหน่วยงานที่สังกัด	4.21	0.70	มาก
11. ความมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น	4.53	0.53	มากที่สุด
12. การวางตัวในสังคมได้เหมาะสม	4.27	0.63	มาก
รวม	4.26	0.44	มาก

จากตาราง 10 พบว่า มหาบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน
หลังจากสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$)
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$)
นอกนั้นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{x} 4.06 - 4.36$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความสัมพันธ์กับ
ผู้บังคับบัญชา ($\bar{x} = 4.06$)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรมหบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา ผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541

1. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของมหบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับหลักสูตรและ
การจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ วัตถุประสงค์
ของหลักสูตร การเลือกและการจัดเนื้อหาวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัด
และประเมินผลการเรียนการสอน จำแนกเป็นโดยรวมและรายด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ยและ
ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังปรากฏในตาราง 11 - 15

ตาราง 11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
ของมหบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่ โดยรวมและรายด้าน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	3.89	0.55	มาก
2. การเลือกและการจัดเนื้อหาวิชา	4.00	0.57	มาก
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.18	0.51	มาก
4. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน	4.06	0.58	มาก
รวม	4.04	0.47	มาก

จากตาราง 11 พบว่า มหบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและ
การจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.04$)
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัด
กิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.18$) รองลงมา คือ การวัดผลและประเมินการเรียนการสอน
($\bar{x} = 4.06$) การเลือกและการจัดเนื้อหาวิชา ($\bar{x} = 4.00$) และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
($\bar{x} = 3.89$) ตามลำดับ

ตาราง 12 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ จังหวัดปทุมธานี ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร			
1. เข้าใจหลักการและแนวคิดต่างๆ ในงานการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์และการศึกษานอกระบบโรงเรียน	3.98	0.63	มาก
2. เข้าใจหลักการและแนวคิดของการพัฒนาชุมชนและนำไปประยุกต์ใช้ได้	4.11	0.63	มาก
3. ได้รับประสบการณ์จากการเรียน การฝึกปฏิบัติในชุมชนและหน่วยงาน	4.18	0.81	มาก
4. มีความรู้ความสามารถในการจัดทำหลักสูตร	3.67	0.82	มาก
5. มีความสามารถในการวางแผน การเขียนโครงการ	4.06	0.83	มาก
6. มีความสามารถในการเป็นผู้บริหารโครงการ	3.75	0.84	มาก
7. มีความสามารถในการนิเทศงาน	3.59	0.85	มาก
8. มีความสามารถในการวิเคราะห์วิจารณ์งานต่างๆ	3.70	0.80	มาก
9. มีความสามารถในการประเมินผลการจัดการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์และการศึกษานอกระบบโรงเรียน	3.58	0.89	มาก
10. มีเจตคติที่ดีต่อการศึกษานอกระบบโรงเรียน	4.21	0.76	มาก
11. มีความสนใจใฝ่รู้ที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	4.43	0.61	มาก
12. สนใจที่จะใช้เทคโนโลยีในการให้บริการทางการศึกษากับประชาชน	4.17	0.63	มาก
13. มีความสามารถในการวิจัย	3.64	0.69	มาก
14. มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ	3.58	0.77	มาก
15. มีความสามารถในการประเมินผลการปฏิบัติงาน	3.79	0.72	มาก
รวม	3.89	0.55	มาก

จากตาราง 12 พบว่า มหาบัณฑิตการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.58 - 4.43$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความสนใจใฝ่รู้ที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ($\bar{x} = 4.43$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความสามารถในการประเมินผลการจัดการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์และการศึกษานอกระบบโรงเรียน และมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ ($\bar{x} = 3.58$)

ตาราง 13 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
ของมหาวิทยาลัยการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านการเลือกและการจัดเนื้อหาวิชา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
การเลือกและการจัดเนื้อหาวิชา			
1. เนื้อหาวิชาในหลักสูตรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	4.06	0.68	มาก
2. หลักสูตรมีรายวิชาที่จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด	4.10	0.70	มาก
3. หลักสูตรมีรายวิชาที่ให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้พัฒนาตนและพัฒนาสังคมได้	4.25	0.66	มาก
4. หลักสูตรมีรายวิชาที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมและจริยธรรม	4.12	0.76	มาก
5. หลักสูตรมีรายวิชาที่จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ดี	4.28	0.83	มาก
6. ผู้เรียนมีโอกาสเลือกวิชาเลือกตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัด	3.56	1.00	มาก
7. เนื้อหาวิชาเน้นทางด้านทฤษฎีได้อย่างเหมาะสม	3.80	0.64	มาก
8. เนื้อหาวิชาเน้นทางด้านปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม	3.91	0.67	มาก
9. การศึกษาดูงานในประเทศมีความเหมาะสม	4.01	0.72	มาก
10. การศึกษาดูงานต่างประเทศมีความเหมาะสม	3.89	0.81	มาก
รวม	4.00	0.57	มาก

จากตาราง 13 พบว่า มหาวิทยาลัยการศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านการเลือกและการจัดเนื้อหาวิชา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.56 - 4.28$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักสูตรมีรายวิชาที่จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ดี ($\bar{x} = 4.28$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้เรียนมีโอกาสเลือกวิชาเลือกตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัด ($\bar{x} = 3.56$)

ตาราง 14 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
ของมหาวิทยาลัยการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน			
1. มีการเชื่อมโยงความรู้ที่สอนให้ไปใช้ประโยชน์ใน ชีวิตประจำวันได้	4.11	0.81	มาก
2. ผู้สอนวางแผนและเตรียมการสอนอย่างดี	4.28	0.66	มาก
3. ผู้สอนแจ้งให้ผู้เรียนทราบก่อนเริ่มการเรียนถึง วัตถุประสงค์ของวิชาที่เรียน กิจกรรมการเรียน การสอนและการประเมินผล	4.38	0.62	มาก
4. ผู้สอนมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี	4.54	0.53	มากที่สุด
5. ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจได้ เป็นอย่างดี	4.37	0.60	มาก
6. มีการสอดแทรกการอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม ไว้ในเนื้อหาวิชาที่สอน	3.99	0.81	มาก
7. มีการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนอย่างเหมาะสม	3.81	0.74	มาก
8. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง อย่างกว้างขวาง	4.32	0.59	มาก
9. มีการเสนอปัญหาให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และอภิปรายร่วมกัน	4.15	0.65	มาก
10. ผู้สอนเน้นความรู้ที่สามารถนำไปพัฒนาสังคมได้	4.20	0.66	มาก
11. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เป็นไปด้วยดี	4.16	0.86	มาก
12. ใช้วิธีการสอนหลายๆ แบบเหมาะสมกับ รายวิชาที่เรียน	4.02	0.76	มาก
13. มีการเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้	3.74	0.88	มาก

ตาราง 14 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
14. มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม	4.17	0.72	มาก
15. ในระหว่างการเรียนการสอนผู้เรียนได้มี โอกาสได้ไปศึกษาดูงานนอกสถานที่	4.37	0.80	มาก
16. ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดง ความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการเรียน การสอน	4.27	0.72	มาก
17. ผู้เรียนได้รับความรู้และเทคนิควิธีเพียงพอ ที่จะทำการวิจัยในสาขาวิชาการศึกษา ผู้ใหญ่	4.15	0.63	มาก
18. ได้รับการปลูกฝังให้มีความรับผิดชอบ ต่องานและหน้าที่ของตนในสังคม	4.23	0.64	มาก
รวม	4.18	0.51	มาก

จากตาราง 14 พบว่า มหาบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและ
การจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้สอนมีความรู้ในเนื้อหาวิชา
ที่สอนเป็นอย่างดีอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$) นอกนั้นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{x} = 3.74-4.38$)
โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้ ($\bar{x} = 3.74$)

ตาราง 15 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
ของมหาวิทยาลัยการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน			
1. มีการวัดและประเมินผลทั้งในระหว่างเรียนและหลังการเรียน	4.33	0.49	มาก
2. การวัดและประเมินผลในแต่ละวิชามีหลายรูปแบบ	4.13	1.13	มาก
3. มีการวัดและประเมินผลทั้งด้านความรู้ ทักษะ และ คุณลักษณะ	4.27	0.70	มาก
4. ผู้สอนเป็นผู้วัดและประเมินผลแต่ผู้เดียว	3.60	1.06	มาก
5. ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง	3.87	0.64	มาก
6. ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินผู้สอน	3.80	0.77	มาก
7. ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน	4.33	0.62	มาก
8. การวัดและประเมินผลรายวิชาส่วนใหญ่มีวิธีการ ที่เหมาะสม	4.13	0.52	มาก
9. ผู้เรียนได้รับคำชี้แจงจากผู้สอนถึงข้อบกพร่องในการทำ ข้อสอบหรือจากการประเมินผลแบบอื่น ๆ	4.00	0.85	มาก
10. ผู้สอนแจ้งให้ผู้เรียนรับทราบถึงผลการประเมินอย่างรวดเร็ว	4.13	0.64	มาก
รวม	4.06	0.58	มาก

จากตาราง 15 พบว่า มหาวิทยาลัยการศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.60 - 4.33$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการวัดและประเมินผลทั้งในระหว่างเรียนและหลังการเรียน และผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.33$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้สอนเป็นผู้วัดและประเมินผลแต่ผู้เดียว ($\bar{x} = 3.60$)

2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของมหาบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับการนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้ โดยแบ่งเป็น หมวดวิชาบังคับ หมวดวิชาเลือกและหมวดประสบการณ์วิจัย โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังปรากฏในตาราง 16 – 18

ตาราง 16 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้ หมวดวิชาบังคับ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
หมวดวิชาบังคับ			
1. กญ. 511 ปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน	4.00	0.69	มาก
2. กญ. 512 การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน	4.06	0.76	มาก
3. กญ. 513 การบริหารและการนิเทศการศึกษาผู้ใหญ่	4.15	0.71	มาก
4. กญ. 521 พัฒนาการในวัยผู้ใหญ่และกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้	4.23	0.73	มาก
5. กญ. 522 แหล่งวิชาและสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน	4.12	0.70	มาก
6. กญ. 541 ปฏิบัติการในการศึกษาผู้ใหญ่	4.23	0.71	มาก
รวม	4.13	0.58	มาก

จากตาราง 16 พบว่า มหาบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้ หมวดวิชาบังคับ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.00 - 4.23$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กญ. 521 พัฒนาการในวัยผู้ใหญ่และกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ และกญ. 541 ปฏิบัติการในการศึกษาผู้ใหญ่ ($\bar{x} = 4.23$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กญ. 511 ปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน ($\bar{x} = 4.00$)

ตาราง 17 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้ หมวดวิชาเลือก และหมวด
ประสบการณ์วิจัย (สำหรับแผน ก)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
หมวดวิชาเลือก			
1. กฎ. 542 สัมมนาปัญหาและการวิจัยการศึกษาผู้ใหญ่			
หมวดประสบการณ์วิจัย (สำหรับแผน ก)			
2. กฎ. 699 ปริญญานิพนธ์	4.42	0.51	มาก
	4.83	0.39	มากที่สุด

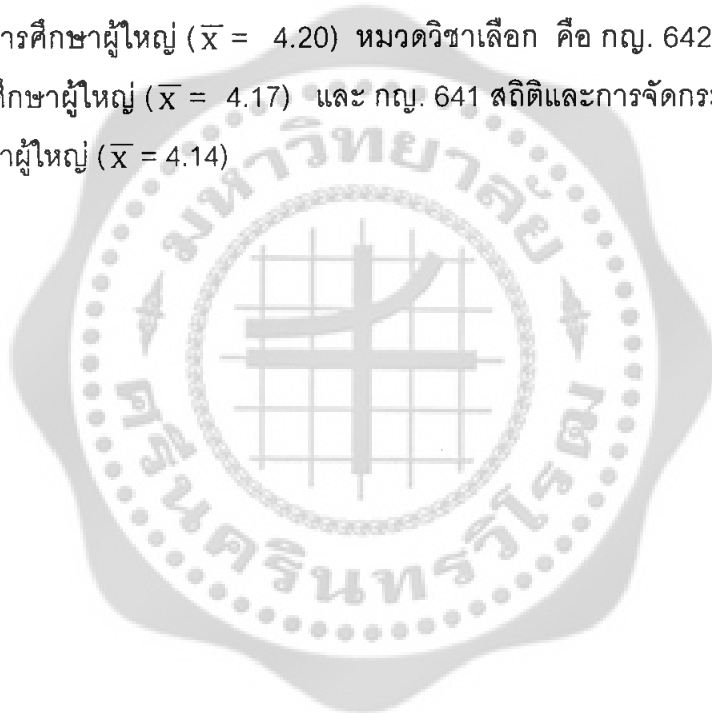
จากตาราง 17 พบว่า มหาวิทยาลัยการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาศึกษาศาสตร์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้ หมวดวิชาเลือก คือ กฎ. 542 สัมมนาปัญหาและการวิจัยการศึกษาผู้ใหญ่อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.42$) และหมวดประสบการณ์วิจัย (สำหรับแผน ก) คือ กฎ. 699 ปริญญานิพนธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.83$)

ตาราง 18 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้ หมวดวิชาเลือก และหมวด
ประสบการณ์วิจัย (สำหรับแผน ข)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
หมวดวิชาเลือก			
1. กญ. 514 การศึกษาผู้ใหญ่เปรียบเทียบ	3.88	0.81	มาก
2. กญ. 532 เศรษฐศาสตร์การศึกษาผู้ใหญ่	3.84	0.74	มาก
3. กญ. 534 นันทนาการสำหรับผู้ใหญ่	4.10	0.79	มาก
4. กญ. 535 การวางแผนและการประเมินผลโครงการ การศึกษาผู้ใหญ่	4.16	0.61	มาก
5. กญ. 538 สูงอายุวิทยาศึกษา	3.94	0.75	มาก
6. กญ. 543 สัมมนาการพัฒนาผู้นำสำหรับการศึกษา ผู้ใหญ่	4.14	0.67	มาก
7. กญ. 550 หลักการฝึกอบรมและพัฒนาผู้ใหญ่	4.17	0.69	มาก
รวม	4.04	0.56	มาก
หมวดประสบการณ์วิจัย (สำหรับแผน ข)			
หมวดวิชาบังคับ			
8. กญ. 645 ปฏิบัติการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่	4.20	0.70	มาก
หมวดวิชาเลือก			
9. กญ. 641 สถิติและการจัดกระทำข้อมูลเพื่อการวิจัย ทางการศึกษาผู้ใหญ่	4.14	0.73	มาก
10. กญ. 642 การออกแบบงานวิจัยสำหรับการศึกษา ผู้ใหญ่	4.17	0.71	มาก
รวม	4.17	0.69	มาก

จากตาราง 18 พบว่า มหาวิทยาลัยการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้ หมวดวิชาเลือก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84 - 4.17$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กญ. 550 หลักการฝึกอบรมและพัฒนาผู้ใหญ่ ($\bar{x} = 4.17$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กญ. 532 เศรษฐศาสตร์การศึกษาผู้ใหญ่ ($\bar{x} = 3.84$)

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้ หมวดประสบการณ์วิจัย (สำหรับแผน ข) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.14 - 4.20$) โดยเรียงตามลำดับคือ หมวดวิชาบังคับ คือ กญ.645 ปฏิบัติการวิจัยทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ($\bar{x} = 4.20$) หมวดวิชาเลือก คือ กญ. 642 การออกแบบงานวิจัยสำหรับการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ($\bar{x} = 4.17$) และ กญ. 641 สถิติและการจัดกระทำข้อมูลเพื่อการวิจัยทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ($\bar{x} = 4.14$)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรมหำบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541

การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของมหำบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับหลักสูตรมหำบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 จากข้อคำถามปลายเปิด ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 92.59 นำเสนอในรูปความถี่ประกอบความเรียง ดังปรากฏในตาราง 19

ตาราง 19 ข้อเสนอแนะของมหำบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับหลักสูตรมหำบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรมหำบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่	ความถี่
1. ชื่อหลักสูตร (คงเดิมจำนวน 35 คน ปรับใหม่จำนวน 40 คน) ควรปรับเป็น....	
1.1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับการศึกษาผู้ใหญ่	15
1.2 การศึกษานอกระบบหรือการศึกษานอกโรงเรียน	11
1.3 การศึกษาตลอดชีวิต	5
1.4 การฝึกอบรมและการพัฒนามุคลากร	3
1.5 การศึกษาเพื่อพัฒนาครอบครัวและสังคม	2
1.6 การศึกษานอกระบบและการพัฒนาสารสนเทศ	1
1.7 การศึกษาผู้ใหญ่ต่อเนื่อง	1
1.8 การศึกษาขั้นสูง	1
1.9 การบริหารการศึกษาผู้ใหญ่	1
2. วิชาที่คิดว่าควรเพิ่ม	
2.1 การบริหารต่างๆ เช่น การศึกษา,องค์กร,โครงการ,จัดการแนวใหม่, ทรัพยากรมนุษย์ และบุคคล เป็นต้น	16
2.2 การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา	8
2.3 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	7
2.4 การวิจัยและสถิติเพื่อการวิจัย	6
2.5 การพัฒนาสังคมและชุมชน	6
2.6 คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมในการทำงาน	4

ตาราง 19 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่	ความถี่
2.7 การพัฒนาหลักสูตรและการเขียนโครงการ	3
2.8 กฎหมายพื้นฐานและการปกครอง	2
2.9 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	2
2.10 การศึกษาผู้ใหญ่กับการพัฒนาอาชีพ	2
3. วิชาที่ไม่จำเป็นต้องเรียน	
3.1 นันทนาการสำหรับผู้ใหญ่	7
3.2 สูงอายุวิทยาศึกษา	7
3.3 เศรษฐศาสตร์การศึกษาผู้ใหญ่	4
3.4 การศึกษาผู้ใหญ่เปรียบเทียบ	2
3.5 การศึกษาเฉพาะเรื่องทางการศึกษาผู้ใหญ่	2
3.6 สถิติและการจัดกระทำข้อมูลเพื่อการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่	2
3.7 สัมมนาการพัฒนาผู้นำสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่	1
3.8 ปรัชญา	1
3.9 จริยธรรมและค่านิยมของชุมชนสำหรับการพัฒนา	1
4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ	
4.1 ควรปรับชื่อหลักสูตรให้เหมาะสมกับยุคสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน	7
4.2 ควรมีการประชาสัมพันธ์ภาควิชาให้มากกว่านี้	5
4.3 ควรปรับปรุงหลักสูตรโดยไม่เน้นการศึกษาโดยตรงมากเกินไป เพื่อให้ผู้ที่สนใจการศึกษาผู้ใหญ่ในสาขาวิชาอื่น สามารถเข้าเรียนได้และนำความรู้ไปใช้ได้จริง	4
4.4 ควรเน้นด้านทฤษฎีและเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนรู้ลึก รู้จริง	4
4.5 การศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศควรบูรณาการทุกวิชา ทุกอาจารย์เข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้เรียน โดยอาจไปครั้งเดียว 10 – 15 วัน	2
4.6 ควรเพิ่มการสอนในระดับปริญญาตรี	1

ตาราง 19 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรมหบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์	ความถี่
4.7 การทำวิจัยในแผน ข น่าจะใช้ชื่อเป็นสารนิพนธ์ให้เหมือนกับสาขาวิชาอื่นๆ	1
4.8 ควรเพิ่มคุณภาพในรายวิชาปฏิบัติการวิจัยทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์	1
4.9 ควรจัดการศึกษาดูงาน กิจกรรมหรือชมรมผู้สูงอายุที่มีความโดดเด่นหรือมีการบริหารจัดการในชมรมอย่างเข้มแข็ง	1
4.10 ควรสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในทุกรายวิชา	1
4.11 ควรปรับปรุงเนื้อหาและเพิ่มหน่วยกิตต่อรายวิชามากขึ้น	1
4.12 ควรจัดวิชาสถิติและการจัดการกระทำข้อมูลเพื่อการวิจัยทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เป็นวิชาบังคับ	1

จากตาราง 19 พบว่า มหบัณฑิตการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตร มหบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 ในหัวข้อชื่อหลักสูตร คือเห็นว่า ควรใช้ชื่อเดิม จำนวน 35 คน และควรปรับชื่อใหม่ จำนวน 40 คน โดยชื่อที่เห็นว่าควรจะเป็น คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 15 คน รองลงมาคือ การศึกษานอกระบบหรือการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 11 คน

วิชาที่ควรเพิ่ม มหบัณฑิตเห็นว่าควรเพิ่มวิชาการบริหารต่าง ๆ จำนวน 16 คน รองลงมา คือ วิชาการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 8 คน

วิชาที่ไม่จำเป็นต้องเรียน มหบัณฑิตเห็นว่า วิชาที่ไม่จำเป็นต้องเรียน คือ นันทนาการ สำหรับผู้ใหญ่และสูงอายุวิทยาลัยศึกษา จำนวน 7 คน รองลงมาคือ เศรษฐศาสตร์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ มหบัณฑิตเห็นว่า ควรปรับชื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยและสอดคล้อง กับความต้องการของตลาดแรงงาน จำนวน 7 คน รองลงมาคือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ภาควิชา ให้มากกว่านี้ จำนวน 5 คน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าเรื่องความคิดเห็นของมหาบัณฑิตเกี่ยวกับหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 ผู้วิจัยได้สรุปผลของการวิจัยดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพปัจจุบันของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ เกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยรวมและรายด้าน
4. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบสถานภาพของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
2. ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและผู้รับผิดชอบหลักสูตร สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ในการทบทวนปรัชญาของภาควิชาและเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและมีประสิทธิภาพสูงสุด
3. ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบแนวทางที่จะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่และมหาบัณฑิต เพื่อสานประโยชน์ในการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2541 ซึ่งใช้หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุงจนถึงปัจจุบัน มีผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว จำนวน 109 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มประชากรทั้งหมด จำนวน 109 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ความคิดเห็นมหาดินคดีเกี่ยวกับหลักสูตรมหาดินคดี สาขาวิชาการศึกษาคณะใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวและสถานภาพปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ มี 23 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษาของมหาดินคดี สาขาวิชาการศึกษาคณะใหญ่ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ช่วงคะแนน ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพ และด้านมนุษยสัมพันธ์ รวม 51 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรมหาดินคดี สาขาวิชาการศึกษาคณะใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ช่วงคะแนน ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดใน 5 ด้าน คือ ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ด้านการเลือกและจัดเนื้อหาวิชา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และด้านการนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้ รวม 71 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี คือ

4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลในวันที่ 25 ธันวาคม 2548 ในงานฉลองแสดงความยินดีกับมหาดินคดี จากบัณฑิตจำนวน 29 คน

4.2 ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม จำนวน 80 ฉบับ ไปยังมหาดินคดีที่ไม่ได้มาในงานฉลองแสดงความยินดีกับมหาดินคดี

ทั้งนี้ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 25 ธันวาคม 2548 ถึงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2549 รวมระยะเวลาดำเนินการ 53 วัน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC โดยวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 ข้อมูลส่วนตัวและสถานภาพปัจจุบัน วิเคราะห์โดยการหาความถี่และร้อยละ

5.2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษาทั้ง 4 ด้าน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี 2541 ทั้ง 5 ด้าน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.4 ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี 2541 เป็นคำถามปลายเปิด นำมาจัดหมวดหมู่แล้วเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของมหาบัณฑิตเกี่ยวกับหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี 2541 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวและสถานภาพปัจจุบันของมหาบัณฑิต

1.1 ข้อมูลส่วนตัวของมหาบัณฑิต

มหาบัณฑิตส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 56 คน (ร้อยละ 69.10) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 35 – 45 ปี จำนวน 34 คน (ร้อยละ 42.00) ระดับเงินเดือนก่อนเข้าศึกษาต่อส่วนใหญ่อยู่ที่ 10,000 – 20,000 บาท จำนวน 36 คน (ร้อยละ 44.40) ส่วนใหญ่เข้าศึกษาต่อในภาควิชาประเภทภาคพิเศษ จำนวน 69 คน (ร้อยละ 85.20) เมื่อได้ผ่านการสอบคัดเลือกเข้าเป็นนิสิตของภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์แล้วส่วนใหญ่ศึกษาโดยไม่ได้ลาเรียน จำนวน 51 คน (ร้อยละ 63.00) และส่วนใหญ่ใช้เวลาเรียนจนสำเร็จการศึกษาในระยะเวลา 2½ ปี จำนวน 49 คน (ร้อยละ 60.50)

มหาบัณฑิตการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่เคยได้รับการอบรมทางวิชาการหรือศึกษาดูงานก่อนเข้าศึกษาต่อในภาควิชา จำนวน 66 คน (ร้อยละ 81.50) ส่วนใหญ่เคยมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมสัมมนาทางวิชาการให้กับหน่วยงานมาก่อนที่จะเข้าศึกษาต่อระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 63 คน (ร้อยละ 77.80) และก่อนเข้าศึกษาต่อในภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้พิจารณาศึกษาความสอดคล้องของหลักสูตรกับลักษณะงานมาแล้ว จำนวน 35 คน (ร้อยละ 43.20)

มหาบัณฑิตส่วนใหญ่เมื่อตัดสินใจสมัครเข้าศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ทราบจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มาก่อน จำนวน 37 คน (ร้อยละ 45.70) โดยส่วนใหญ่รู้จักภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์จากการแนะนำของเพื่อน รุ่นพี่และทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 38 คน (ร้อยละ 46.91) และส่วนใหญ่มีเป้าหมายในการเข้าศึกษาในระดับปริญญาโทเพื่อเพิ่มคุณวุฒิในหน้าที่การงาน จำนวน 67 คน (ร้อยละ 82.72)

1.2 สถานภาพปัจจุบันของมหบัณฑิต

มหบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่ส่วนใหญ่มีระดับเงินเดือนอยู่ที่ 10,000 – 20,000 บาท จำนวน 42 คน (ร้อยละ 51.90) ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในหน่วยงานราชการ จำนวน 58 คน (ร้อยละ 71.60) หลังสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรมทางวิชาการ สัมมนา ศึกษาดูงานกับภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่หรือที่อื่นๆ จำนวน 53 คน (ร้อยละ 65.40) ส่วนใหญ่เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทแล้วไม่ได้ศึกษาต่อ จำนวน 71 คน (ร้อยละ 87.70) ส่วนใหญ่ติดต่อกับมหาวิทยาลัยเป็นบางครั้ง จำนวน 59 คน (ร้อยละ 72.80) ส่วนใหญ่ไม่ต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ เพราะความไม่พร้อมด้านการเงิน และเวลา จำนวน 52 คน (ร้อยละ 64.20) และส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเดิม จำนวน 49 คน (ร้อยละ 60.50)

มหบัณฑิตส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการปฏิบัติงานและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้เป็นอย่างดี จำนวน 38 คน (ร้อยละ 46.91) ในเรื่องสภาพของงาน ส่วนใหญ่มีปัญหาเนื่องจากงานที่ต้องรับผิดชอบมีมากเกินไป จำนวน 37 คน (ร้อยละ 45.68) และความพึงพอใจในงานปัจจุบันส่วนใหญ่ชอบและสนุกกับงานที่ทำ จำนวน 66 คน (ร้อยละ 81.50)

มหบัณฑิตที่ประสบปัญหาในที่ทำงานใช้ความรู้ที่เรียนมากับประสบการณ์ในการทำงานแก้ปัญหามากที่สุด

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหบัณฑิต ของมหบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

มหบัณฑิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหบัณฑิต โดยรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.68 - 4.26$) โดยด้านมนุษยสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.26$) และด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.68$)

2.1 ด้านวิชาการ

มหบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหบัณฑิต ด้านวิชาการ โดยรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.68$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความกระตือรือร้นในการหาความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ ($\bar{x} = 3.93$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความสามารถในการผลิตและเป็นผู้นำในการผลิตสื่อทางการศึกษา ($\bar{x} = 3.33$)

2.2 ด้านการปฏิบัติงาน

มหาวิทยาลัยการศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต ด้านการปฏิบัติงาน โดยรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.21$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความเอาใจใส่และรับผิดชอบในหน้าที่การงานประจำ ($\bar{x} = 4.51$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การใช้เวลาวางให้เป็นประโยชน์ต่ออาชีพ ($\bar{x} = 3.84$)

2.3 ด้านบุคลิกภาพ

มหาวิทยาลัยการศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต ด้านบุคลิกภาพ โดยรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.15$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{x} = 4.59$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความประหยัด ($\bar{x} = 3.77$)

2.4 ด้านมนุษยสัมพันธ์

มหาวิทยาลัยการศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ($\bar{x} = 4.53$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ($\bar{x} = 4.06$)

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541

ความคิดเห็นของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ โดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าเห็นด้วยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{x} = 3.89 - 4.18$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.18$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ($\bar{x} = 3.89$)

3.1 ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

มหาวิทยาลัยการศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความสนใจใฝ่รู้ที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ($\bar{x} = 4.43$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความสามารถในการประเมินผลการจัดการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน และมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ ($\bar{x} = 3.58$)

3.2 ด้านการเลือกและการจัดเนื้อหาวิชา

มหาวิทยาลัยการศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านการเลือกและการจัดเนื้อหาวิชา โดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.00$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักสูตรมีรายวิชาที่จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.28$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้เรียนมีโอกาสเลือกวิชาเลือกตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัด ($\bar{x} = 3.56$)

3.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

มหาวิทยาลัยการศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.18$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้สอนมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี ($\bar{x} = 4.54$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้ ($\bar{x} = 3.74$)

3.4 ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน

มหาวิทยาลัยการศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน โดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.06$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการวัดและประเมินผลทั้งในระหว่างเรียนและหลังการเรียน และผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.33$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้สอนเป็นผู้วัดและประเมินผลแต่ผู้เดียว ($\bar{x} = 3.60$)

3.5 ด้านการนำความรู้จากรายวิชาไปใช้

มหาวิทยาลัยการศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านการนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้ ดังนี้

หมวดวิชาบังคับ โดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.13$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กญ. 521 พัฒนาการในวัยผู้ใหญ่และกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ และ กญ. 541 ปฏิบัติการในการศึกษาผู้ใหญ่ ($\bar{x} = 4.23$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กญ. 511 ปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน ($\bar{x} = 4.00$)

หมวดวิชาเลือก แผน ก มี 1 รายวิชา คือ กญ. 542 สัมมนาปัญหาและการวิจัยการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.42$)

หมวดประสบการณ์วิจัย แผน ก มี 1 รายวิชา คือ กญ. 699 ปริญญานิพนธ์ มหาวิทยาลัยเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.83$)

หมวดวิชาเลือก แผน ข มี 7 รายวิชา มหาบัณฑิตเห็นด้วยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.04$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กญ. 550 หลักการฝึกอบรมและพัฒนาผู้ใหญ่ ($\bar{x} = 4.17$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กญ. 532 เศรษฐศาสตร์การศึกษาผู้ใหญ่ ($\bar{x} = 3.84$)

หมวดประสบการณ์วิจัย แผน ข มีวิชาบังคับ 1 รายวิชา และวิชาเลือก 2 รายวิชา มหาบัณฑิตเห็นด้วยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$) วิชาบังคับ 1 รายวิชา คือ กญ. 645 ปฏิบัติการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่มหาบัณฑิตเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.20$) วิชาเลือก 2 รายวิชา คือ กญ. 641 สถิติและการจัดกระทำข้อมูลเพื่อการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่ และ กญ. 642 การออกแบบงานวิจัยสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่ มหาบัณฑิตเห็นด้วยอยู่ในระดับมากทั้ง 2 รายวิชา ($\bar{x} = 4.14$ และ 4.17)

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541

ชื่อหลักสูตร มีผู้เสนอแนะว่าควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงชื่อใหม่ จำนวน 40 คน ซึ่งชื่อที่เสนอไว้ที่มีความถี่สูงสุดคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับการศึกษาผู้ใหญ่ (15)

วิชาที่คิดว่าควรเพิ่ม วิชาที่ได้รับการเสนอแนะว่าควรเพิ่มที่มีความถี่สูงสุด คือ วิชาการบริหารต่าง ๆ เช่น การบริหารองค์กร การบริหารโครงการ การจัดการแนวใหม่ ทรัพยากรมนุษย์ และบุคคล (16)

วิชาที่ไม่จำเป็นต้องเรียน วิชาที่ได้รับการเสนอแนะว่าไม่จำเป็นต้องเรียนที่มีความถี่สูงสุด คือ วิชานันทนาการสำหรับผู้ใหญ่และสูงอายุวิทยาการศึกษา (7)

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ควรปรับชื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (7)

การอภิปรายผล

จากผลของการวิจัย สามารถอภิปรายผลตามข้อค้นพบในการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. มหาบัณฑิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ โดยรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การศึกษาในระดับมหาบัณฑิต เป็นการศึกษาที่ช่วยฟื้นฟูความรู้ที่มีอยู่เดิมและเปิดรับความรู้ใหม่ ได้รู้จักเพื่อนใหม่ เรียนรู้ที่จะร่วมมือกันแสวงหาความรู้และประสบการณ์การทำงานร่วมกัน เพื่อให้งานสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาผู้ใหญ่ หรือการศึกษานอกระบบเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นหรือชุมชน ดังนั้นความมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนั้นการศึกษา

ในระดับมหาดบัณฑิต ยังเน้นย้ำให้ผู้เรียนมีความเอาใจใส่และรับผิดชอบในงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติ การกระตุ้นให้มีความกระตือรือร้นในการหาความก้าวหน้าทางวิชาการ ขณะเดียวกันก็สอดแทรก คุณธรรม จริยธรรมในการเรียนการสอนด้วย ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุพิ พวรรณ พัฒนพานิชย์ และทัศนยา แสงศักดิ์ (2545: ออนไลน์) ที่ศึกษาเรื่อง การติดตามผล ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาบริหารการศึกษาแล้วพบว่า บัณฑิตมีการนำ ความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของทวี เชื้อ สุวรรณทวี (2545: ออนไลน์) ที่ศึกษาเรื่อง การประเมินผลหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการให้บริการปรึกษาและแนะแนว ในงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแล้วพบว่า นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในรายวิชาแล้วนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของแวเนตร แม้นศรีพัฒนกุล (2546: บทคัดย่อ) ที่ศึกษา เรื่องการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (นานาชาติ) วิทยาลัย ปิโตรเลียมและปิโตรเคมี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็น ว่าตนเองมีความสามารถในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านวิชาชีพ ด้านทักษะในการทำงาน ด้านความเป็นผู้นำ และด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ใน ระดับมาก ส่วนด้านวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง

2. มหบัณฑิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชา การศึกษาผู้ใหญ่ โดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เห็นด้วยอยู่ ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชา การศึกษาผู้ใหญ่ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเน้นการเรียนรู้ด้วย การนำตนเอง เพื่อส่งเสริมปรัชญาการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นย้ำการเรียนรู้ที่นำไปใช้ประโยชน์ใน ชีวิตประจำวัน สอนให้ผู้รู้ไปเรียน และมีความสามารถในการปรับตัวเพื่อการ “ก้าวมันทันโลก” ส่งเสริมให้เกิดการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ให้มีจิตใญ่รักคนคว้า ศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่อง การเลือกและการจัดเนื้อหาวิชา ครูผู้สอนได้พยายามจัดรายวิชาที่เน้นให้ มีการฝึกปฏิบัติจริง มีการศึกษานอกสถานที่ทั้งต่างจังหวัดและต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อสนองตอบ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ในหลักการและแนวคิดต่าง ๆ ในงาน การศึกษาผู้ใหญ่และงานการพัฒนาชุมชน ให้มีความสามารถและทักษะในการจัดทำหลักสูตร วางแผน บริหารงาน นิเทศงาน สำหรับการวัดและประเมินผล ซึ่งมหบัณฑิตมีความเห็นด้วยอยู่ ในระดับมากเช่นกัน เพราะผู้สอนได้ใช้แนวทางการประเมินผลที่เหมาะสมกับรายวิชา นอกจากนี้ การนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้ มหบัณฑิตได้นำไปใช้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็น รายวิชาการทำปริญญานิพนธ์ พัฒนาการในวัยผู้ใหญ่และกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้

ปฏิบัติการในการศึกษาผู้ใหญ่ สัมมนาปัญหาและการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่ หลักการฝึกอบรมและพัฒนาผู้ใหญ่ ปฏิบัติการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่ สถิติและการจัดกระทำข้อมูลเพื่อการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่ และการออกแบบงานวิจัยสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเห็นว่ารายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและการฝึกปฏิบัติต่าง ๆ เป็นรายวิชาที่มหำบัณฑิตสามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดี ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสรรพดี หันสนธิยะ (2540: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การประเมินผลหลักสูตรปริญญาการศึกษามหำบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2529 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร แล้วพบว่า เนื้อหารายวิชาและกระบวนการเรียนการสอนในหลักสูตรในส่วนของรายวิชาบังคับหลักมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของปรารธนา โกวิทยางกูร (2543: ออนไลน์) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แล้วพบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจนดี สอดคล้องกับความต้องการของสังคมปัจจุบัน สามารถนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนในเรื่องการบริหารหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรมีความเข้าใจในปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นอย่างดี และแผน การศึกษาของหลักสูตรมีความเหมาะสม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพัฒนา จันทนา (2544: ออนไลน์) ที่ศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แล้วพบว่า การกำหนดวัตถุประสงค์กำหนดได้ชัดเจนเหมาะสม การกำหนดโครงสร้างและเนื้อหาวิชามีความเพียงพอ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอนมีการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนและกำหนดวิธีการประเมินอย่างเหมาะสม

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541

ชื่อหลักสูตรที่มีผู้เสนอแนะที่มีความถี่สูงสุดคือ ควรปรับเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับการศึกษาผู้ใหญ่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากองค์กรในปัจจุบันทั้งภาครัฐและเอกชนได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน โดยมีพัฒนาไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาด้านอื่น ๆ เพื่อสร้างความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันให้กับองค์กรได้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กำลังเป็นที่นิยม หน่วยงานบางหน่วยงานจะอนุญาตให้บุคลากรลาศึกษาต่อได้ในสาขาที่มีชื่อเกี่ยวกับการพัฒนาของมนุษย์ ซึ่งในการประชุมของคณาจารย์ และคณะนิสิตปริญญาโทและปริญญาเอก เรื่อง การปรับหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันที่ศูนย์ฝึกบุคลากรด้านปิโตรเลียม กรมการพลังงานทหารเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2548 ได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับชื่อหลักสูตร และส่วนใหญ่มีความประสงค์

อยากจะให้ปรับชื่อเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและตลาดแรงงาน

นอกจากนี้ตามความคิดเห็นของมหาบัณฑิตยังเสนอแนะว่ารายวิชาที่ควรเพิ่มที่มีความดีสูงสุดคือ รายวิชาที่เกี่ยวกับการบริหารต่าง ๆ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการที่จะต้องปรับหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียน สร้างความเชื่อมั่น ไว้วางใจต่อกัน และสร้างแหล่งความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งพลังอำนาจของชาติในโลกปัจจุบันขึ้นอยู่กับศักยภาพและคุณภาพของคนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลจากการวิจัยพบว่า มหาบัณฑิตนำความรู้ด้านมนุษยสัมพันธ์ไปใช้มากที่สุด ดังนั้นภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ควรส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม พร้อมทั้งอาจจะกระตุ้นให้ใช้ความรู้ทางวิชาการให้มากขึ้นด้วย

1.2 ผลการวิจัยพบว่า มหาบัณฑิตมีความคิดเห็นด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตรโดยเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความเป็นผู้นำทางวิชาการและการประเมินผลการจัดการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน ดังนั้นภาควิชาควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สนับสนุนความเป็นผู้นำทางวิชาการให้มากขึ้น เช่น การจัดการฝึกอบรม การจัดประชุมสัมมนา และกิจกรรมการนำเสนอผลงานวิจัย เป็นต้น โดยให้มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย

1.3 จากการที่มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ได้เสนอแนะให้มีการปรับชื่อหลักสูตรเพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจได้ง่ายขึ้น พร้อมทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่จึงควรได้มีการพิจารณาทบทวนและเสนอการปรับชื่อหลักสูตรไปยังมหาวิทยาลัยเพื่อให้ทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรมีการวิจัยติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิต โดยสอบถามจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน

2.2 ควรมีการวิจัยติดตามผลเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรของมหาบัณฑิตอย่างต่อเนื่อง ทุกๆ 5 ปี

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาพ.ศ.2548. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกศริน มารัตนะ. (2541). การประเมินผลหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ.2535 (ฉบับแก้ไข). วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การวัดและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2548, จาก http://server2.tiac.or.th/thesis/result2t_with_AB.asp
- จรัส สุวรรณเวลา. (2539). รื้อปรับระบบสถาบันอุดมศึกษา : กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จำเนียร ช่วงโชติ. (2532). การบริการปรึกษาและแนะแนวเบื้องต้น. ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ: บริษัทประชาชน.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: อลีน เพรส.
- ชมพันธุ์ ญูชรรณ อยุธยา. (2540). การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum development). กรุงเทพฯ: ช่างทหารอากาศ.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง; และ พนิดา สิ้นสุวรรณ. (2546). การติดตามผลบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฐศรี สุวรรณโชติ. (2542). หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- ณรงค์ อมรเทพ. (2543). การติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาดบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า ภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. วิทยานิพนธ์
- ทองเรียน อมรัชกุล; และคนอื่น ๆ. (2528). หลักการแนะแนวเบื้องต้น. โครงการตำรา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. กรุงเทพฯ: พิมพ์.
- ทวี เชื้อสุวรรณทวี. (2545). การประเมินผลหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการให้บริการปรึกษาและแนะแนว ในงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ. สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2548, จาก <http://www.thaiedresearch.org/result/result.php?id=6084>
- อึ้ง บัณฑิต. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ธารจักรพิมพ์.

- บัวพันธ์ กำเนิดสิงห์. (2541). การติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษา จากภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปี การศึกษา 2527-2538). วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญส่ง นิลแก้ว; และคณะ. (2542). รายงานการวิจัย เรื่อง การติดตามผลบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประนอม ภูมิรัตนจิรินทร์. (2534). การติดตามผลครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี สังขะตะววรรณ; และ สิริวรรณ ศรีพหล. (2536). การออกแบบหลักสูตร. ใน ประมวล สารชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและวิทยวิธีทางการสอน หน่วยที่ 1-2. หน้า 107-109.
- ปรารถนา โกวิทยางกูร. (2543). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย และสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: ภาควิชาประเมินผลและวิจัย การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2548, จาก <http://www.thaiedresearch.org/result/result.php?id=2660>
- เผด็จ บุญมาทัน. (2546). การติดตามผลมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2538-2544. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549). (2545). ปทุมธานี: สกายบุ๊กส์.
- พัชรวิวรรณ กิจมี. (2539). การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาโรงเรียนพณิชยการ เชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พัฒนา จันทนา. (2540). รายงานการวิจัยเรื่อง การติดตามผลนักเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2534-2538. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2544). หลักและวิธีการสอนระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ภูวดล ศิริวิวัฒนากุล. (2542). การติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตครุศาสตร์ไฟฟ้า สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. วิทยานิพนธ์
- มณฑป ไชยชิต. (2545). รายงานการวิจัยเรื่อง การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วลัยพร ศรีเชียงราย. (2545). การติดตามผลบัณฑิตระดับปริญญาโทของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัชรีย์ ทรัพย์มี. (2523). การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วันตา เทือกขันธ์ดี. (2540). การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาอุตสาหกรรมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2534-2539. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(อุตสาหกรรมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัลลภ กันทรัพย์. (2526). การประเมินหลักสูตร. ใน เอกสารการอบรมวิจัยปฏิบัติการครั้งที่ 7 เรื่องการประเมินผลหลักสูตรด้านคุณลักษณะ. หน้า 1-15. กรุงเทพฯ: กองวิจัยการศึกษากรมวิชาการ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2538). กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนาหลักสูตร. ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา. หน้า 46. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- . (2543). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- วิรัตน์ ไวยกุล; และ บรรเทา อุทัยทัศน์. (2542). การติดตามผลบัณฑิตสาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปี 2521-2541. เชียงใหม่: ภาควิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- แวเนตร แม่นศรีพัฒนกุล. (2546). การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชา มหบัณฑิต (นานาชาติ) วิทยาลัยปิโตรเลียมและปิโตรเคมี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมกุล ถาวรกิจ. (2543). รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สรรรถดี หันสันเทียะ. (2540). การประเมินผลหลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชา วิทยาศาสตร์ศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2529 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ส.วาสนา ประवालพฤกษ์. (2544). *หลักสูตรและเทคนิคการประเมินทางการศึกษา : คู่มือการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- สันต์ สิงห์ภักดี; และสันติสุข โสภณสิริ, ผู้แปล. (2543). *ที่นี่ไม่มีโรงเรียนของไอวาน อิลลิช (Deschooling Society By Ivan Illich)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- สุชา จันทน์เอม; และ สุรางค์ จันทน์เอม. (2520). *จิตวิทยาการแนะแนว*. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์; และ พรรณณันท์ ละของผล. (2546, พฤษภาคม-สิงหาคม). การติดตามผลโปรแกรมปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทยในช่วง 20 ปี. *ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*. 18(2): 11-19.
- สุพิพรรณ พัฒนพานิชย์; และ ทศนา แสงศักดิ์. (2545). *การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา หลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2548, จาก <http://www.thaiedresearch.org/result/result.php?id=4500>
- สุเทพา สุขวงศ์. (2548). *รายงานการวิจัยเรื่อง การติดตามผลมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. เชียงใหม่: ภาควิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). *ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดค้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. เอกสารอัดสำเนา.
- , ผู้แปล. (1997). *การเรียนรู้ : ชุมทรัพย์ในตน. (Learning : The Treasure Within Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century, UNESCO 1996)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานนโยบายและแผนอุดมศึกษา. (2542). *โครงการพัฒนาระบบบัณฑิตศึกษาเพื่อพัฒนาอุดมศึกษาไทยของทบวงมหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- เสริมศรี ไชยสร. (2542). *การวิเคราะห์รายวิชาระดับบัณฑิตศึกษาและปัญหาการเรียนการสอนสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. เชียงใหม่: สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2548, จาก <http://www.thaiedresearch.org/result/result.php?id=798>
- อดุลย์ วิริยเวชกุล. (2541). *การประกันคุณภาพทางวิชาการในมหาวิทยาลัยไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เจริญดีการพิมพ์.

- อุมพร หล่อสมฤดี. (2545). *รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน*. ปริญญาโท กศ.ด.
(การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เอกราช อุดระ. (2520). *การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี
วิชาเอกอุตสาหกรรมศิลป์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในวิทยาลัยครู*. ปริญญาโท กศ.ม.
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Ashworth, Allen; & Harvey, Roger C. (1994). *Assessing Quality in Further and Higher Education*. Guildford and Kingsley.
- Astin, Alexander W. (1988). *Achieving Educational Excellence*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Cannon, Robert; & Newble, David. (2000). *A Handbook for Teachers in Universities & Colleges : A Guide to Improving Teaching Methods*. 4th ed. London: Kogan.
- Downing, N. Lester. (1968). *Guidance and Counseling Service on Introduction*. New York: McGraw-Hill Book.
- Lin, Chien-Liang Johnny. (1996). *A Follow-up Study of Human Resource Development Graduates Who Received a Master's Degree from 1990 through 1994 at United States of America Universities*. Dissertation Ed.D. Arkansas: University of Arkansas.
- Oliva, Peter F. (1992). *Developing the Curriculum*. 3rd ed. New York: Harper Collins.
- Posner, George J. (1995). *Analyzing The Curriculum*. 2nd ed. New York: McGraw-Hill Book.
- Pratt, David. (1994). *Curriculum Planning A Handbook for Professionals*. Florida: Harcourt Brace Jovanovich.
- Shertzer, B.; & Stone, S. C. (1971). *Fundamentals of Guidance*. Boston: Houghton Mifflin.
- Stoops, Emery; & Wahlquist, G. L. (1958). *Principles and Practices in Guidance*. New York: McGraw-Hill Book.

ภาคผนวก

- ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ
- ข จดหมายขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
- ค แบบสอบถาม

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

1. ผศ.ดร.นำชัย	เลวัลย์	อาจารย์ประจำคณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผศ.ดร.กัลยาณี	คุณมี	อาจารย์ประจำโครงการ
บัณฑิตศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
3. อาจารย์สมจิตร	ยิ่งยงดำรงฤทธิ์	อาจารย์ประจำ
วิทยาลัยพัฒนศึกษการเซตุน

ภาคผนวก ข
จดหมายขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ที่ ศธ 0519.10.05 / 308

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

23 ธันวาคม 2548

เรื่อง ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เรียน มหาคณบดีการศึกษายุใหญ่

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามความคิดเห็นของมหาคณบดีการศึกษายุใหญ่

เนื่องด้วยภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่มีโครงการที่จะปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาโท สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ให้ทันสมัยสอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิชาการยิ่งขึ้น ในการนี้จำเป็นต้องอาศัยข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากมหาคณบดีทุกท่าน เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าว

จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากมหาคณบดีทุกท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามเรื่อง "ความคิดเห็นของมหาคณบดีการศึกษายุใหญ่ที่มีต่อหลักสูตรการศึกษามหาคณบดี สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" ที่ได้แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ คำตอบของท่านนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จ และเป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษายุใหญ่ต่อไป

เมื่อท่านตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้วโปรดพับแบบสอบถามส่งคืนตามที่อยู่ปรากฏอยู่ด้านหลังของแบบสอบถามแผ่นสุดท้ายด้วย และขอความกรุณาส่งคืนภายในวันที่ 31 มกราคม 2549 ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งในความร่วมมือของมหาคณบดีทุกท่านล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลัย)

ผู้วิจัย

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

โทร/FAX 0 - 2664 - 1000 ต่อ 5574

ภาคผนวก ค
แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ความคิดเห็นของมหาบัณฑิตการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ที่มีต่อหลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้มีความประสงค์ที่จะศึกษาความคิดเห็นของมหาบัณฑิตการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากความคิดเห็นของท่านจะเป็นแนวทางให้ภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตร และจะเป็นข้อมูลที่ช่วยในการวิเคราะห์และวางแผนเพื่อพัฒนาภาควิชาให้ดำเนินงานไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม และเป็นประโยชน์แก่นิสิตต่อไปในอนาคต

แบบสอบถามทั้งหมดมีจำนวน 13 หน้า แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวและสถานภาพปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิตของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ความคิดเห็นของมหาบัณฑิตการศึกษาผู้ใหญ่ที่มีต่อหลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวและสถานภาพปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน และโปรดเติม
ข้อความลงในช่องว่างตามที่สอดคล้องกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ น้อยกว่า 35 ปี

☐ 35 – 45 ปี

☐ มากกว่า 45 ปี

3. ระดับเงินเดือนก่อนเข้าศึกษาต่อ

☐ น้อยกว่า 10,000 บาท

☐ 10,000 – 20,000 บาท

☐ มากกว่า 20,000 บาท

4. ท่านเข้าศึกษาต่อในภาคการศึกษาผู้ใหญ่ประเภท

☐ ภาคปกติ

☐ ภาคพิเศษ

5. เมื่อได้ผ่านการสอบคัดเลือกเข้าเป็นนิสิตของภาคการศึกษาผู้ใหญ่แล้วท่านเข้าศึกษาโดย

☐ ลาเรียนเต็มเวลาจนจบหลักสูตร

☐ ลาเรียนบางเวลาเฉพาะช่วงที่มีชั่วโมงเรียน

☐ ลาเรียนเต็มเวลาจนจบรายวิชาตามหลักสูตรแล้วกลับเข้าทำงานต่อระหว่างทำ
ปริญญาโท

☐ ไม่ได้ลาเรียน

6. ท่านใช้เวลาเรียนจนสำเร็จการศึกษาเป็นเวลา

☐ 2 ปี

☐ 2 ½ ปี

☐ 3 ปีขึ้นไป

7. การได้รับการอบรมทางวิชาการหรือศึกษาดูงานก่อนเข้าศึกษาต่อในภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์

- ☐ เคย ☐ ในประเทศ
☐ ต่างประเทศ
☐ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
☐ ไม่เคย

8. การมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมสัมมนาทางวิชาการให้กับหน่วยงานก่อนเข้าศึกษาต่อระดับมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์

- ☐ เคย ☐ ไม่เคย เพราะ

9. ก่อนเข้าศึกษาต่อในภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ท่านได้พิจารณาศึกษาความสอดคล้องของหลักสูตรกับลักษณะงานของท่านหรือไม่

- ☐ ได้ศึกษาแล้ว
☐ ได้ศึกษาบ้างเล็กน้อย
☐ ไม่เคยศึกษาหลักสูตรมาก่อน

10. เมื่อตัดสินใจสมัครเข้าศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ท่านทราบจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มากก่อนหรือไม่

- ☐ ทราบ ☐ ทราบบ้าง ☐ ไม่ทราบ

11. ท่านรู้จักภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์จาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ผลงานของคณาจารย์ภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
☐ ผลงานของมหาบัณฑิตที่จบการศึกษาจากภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
☐ ผลงานของภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ เช่น การจัดสัมมนาวิชาการของบัณฑิต
☐ ประชาสัมพันธ์ สื่อ แผ่นพับ
☐ อื่น ๆ โปรดระบุ

12. เป้าหมายในการเข้าศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ต้องการเพิ่มคุณวุฒิในหน้าที่การงาน
☐ ต้องการเป็นนักวิชาการเพื่อบุกเบิกความรู้ใหม่
☐ ต้องการเป็นผู้นำทางวิชาการในสาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
☐ คาดหวังว่าการเรียนจบปริญญาโทจะทำให้ฐานะทางสังคมดีขึ้น
☐ ต้องการเปลี่ยนงานหลังจากจบการศึกษาระดับปริญญาโท
☐ ต้องการเปลี่ยนบรรยากาศในที่ทำงาน
☐ อื่น ๆ โปรดระบุ

13. ระดับเงินเดือนในปัจจุบัน

- ☐ น้อยกว่า 10,000 บาท
- ☐ 10,000 – 20,000 บาท
- ☐ มากกว่า 20,000 บาท

14. ในปัจจุบันท่านปฏิบัติงานในหน่วยงานประเภทใด

- ☐ ราชการ ☐ เอกชน
- ☐ ส่วนตัว ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ

15. หลังสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ท่านเคยได้รับการเข้าอบรมทางวิชาการ สัมมนา ศึกษาดูงาน กับภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่หรือที่อื่น ๆ หรือไม่

- ☐ เคย ☐ ในประเทศ
- ☐ ต่างประเทศ
- ☐ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- ☐ ไม่เคย

16. การศึกษาต่อหลังจากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทแล้ว

- ☐ ยังไม่ได้ศึกษาต่อ
- ☐ กำลังศึกษาต่อ
- ☐ ศึกษาต่อและสำเร็จการศึกษาแล้ว

17. การติดต่อกับมหาวิทยาลัยหลังจากที่ท่านจบการศึกษา

- ☐ ติดต่อเป็นประจำ
- ☐ ติดต่อเป็นบางครั้ง
- ☐ ไม่เคยติดต่อเลย

18. ท่านต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่หรือไม่ เพราะเหตุใด

- ☐ ต้องการศึกษาต่อ เพราะ
- ☐ ไม่ต้องการศึกษาต่อ เพราะ

19. ตำแหน่งหน้าที่หลังสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท

- ☐ ปฏิบัติหน้าที่ตำแหน่งเดิม
- ☐ ปฏิบัติหน้าที่ตำแหน่งใหม่

20. ปัญหาในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้ความรู้ทางการศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ทำงานไม่ตรงกับความรู้ที่ได้ศึกษามา
- ☐ ความรู้ที่เรียนมาไม่สามารถประยุกต์ใช้ในการทำงานได้
- ☐ ความรู้ที่เรียนมาไม่ทันสมัยไม่สามารถนำไปใช้ในการทำงานปัจจุบัน
- ☐ ความรู้ทางทฤษฎีน้อยเกินไป
- ☐ เนื้อหาหลักสูตรไม่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

21. ปัญหาในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับสภาพของงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ งานที่รับผิดชอบมีมากเกินไป
- ☐ ผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานไม่เข้าใจการสื่อสารของท่าน
- ☐ ผู้ร่วมงานไม่ให้ความร่วมมือ
- ☐ ขาดการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

22. ความพึงพอใจในงานปัจจุบัน

- ☐ ชอบและสนุกกับงานที่ทำ
- ☐ ทำไปเรื่อย ๆ แบบนี้ก็สบายดีแล้ว
- ☐ ไม่ชอบอยากเปลี่ยนงานใหม่
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

23. จากปัญหาที่ท่านประสบในการปฏิบัติงาน ท่านแก้ปัญหาโดย

.....

.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัย

สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงตามความคิดเห็นของท่าน

การปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านวิชาการ					
1. ความรู้ทางด้านวิชาการโดยทั่วไป					
2. ความรู้เฉพาะวิชาเอกการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์					
3. ความเชื่อมั่นตนเองในทางวิชาการ					
4. ความสามารถในการผลิตและเป็นผู้ดำเนินการผลิตสื่อทางการศึกษา					
5. ความสามารถในการจัดกิจกรรมทางวิชาการ เช่น การอภิปราย ปาฐกถา สัมมนา ฯลฯ					
6. ความสามารถในการผลิตเอกสารและตำรา					
7. ความสามารถในการค้นคว้าหาความรู้หรือทำงานเกี่ยวกับการวิจัยด้วยตนเอง					
8. ความกระตือรือร้นในการหาความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ					
9. ความสามารถในการให้บริการทางด้านวิชาการ เช่น เป็นวิทยากร หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการกับหน่วยงานอื่น					
10. ริเริ่มงานวิชาการใหม่ ๆ ให้แก่หน่วยงาน					
ด้านการปฏิบัติงาน					
1. ความเอาใจใส่และรับผิดชอบในหน้าที่การงานประจำ					
2. ความเอาใจใส่และรับผิดชอบในหน้าที่พิเศษอื่น ๆ					
3. ความเป็นผู้รักษาระเบียบวินัยและธรรมเนียมของหน่วยงาน					
4. ความรวดเร็วและถูกต้องในการปฏิบัติงาน					
5. ความละเอียดรอบคอบมีระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติงาน					
6. ความพยายามและกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้เสร็จตามกำหนด					
7. ความสามารถในการปฏิบัติงานให้เสร็จตามมาตรฐานที่กำหนด					

การปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8. ปริมาณงานที่ได้รับมอบหมายเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นที่ปฏิบัติงานคล้ายคลึงกัน					
9. ความคิดริเริ่มหรือการค้นหาวิธีการเพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานสำเร็จ					
10. ความสามารถในการตัดสินใจและการใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน					
11. ความกล้าและเต็มใจที่จะรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน					
12. ความสามารถในการอภิปรายและได้ตอบปัญหาต่าง ๆ อย่างตรงประเด็นและรัดกุม					
13. ความขยันหมั่นเพียรและอุทิศเวลาให้กับงาน					
14. การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่ออาชีพ					
ด้านบุคลิกภาพ					
1. การแต่งกายเหมาะสมกับอาชีพ					
2. สุขภาพอนามัย					
3. กิริยามารยาท					
4. การใช้วาจา					
5. ความประพฤติ					
6. การตรงต่อเวลา					
7. ความซื่อสัตย์สุจริต					
8. ความเชื่อมั่นในตนเอง					
9. ความเป็นคนมีเหตุผล					
10. ความมั่นคงทางอารมณ์					
11. ความมีลักษณะเป็นผู้นำ					
12. ความสามารถในการเป็นผู้ตามที่ดี					
13. ความฉลาดหลักแหลม มีไหวพริบ ปฏิภาณ					
14. ความประหยัด					

การปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
15. ความจริงใจที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น					
ด้านมนุษยสัมพันธ์					
1. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา					
2. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน					
3. ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา					
4. ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม					
5. การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงาน					
6. การสร้างความสามัคคีในหมู่เพื่อนร่วมงาน					
7. การยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานและคนอื่น ๆ					
8. การยอมรับความสามารถของผู้ร่วมงานทุกระดับ					
9. การร่วมมือและประสานงานกับบุคคลอื่นในการปฏิบัติงาน					
10. การสร้างชื่อเสียงให้กับหน่วยงานที่สังกัด					
11. ความมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น					
12. การวางตัวในสังคมได้เหมาะสม					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2541
คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงตามความคิดเห็นของท่าน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ก. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร					
1. เข้าใจหลักการแนวคิดต่าง ๆ ในงานการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์และการศึกษานอกระบบโรงเรียน					
2. เข้าใจหลักการแนวคิดของการพัฒนาชุมชนและนำไปประยุกต์ใช้ได้					
3. ได้รับประสบการณ์ตรงจากการเรียน การฝึกปฏิบัติในชุมชนและหน่วยงาน					
4. มีความรู้ความสามารถในการจัดทำหลักสูตร					
5. มีความสามารถในการวางแผน การเขียนโครงการ					
6. มีความสามารถในการเป็นผู้บริหารโครงการ					
7. มีความสามารถในการนิเทศงาน					
8. มีความสามารถในการวิเคราะห์วิจารณ์งานต่าง ๆ					
9. มีความสามารถในการประเมินผลการจัดการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์และการศึกษานอกระบบโรงเรียน					
10. มีเจตคติที่ดีต่อการศึกษานอกระบบโรงเรียน					
11. มีความสนใจใฝ่รู้ที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ					
12. สนใจที่จะใช้เทคโนโลยีในการให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชน					
13. มีความสามารถในการวิจัย					
14. มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ					
15. มีความสามารถในการประเมินผลการปฏิบัติงาน					
ข. การเลือกและการจัดเนื้อหาวิชา					
1. เนื้อหาวิชาในหลักสูตรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้					

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2. หลักสูตรมีรายวิชาที่จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด					
3. หลักสูตรมีรายวิชาที่ให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้พัฒนาตนและพัฒนาสังคมได้					
4. หลักสูตรมีรายวิชาที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมและจริยธรรม					
5. หลักสูตรมีรายวิชาที่จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ดี					
6. ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนวิชาเลือกตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัด					
7. เนื้อหาวิชาเน้นทางด้านทฤษฎีได้อย่างเหมาะสม					
8. เนื้อหาวิชาเน้นทางด้านปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม					
9. การศึกษาดูงานในประเทศมีความเหมาะสม					
10. การศึกษาดูงานต่างประเทศมีความเหมาะสม					
ค. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
1. มีการเชื่อมโยงความรู้ที่สอนให้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้					
2. ผู้สอนวางแผนการสอนและเตรียมการสอนอย่างดี					
3. ผู้สอนแจ้งให้ผู้เรียนทราบก่อนเริ่มการเรียนถึงวัตถุประสงค์ของวิชาที่เรียน กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล					
4. ผู้สอนมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี					
5. ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจได้เป็นอย่างดี					
6. มีการสอดแทรกการอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมไว้ในเนื้อหาวิชาที่สอน					
7. มีการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนอย่างเหมาะสม					
8. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างกว้างขวาง					

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9. มีการเสนอปัญหาให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และอภิปรายร่วมกัน					
10. ผู้สอนเน้นความรู้ที่สามารถนำไปพัฒนาสังคมได้					
11. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเป็นไปด้วยดี					
12. ใช้วิธีการสอนหลาย ๆ แบบเหมาะสมกับรายวิชาที่เรียน					
13. มีการเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้					
14. มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม					
15. ในระหว่างการเรียนการสอนผู้เรียนได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานนอกสถานที่					
16. ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน					
17. ผู้เรียนได้รับความรู้และเทคนิควิธีเพียงพอที่จะทำการวิจัยในสาขาวิชาการศึกษาค้นคว้า					
18. ได้รับการปลูกฝังให้มีความรับผิดชอบต่องานและหน้าที่ของตนในสังคม					
ง. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน					
1. มีการวัดและประเมินผลทั้งในระหว่างเรียนและหลังการเรียน					
2. การวัดและประเมินผลในแต่ละวิชามีหลายรูปแบบ					
3. มีการวัดและประเมินผลทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ					
4. ผู้สอนเป็นผู้วัดและประเมินผลแต่ผู้เดียว					
5. ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง					
6. ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินผู้สอน					
7. ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน					
8. การวัดและประเมินผลรายวิชาส่วนใหญ่มีวิธีการที่เหมาะสม					
9. ผู้เรียนได้รับคำชี้แจงจากผู้สอนถึงข้อบกพร่องในการทำข้อสอบหรือจากการประเมินผลแบบอื่น ๆ					

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10. ผู้สอนแจ้งให้ผู้เรียนรับทราบถึงผลการประเมินอย่างรวดเร็ว					
จ. การนำความรู้จากรายวิชาที่เรียนไปใช้ (ตอบเฉพาะวิชาที่เรียนเท่านั้น)					
หมวดวิชาบังคับ					
1. กฎ.511 ปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน					
2. กฎ.512 การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน					
3. กฎ.513 การบริหารและการนิเทศการศึกษาผู้ใหญ่					
4. กฎ.521 พัฒนาการในวัยผู้ใหญ่และกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้					
5. กฎ.522 แหล่งวิชาและสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาคผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน					
6. กฎ.541 ปฏิบัติการในการศึกษาผู้ใหญ่					
หมวดวิชาเลือก					
7. กฎ.514 การศึกษาผู้ใหญ่เปรียบเทียบ					
8. กฎ.532 เศรษฐศาสตร์การศึกษาผู้ใหญ่					
9. กฎ.534 นันทนาการสำหรับผู้ใหญ่					
10. กฎ.535 การวางแผนและการประเมินผลโครงการการศึกษาผู้ใหญ่					
11. กฎ.538 สูงอายุวิทยาศึกษา					
12. กฎ.542 สัมมนาปัญหาและการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่					
13. กฎ.543 สัมมนาการพัฒนาผู้นำสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่					
14. กฎ.550 หลักการฝึกอบรมและพัฒนาผู้ใหญ่					
หมวดประสบการณ์วิจัย (สำหรับแผน ข)					
หมวดวิชาบังคับ					
15. กฎ.645 ปฏิบัติการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่					

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
หมวดวิชาเลือก					
16. กฎ.641 สถิติและการจัดกระทำข้อมูลเพื่อการวิจัยทาง การศึกษาผู้ใหญ่					
17. กฎ.642 การออกแบบงานวิจัยสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่					
ปริญญาโท (สำหรับแผน ก)					
18. กฎ.699 ปริญญาโท					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541
และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ชื่อหลักสูตร

☐

คงเดิม

☐

ปรับเป็น

2. วิชาที่ท่านคิดว่าควรจะมี

1.

2.

3.

3. วิชาที่ท่านคิดว่าไม่จำเป็นต้องเรียน

1.

2.

3.

4. อื่น ๆ

.....

.....

.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลย์

อายุ 57 ปี

ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ ระดับ 9

สถานที่ทำงาน ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุมนวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปริญญาโท หลักสูตรและการสอน จาก Oklahoma State University
ปริญญาเอก การอุดมศึกษาและการบริหารการศึกษา (การศึกษาชุมชน)
จาก Oklahoma State University

ผลงานทางวิชาการ

1. การศึกษาชุมชน
2. งานอาสาสมัครและกิจกรรมเยาวชน
3. การวางแผนและการประเมินผลการศึกษาผู้ใหญ่
4. การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบ
5. ชุติวิชา ปรัชญาและหลักการศึกษานอกระบบ หน่วยที่ 11 การศึกษานอกระบบกับการพัฒนาสังคม
6. ชุติวิชา การวางแผนการกำกับดูแลและการประเมินการศึกษานอกระบบ หน่วยที่ 12 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษานอกระบบ

ผลงานวิจัย

งานวิจัยเรื่อง สภาพการณ์รู้หนังสือและความต้องการทางการศึกษาของผู้อพยพย้ายถิ่นจากชนบทมาอยู่ในชุมชนแออัดคลองเตย